



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Marii Mercatoris S. Augustino Æqualis Opera Quaecumque Extant

[Complectens Ea Quæ Ad Hæresim Nestorianam Spectant]

Marius <Mercator>

Parisiis, 1673

Dissertatio Prima De Haeresi Et Libris Nestorii, Ad Haec Verba Marii
Mercatoris

urn:nbn:de:hbz:466:1-14215

DISSERTATIO PRIMA
DE HÆRESI ET LIBRIS NESTORII,
AD HÆC VERBA MARIII MERCATORIS:

*Ep. de discrim.
Cv. num. 17.*

In eo igitur Paulo Samosateno (Nestorius) conjungitur, in quo habitatorem & habitaculum pro meritis separat, dividens, quod unicuique eorum sit proprium, ex diversitate nature; quod quidem illis ambobus cum Ebione & Photino & Galata Marcello commune est.

Disserationis
scopus.

ROST exhibitæ libris præcedentibus Nestorii Theodorique Mopsuesteni, & Theodoretæ, ac Eutherii opera, quæ Mercator collegit, non erit, opinor, inutile, nec alienum a re, quam agimus, etiam forte non mediocriter operosum, Nestorianam hæresim plane aperteque exponere; ipsoque per se Nestorio testimonium dicente, ostendere, cujusmodi tandem fuerit impietas, quæ totum orbem commovit, Christumque de solio divinitatis deturbare conata est.

A variis illa varie exhibetur, & certe tam implicitis, sive erroribus, sive loquendi fraudibus, quasi contexta est, ut non modo recentioribus, qui procul distant; sed veteribus etiam, & ejusdem ætatis hominibus illuserit.

Et utilitas ad
faciendam
Mercatori si-
dem.

Conducat qualicumque hæc opera, ad faciendam Mercatori fidem, & eam quidem tanto majorem, quanto constabit inde certius, quam subtiliter hæresim ipse captantem latebras, & deprehenderit, & in lucem produxerit; etiam tum, cum multiplices subinde formas induens, acutissimos quoque fugerit.

Ac veritatem
per se ostendendam.

Conducat quoque ad Ecclesiæ auctoritatem stabilendam: fuerunt enim pristinis temporibus pauci quidam, sunt & nostris longe plures, quos convinci, fidei pariter ac veritatis interest; squidem opinantur, Nestorium, vel nullatenus errasse, quod dictum impium; vel leviter, quod temerarium; vel ultra modum, quod injustum.

Adversus
Theodoretum, Socratum, & Euthremepitaphii hæresis Nestorianæ.
Ep. ad Andr. Samosateno. lib. 7. c. 7. Inter opera Proferri.

Nestorium certe Theodoretus, ita purum erroris ratus est, ut ejus doctrinam damnasse, crederet esse idem, quod ipsimet pietatis anathema dicere. Scripsit Socrates de sola Nestorio vocula quæstionem motam esse. Eidem vitio vertit, quisquis posuit epitaphium hæresi Nestorianæ, quod assereret, Christum meritis operum, & laborum mercede factum esse Deum: nec pie Theodoretus, nec prudenter Socrates, nec Poeta juste videtur sensisse.

Ipsis tamen nonnulli, etiam ætate nostra, adherent: & Theodoretæ quidem Sacramentarium plures, quod minus mirandum; Socrati vero homines præfervide ætatis & contentiosæ mentis, quod non insolens; poetæ multi etiam magni nominis magnæque doctrinæ viri, quod dolendum. Verum etiam dispar est omnium sententia, par tamen iniquitas: cum, & scelus sit Christi hostem absolvere; & injustitia, hominem sceleratissimum alienis criminibus onerare.

Quam honestum porro est, quamque utile ac difficile videtur: sunt enim in hac quæstione pro citatis auctoribus præjudicia, nec paucæ numero, nec parum veritati noxia, nec mediocriter inimica fidei, quæ, quantumvis habeant, & ab ætate pondus, & a multiudine momentum; tolli tamen debent ex animis credulitate, ut sit, occupatis.

Quod ut præstetur, oportet primum, allatis de Incarnatione, id est, conventionone naturarum duarum in Christo, veterum erroribus, statuere quæstionem a Nestorio motam.

Deinde, propriam Nestorii hæresim exponere testimonio indubitatis, id est, non aliunde petitis, quam ab ipsomet Nestorio.

Tum aperire, quæ fuerit opinio Arii, Apollinarianis, & Eunomii, quam Nestorius catholicis objecit, & a qua cum vellet recedere longius, incidit in errorem.

Postea hunc ipsum errorem componere cum dogmatibus Ebionis, Pauli Samosateno, Marcelli Galatæ & Photini, quorum societas Nestorio a catholicis exprobrata est.

Tandem ostendere, quibus vocibus abutere tur homo improbe callidus, ad suam hæresim, sive dissimulandam, sive insinuandam.

Denique, convellere populares quasdam opinioniones super ea re, quæ partim a magnis auctoribus inductæ sunt, partim audiendi dicendique vsu confirmatæ.

Postremum, inquirere in reliquam Nestorii fidem, ejusque libros.

Forumque
seculari.

Hujusmodi dis-
serationis
difficultas.

Et partio.

CAPUT I.

Quis status questionis illius celebris, quam Nestorius movit Ecclesie, & propter quam finiendam opus fuit concilio generali.

Tria dogmata fidei velus fundamenta defendit Ecclesia.



RIA sunt fidei christianae dogmata, consubstantialitas divinarum personarum, Incarnationis veritas, & ejusdem fructus, quae salus hominum: quibus statuendis Ecclesia laboravit jam inde a primis temporibus.

Sed operosius, quod ad Incarnationis veritatem pertinet.

Inclitum quidem fuit bellum adversus hostes *homoion*; sed si fas dicere, concedit conventi alteri in antichristos, seu verae Incarnationis destructores motos: quare bellum illud prius duobus conciliis generalibus confectum est, alterum vix quatuor potuit, & iis tamen ita numerosis, ut aliquando totus orbis christianus vnam in urbem Chalcedonem confluisse crederetur.

Variae haereses de conjunctione naturarum in Christo.

OMNES qui nomine Christiano in hunc usque diem censiti sunt, asseruerunt vnam consensu, duas in Christo naturas, divinam & humanam, aliquatenus fuisse conjunctas.

Recensentur a Patribus praefertim duobus.

Singulas recensere, nec breviter licet, nec locus exigit. Id opere praestiterunt eximii duo inter Patres, Cyrillus & Leo magnus: ille cum de recta fide ad Theodosium scriberet; iste cum Ecclesiam adversus Eutychem doceret: praestitit etiam nostra aetate Dionysius Petavius, magna cum eruditionis, tum diligentiae laude.

Et ab erudito Petavio tam. 4. dogm. l. 1. Haeretici omnes erraverunt, vel circa naturas ipsas, vel circa conjunctionis modum & genus.

Nos apposite, nisi fallor, ad institutum, ita rationem inire possumus. Quisquis de naturarum in Christo conjunctione cogitat, statim naturas ipsas, quae conjunguntur, a conjunctionis modo intelligentiae vi discernit, ac naturas quidem distinguit duas, conjunctionis vero tum genus, tum perpetuitatem attendit. Circa haec omnia a nonnullis erratum est; sed ab aliis, circa naturas; ab aliis, circa conjun-

tionis modum; nec tamen adhuc a cunctis pariter: ex illis enim quidam circa divinitatem, quidam circa humanitatem decepti sunt. Isti pars circa conjunctionis genus, pars circa perpetuitatem lapsi sunt.

Atque hinc existit quadriparsita quadam diviso, quae idcirco maxime facit ad rem nostram, quod inter explicandas divisionis partes singulas, appellandi non sint nominatim alii fere haeretici, quam quorum societas, vel a catholicis Nestorio, vel a Nestorio catholicis objecta est.

Aliis per excessum, aliis per defectum peccantibus.

In exponendo igitur Incarnationis mysterio, peccavit contra divinitatem, quasi per excessum Sabellius, ut qui totam per se divinitatem incarnatam asseruerit, propterea quod trinitatem personarum, non reipsa, ut par erat, sed sola voce, aut etiam operatione distingueret.

Peccavit contra divinitatem per excessum Sabellii.

Peccaverunt ex contrario per defectum Samosatensis & Arius: ille quidem, quia naturae humanae conjunctum dicebat Verbum Dei, sed ab *omnino* atque prolatitium, & nostro pene simile; ille vero, quoniam, etsi Verbum faceret hypostaticum, noluit tamen Patri *omnino* facteri, sed vnam duntaxat de creaturis, omnium quidem primam atque praestantissimam, sed Deo tamen longe minorem.

Per defectum Samosatensis & Arius.

Contra hos Ecclesia catholicum dogma sancit, Verbum, quae secunda Trinitatis persona, Filiusque consubstantivus Patri, humanitati se junxisset.

Dogma catholicum contra vitiosum genus.

Sed jam de humanitate in errorem lapsi sunt Manicheus, qui carnis larvam solam; Apelles, qui carnem de caelo acceptam; Ariani, qui carentem omni anima; Apollinarius, qui expertem mentis assumptam asseruit.

Contra humanitatem Manichaeus, Apelles, &c.

Ecclesia contra istos haereticos totam humanitatem, ut tota salvaretur, a Verbo Patri consubstantivo assumptam esse definit.

Dogma catholicum.

Circa conjunctionis genus aliqui pariter per defectum, alii per excessum peccaverunt. Illi, ut Theodorus Mopsuestenus, cum vniionem, quam aiunt, moralem solam, sive *hypostaticam*, admitterent; isti cum naturae alterius in alteram conversionem fingerent; atque ita, vel divinitatis in carnem, quod Apollinaristarum nonnulli; vel humanitatis in Deum, quod Theophatitae; vel utriusque in mistum quiddam tertium, quod Eutyches tenuisse fertur.

Contra vniionem per defectum, alii per excessum erraverunt.

Definivit in oppositum Ecclesia, naturas duas impermixtas, atque inconfusas, convenisse in *substantivo*, sive *omnino*, atque, ut loquuntur, substantiali.

Catholicum dogma contrarium.

Erraverunt denique contra *omnino* perpetuitatem, non ii tantum qui semper futuram, sed qui factam in vtero Virginis negarunt. Sic Paulus Samosatensis operibus promerit ab adulto Jesu finxisse dicitur: sic Leporius alique in tri-duo mortis depositam, aut saltem cum de cruce

Contra perpetuitatem vniionis erravit Samosatensis, &c.

Christus se derelictum quereretur, aut etiam in toto passionis tempore: sic Marcellus Galata post impletum redemptionis opus abjiciendam docuisse fertur.

Catholicum dogma oppositum.

Vide priores decem canones synod. v.

Totius catholici dogmatis partes quinque.

Stat e contrario inconcussa fides Ecclesiarum, naturas duas ab ipso conceptionis exordio convenisse, easque vnionem nunquam, vel amississe, vel amissuras esse: siquidem fideles omnes in symbolo profitentur, se credere in Christum, cuius regni non erit finis.

Constat igitur catholici dogmatis partes esse quinque, Verbum scilicet consubstantivum Patri, humanæ naturæ integræ, vnione substantiva, in vtero Virginis, inseparabiliter esse junctum. Quinque hæc contrahi possunt tres in quaestiones, cuiusmodi naturæ copulatæ sint in Christo, quamdiu, & quomodo. De singulis videndum quid Nestorius sensisse se testatus sit.

§. II. Quid Nestorius senserit de naturis in Christo coniunctis.

De persona divina æstimante recte sensit Nestorius, idque probatur.

VERBUM divinum, quod naturæ humanæ coniunctum esse Evangelista docet, neque esse prolaticum quiddam & admodum, quod voluisse fertur Photinus post Samosatenum: neque subsistens aliquid Patre minus, quod aiebat Arius; sed consubstantivum Patri, atque ipsius: constans fuit Nestorii, vtrumque hæreticum sermone publico impugnantis, confessio.

Exsertim ex sermone vtrouque postremo.

Serm. 12. num. 15.

Et Photinus quidem ac Samosatenum insectatur, vtroque postremo sermone, atque eo vehementius, quod ea se reprehensione, ab vtriusque societate, & cuius arguebatur, abstractius niteretur: Paulus, inquit, & Photinus hæc inter se differentiam habent: vnus eorum Christum solum hominem dicit: alter vero dicit quidem Verbum, non autem hoc consuetur esse Deum: sed dicit Verbum istud, aliquando quidem Patris nomine vocitari, aliquando autem Verbi nomine nuncupari. Unde etiam hoc appellat Nestorius, quod est Verbum & Pater, sive si dici possit Verbi pater, accipiens ad hoc pro sui sensus nequitiâ illud bene in evangelio dictum: In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Vides, inquit, quia Deum Verbum, aliquando Deum, aliquando Verbum appellat, tanquam extentum atque collectum; non autem intraducit Deum Verbum hominem factum: nescit enim Christi divinitatem: nescit divinam substantiam hominem suscepisse; nescit prorsus Verbi existentem ante sæcula deitatem. Et paulo post: Photinus, sicut prædixi, deitatem Verbi non habet.

Num. 2.

Num. 3.

In ultimo sermone. Scientia pietatis est de consubstantivæ Trinitatis divinitate rectam inire rationem, & fateri divinam naturam corporatum hominem assumpsisse. Et paulo post: Servate igitur compendio hæc scientiam pietatis. Quæ est autem ista, nisi deus, & consubstantivæ divinitatis Trinitatis, & assumentis hominem divina natura? Vide in eadem sententiam sermonem septimum num. xi.

In præfat. huj. pag. vi.

Iisdem locis Arium pariter licet innominatum oppugnat: quid aliud enim est Arius fateri, quam Ario contradicere? Deinde tantum in Arianos odium, quanto Nestorium exarsisse diximus, sive cum in vrbe regia incendit eorum templum, sive cum eisdem recensuit hæreticorum primos in lege, quam ferendam adversus eorum hæreticorum genus Theodosio suavit,

declarat satis, quam longe abesse ab eorum opinionantium, Verbum esse creaturam, ac certe quiddam Patre minus.

Denique non desunt in sermonibus, quæ Arium nominatim petant, velut hæc sermonis quarti: Præter hoc & Ariani hinc valde reprehensibiles sumus. Si enim vnicuique natum Deum Verbum, & simpliciter nominemus, vide ex hoc quid consuetur. Dicit simpliciter: Deus est qui natus est de Maria. Statim hæreticus infert reprehendens: Ergo immerito nos arguitis, Filium minorem Patre & creatum dicentes, quoniam apud vos etiam hoc in confessione est: Verbum Deum esse, qui natus est de Maria. Audi qua idem Deus Verbum de se ipse testatur: Euntes renunciate fratribus meis: Vado ad Patrem meum & Patrem vestrum, Deum meum & Deum vestrum. Sed cum hoc diceret, qui natus est de beata Maria, humanitate quidem nobis consubstantialis erat: in eo autem quod coniunctus Deo, nostra erat longe, quia Deus, substantia melior.

Atque etiam ex aliis. Num. 8. & 9.

Ioan. 11. v. 17.

Epist. de disc. c. num. 1.

Ad hæc accedat symbolum Theodori, quod cum Nestorius credendum populis proposuit, suum fecit: in hoc autem manifesta confessio continetur. Accedat etiam Mercatoris de Paulo Samosateno testimonium, cum hæresim Nestorii a Pauliana discerneret: Nestorius, inquit, circa Verbum Dei, non quidem ut Paulus sentit, qui non substantivum, sed prolaticum, potentiaque Dei efficax Verbum esse definiit; non consuetur tamen isem Nestorius de Verbo substantivo, ipsum Dei Filium naturaliter esse: sed dicit, argute quidem, quia non expresse, ab æternitate Filium non esse, sed Verbum tantum, quod in substantia Patris manens, Deus sit consubstantialis, quem Greci *ὁμοούσιον* dicunt.

Sensit recte pariter de natura humana assumpta.

Ita Nestorius de Verbi divinitate; nunc de hominis natura. Integram a Verbo assumptam esse; non item carnem, vel anima ipsa sensitiva carentem, quod Ariani; vel mentis expertem, quod Apollinarius volebat, non apertis tantum verbis demonstravit, sed factis maxime, cum Apollinarii Atique hæc in parte confessionem contineret vnionis hypostatice defensoribus, id est, catholicis obiect. Perinde ac si substantialem naturarum vnionem cogitare nemo posset, nisi qui Verbum aut animæ totius, aut mentis saltem vice fungi diceret.

Quam calumniam ut propulsaret Cyrillus, cum rectæ fidei normam Theodosio traderet, totam scripsit a Verbo naturam hominis assumptam, ut tota sanaretur. Cumque suam Memnonique Ephesi fidem descenderet, Arium Apollinariumque & Eunomium damnare libello dato coactus est.

Hanc Cyrillo calumniam Andreas Samosatenus Orientalium nomine fecerat. Fecerat & Theodoretus, Cyrillum criminatus suis anathematismis in hæreticas & blasphemias voces erupisse, extinctamque dudum Apollinarii inanem simul impiamque doctrinam renovasse.

Nec Cyrillo tantum ille, sed omnibus quoque synodi Ephesinæ Patribus, modestiæ oblitus sui que, id criminis imponebat: nam cum iræ impotens propter damnatum Nestorium suum adversus sacrosanctum concilium virulentum stylum stringeret, sanctos fidei magistratos ita compellat: Tantum valuit invidia, cui vos mancipastis, ut quæ olim per unum aut duos, & hos latentes, Apollinarius loquebatur, hæc nunc per multos Ecclesiæ præfules, congregationibus Ecclesiarum sacris exhibeat; & tales herba per panem Nn iij

Lib. 5. Penta. legi.

propter

ca cunctis a divinitate concepti sunt, pars circa

quædam idem nonis partes per se inatum alii, vel a catholicis

mysterio, per excessivitate mod trinitatis erat, re distincta

scum Sa- Per defecta ia naturæ i Dei, sed pene firmo faceret ram fram, sed Deo

gma san- Dogma personæ personæ unitatis se

apli sunt Costru Apelles, Manichæi, qui ca- Apellio, dixerent

1 huma- Dogma tri con- tholicum

iter per Costru r. illi, n's gentis ionem, admittentem con- initatis nulli; arbitra; quod

is duas Catholicum se dogma contantur,

perui. Costru p. n, sed peronem r- : Pau- Samosatenum, in tri- cruce

stores gregibus fferantur, luporumque morsus rectorum ministe io rationalibus ovibus insigantur: & qui in duabus aut in tribus civitatibus, extra murorum septa, paucos alloquebatur, quos etiam variis canticis seducebat, nunc iste per vos in mediis tripudiat urbibus: ejus enim predicatio errores, & vocum novitatibus decoramini, reparantes ejus blasphemiam, qua jam fuerat consumpta temporibus.

§. III. Quid Nestorius senserit de vnionis naturarum inceptione & duratione.

Recte senserit de tempore, quo primum extitit vnio, idque probatur pluribus ipsius testimoniis.

UT de vnionis extremis duobus Nestorius ab Ecclesie sententia non recessit, ita nec Ecclesie oppositum quiddam sensit de tempore, quo vnio vel primum extitit, vel duravit deinceps, vel duratura est: sensit enim extitisse jam tunc cum operaretur Spiritus sanctus in vtero Virginis, Verboque templum edificaret, id est, in ipso hominis conceptu. Id vero tam aperte tamque frequenter tradit, vt mirari satis non possim hominum aliud Nestorio tribuentium sententiam.

Sermone 1. num. 5. & 6.

Sermone 111. Quis autem secundum substantiam ejus (Mariæ virginis) erit similis? Is sine dubio, qui Spiritus sancti officio extitit. Quod enim in ea natum est de Spiritu sancto est, cum quo indefinenter erat Verbum Deus. Verbum ergo Deus non est natus ex Maria, sed in illo, qui ex ea natus est, mansit. Non ex Virgine initium habuit, sed illi, qui crescendo per menses paulatim compositus in vtero Virginis est, inseparabiliter omni tempore sociatus est.

Sermone 4. num. 4.

Sermone 1v. Neque Deum oportet dicere nude & vicumque generatum, nemo enim, qui se est antiquior, generat: nec iterum humanitatem nudam profectum est, sed humanitatem conjunctam Deo esse generatam.

Sermone 5. num. 5.

Sermone v. Vt igitur mulier corpus parit, sed Deus animam tribuit, neque ideo mulier dicitur anima genitrix, quia peperit animatum, sed potius hominis genitrix: sic quoque beata Virgo, est peperit hominem, simul cum illo pertransiit Dei Verbo, non ideo est Dei genitrix. Et postea: Vide quid accidat, hereticæ, non in video nomen Virgini Nestorix: fateor enim reverendam esse eam, qua receperit Deum, per quam transierit dominus omnium; per quam iustitia sol illuxerit: Deus enim erat Verbum, & cum homine conjunctum, & in cohabitans. Sed porro suspicor plausum. Quomodo hoc quod dixi, transierit, intellexistis? Non dixi pertransiit, pro eo quod est genitus: non enim ita facile mea sententia obliuiscor. Transiit Deum per Virginem Nestorix a Scriptura perdoctus sum: natum non edolui sum.

Sermone 11. num. 3.

Sermone x111. Qua est autem ista, (scientia pietatis) nisi *ἁπολογία*, & consubstantiva diuine Trinitatis, & assumptio hominem diuine nature, & in virgineo vtero carnis suscepta, &c. Et postea: Summa voce proclamo, quoniam sancta Virgo & Dei est, & hominis genitrix; genitrix quidem Dei, propterea quod templum, quod in ea creatum est, vnium est diuinitati, &c.

Num. 5.

Quid quod epistola 1. ad sanctum Celestinum, natam ait humanitatem conjunctam Deo per spiritum: & anathematismo 1x. ab ipsa conceptione copulationem habuisse. Quid plura? Vox ipsa Nestorix, quam vbique ingerit, rem aperte conficit: si enim Virgo Christum peperit, Deus & homo in ipsius vtero conjuncti sunt. Quando quidem Christus Nestorio est ad vnium *ἁπολογία*, & conjunctum diuinitatis instrumentum.

Epistola 1. ad sanctum Celestinum.

Et vero Theodorus ipse magister Nestorii tradit in symbolo, Verbum suscepisse hominem virtute & potentia Spiritus sancti in vtero Virginis figuratum, eumque sibi inenarrabiliter copulasse: quod apertius exponit in libro ad baptizatos, cum ait: Occulte eidem creator copulatus est; non aberat, cum formaretur; non diuidebatur, cum nasceretur; &c.

Hanc magistro Theodoro doctrinam accepit.

Non longius aberavit Nestorius a veritate de perpetuo naturarum nexu, id est, qui neque hactenus sit interruptus, nec vnquam postea dissolvendus. Nam & humanitatem vocat in-

Redescende de perpetuitate vnionis.

spoliabile vestimentum diuinitatis, & incarnatione deitatis vnionem asserit incommutabilem ac semper manentem: & hominem dicit perpetuum diuinitatis possessorem, & cum ipso indefinenter esse Verbum Dei: & in Marcellum Galatam aliter sentientem gravissima oratione invehitur. Omnium dominus indutus est nostram naturam, nunquam spoliabile scilicet deitatis vestimentum, inseparabile indumentum diuina substantia, speculum domini omnium, quod cum natura dignitatem propriam perdidisset, tamen decies milies irascatur audiens Marcellus, non ad vsum naturalem accepit hoc vestimentum, sed in sempiternum, vt ad dexteram sua diuinitatis faceret considerare; nihil sine isto suo vestimento videntibus donat: non iudicat mortuos sine isto; vnium esse voluit cum isto diuinitatis sua regnum.

Serm. 11. num. 3.

Serm. 7.

Serm. 6.

Serm. 12.

num. 3.

Ex his, que hactenus exposita sunt, liquido constat, questionem a Nestorio motam omni ex parte pertinere ad vnionis genus sive modum, quo ambæ in Christo nature copulantur. Nam cum vnionem naturarum in controuersiam adduxerit, quod omnibus notum est; cumque partes catholicæ de vnione ista dogmatis quinque omnino extiterint, vt antea ostendimus; & in quatuor prius expositis Nestorius Ecclesie confenserit, quod confectum est, restat vt de reliqua vna disceptaverit, id est, de genere, modoque vnionis, quam substantiam Ecclesia, Nestorius moralem diceret.

Quis staret questionis motæ a Nestorio.

Et vero Leontius, vt imprimis eruditus, & in dogmatibus peruidendis solers, vniversum ea de re bellum motum esse scribit, monetque tamen, non fuisse de vocibus controuersiam, sed de modo totius mysterii Christi, quod non simpliciter ex hac aut illa voce, aut ex quibusdam verbis approbandum est, vel improbandum, sed ex primis principis. Principia vero esse modum vnionis, secundum hypostasim & secundum vnionem. Primum Patres tradidisse; alterum hereticos, qui hac ratione ad vnionem induxerint.

Testimonium Leontii.

Lib. 1. aduersus Nestor. &c.



CAPUT II.

Quæ fuerit hæresis Nestorii de genere vniõnis, qua amba in Christo natura copulantur.

Partitio totius capituli.



Apertus fiat sensus Nestorii de questione, videndum primo, quibus illa, siue modis, siue verbis proposita sit olim, quasque ad regulas examinanda sint quorumcumque aliorum responsa, ut videatur, recte an fidei contraria. Tum quid Nestorius senserit. Postea, quibus verbis sententiam dixerit, seque ipse suo testimonio hæreseos conuincerit. Deinde, quæ Nestorii defensores afferant, ad infringendam vim testimoniorum adductorum. Tandem, quæ eisdem defensores adhibeant ad probandum, quod Nestorius re ipsa rectam fidem securus sit. Denique, quam infirma sint eiusmodi defensorum argumenta.

§. I. Quibus olim modis proposita sit questio de vniõne naturarum in Christo, quæque sit natura visque vniõnis gemine in controversiam adductæ.

Unica questio tredecim modis proposita.

I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

VII.

VIII.

IX.

X.

QUÆSTIO de genere seu modo vniõnis, qua diuinitas atque humanitas in Christo junguntur, et si vera vnica est: pluribus tamen siue modis, siue loquendi potius formulis, pro tempore & loco, proposita est.

Primo enim fuit, an tanta sit naturarum vniõ, ut Christus non sit homo tantum, sed ad ipsas naturas, homo deificatus.

Deinde, an Verbum caro factum est, & habitavit in nobis, sit mera quedam voluntas, & habitatio, & cetera, &c. aut vera potius & conueniens naturarum duarum vnio.

Tertio, cuiusmodi sit vniõ, quæ naturas copulat admirabiliter in Christo; eine similis, quæ inter conjuges existit, an talis potius, qualis animam & corpus jungit in homine.

Quarto, dicine debeat singularis illa vniõ physica, an moralis tantum; substantiua, an affectionalis duntaxat; & cetera, an eorum vnio solum.

Quinto, verum per Incarnationem factum sit, ut Deus vere sit homo, & homo vicissim vere Deus.

Sexto, verum gemina sit in Christo persona, geminusque Filius & dominus; an vero Christus sit vere vnus.

Septimo, an diuina persona non tantum humanam naturam, sed personam etiam assumpserit, qua ratione homo vnus dicitur alterum assumere ad societatem, vel operis cuiuspiam, vel etiam vite.

Octavo, siue alius, qui ex Patre ante seculum genitus est, alius qui ex matre in plenitudine temporum.

Nono, verum duæ fuerint Christi natiuitates, vna æterna, qua processerit a Patre; altera temporalis, qua ex matre.

Decimo, an beata Virgo sit vere deipara, seu Θεοτοκος, an Christipara tantum, atque etiam hominipara, id est, Χριστοτοκος, aut ἀδελφωτοκος.

Undecimo, verum Christus debeat dici homo, & cetera, aut deus, deifer, aut a Deo latus; Dei, an Deus ipse.

Duodecimo, verum qui crucifixus est, Deus sit, an homo.

Denique, verum vnus de Trinitate passus dici possit.

Unam vero questionem tot modis esse propositam, nemo mirabitur, qui animo perpenderit, quæ subtiliter in scholis de aduõsi seu vniõnis & iduõnis, id est, de communicatione reciproca proprietatum inter naturas in Christo vnitas, disputari solent. Intelligit enim facile, quoties sit vnus quiddam ex duobus, toties quæ attributa singulorum sunt propria, (id est, Græci dicunt) vicissim communicari, non tamen temere, sed pro vniõnis modo: nam si physica illa fuerit atque substantialis, non morales tantum proprietates, cuiusmodi sunt coli, dominari, auctoritate pollere, præstare dignitate, iudicium exercere, &c. sed etiam physica, ut nasci, pati, mori, &c. ita communes evadunt, ut, quod aiunt logici, etiam in recto prædicari valeant. Sin autem vniõnis fuerit tantum moralis & vniõnis, communicantur quidem reciproce singulorum idiomata; non tamen omnia pariter, sed moralia in recto, ut loquuntur; physica in obliquo solum, si modo propria sit dictio.

Quæ regula scholarum duæ, partim exemplo conjugum ipsiusque hominis, partim ratione theologica demonstrantur. Nam cum vniõ physica, seu substantialis, sit, ut aiunt, in vnitatem hypostasis; neque hypostasis aliud quiddam existat, præter suppositum, id est, ut loquuntur Græci, οὐκ ἔστιν ἄλλο τι πᾶσι, de quo omnia dicuntur: oportet ut cuncta sine discrimine attributa, siue physica fuerint, siue moralia, vni supposito tribui possint; in contrarium vero, cum vniõ moralis non sit in vnitatem hypostasis, sed vel affectus tantum, vel eorum, quæ ex affectu pendunt, id vnus præstare potest, quod sibi cognatum est, nempe ut attributa moralia communia evadant, sintque indivisa, atque ipsa indivisio verbis indicetur etiam recti casus; physica autem ita communicat, ut divisio simul significetur, quod sit relativa, seu obliqua prædicatione.

Si ergo amba Christi naturæ nexu substantiali in vnitatem hypostasis Verbi conveniant, necesse est, non tantum ut vna existat Dei hominisque dignitas, vnaque auctoritas & veneratio, &c. sed etiam ut Deus vere dicatur homo, & homo vicissim vere Deus: ut Deus & de Virgine natus sit, & passus in carne, & crucifixus, & mortuus, &c. Sin autem amba, quas dixi, naturæ inter se affectu solo seu vniõnis conjugantur, oportet vnâ esse quidem Dei hominisque venerationem, vnâ dignitatem & auctoritatem, propterea quod homo propter Deum colitur, &c. Fieri tamen non potest, ut communicentur idiomata, quæ

XI.

XII.

XIII.

Ratio tot modorum.

Regula obseruanda.

Regula.

Quæ regula probatur.

tam Celestis... junctam Deo... ab ipsa con...

er Nestorii... in vtero... enarrabitur... in libro ad... creator co...

a veritate... qui ne... tam postea... vocat in...

incarnate... abilem ac... ie perpe... pso inde...

tionem in... nostram... deitatis... divina...

quod cum... tamen... lus, non... tum, sed...

venio vi... sine ipse... regnum... liquido...

quis fieri... n omni... quibus... nodum,...

nam... m ad... par... inque... & in... te reli...

mo... clestia,...

ss, &... Testimonium... um ea... Leociti...

etique... Lib. II. ad... s, sed... impli... ver... ed ex... odum... gium... tios.

in omnes creaturas auctoritate. De primo argumeto futurum est sequens caput, secundum quomodo tractaret, ex his quae mox dicentur, apertum fiet.

Observatio 11. Nominē passionis totel. liguntur omnia dissecta nea corpori & animo.

Observandum igitur secundo, passionis nomine significari omnia, quae accidunt homini, contra corporis animique convenientem affectionem, ut lassitudo, sitis, fames, triftari, mori, crucifigi, &c. Quare vbi quae Nestorius Verbum Dei negat proprie passum, negare simul censendus est reliqua omnia, quae passionis vim habent, ejusque genere continentur; & vicissim quoties vnum ex dictis asserit repugnare incarnato Verbo, toties alia quoque omnia repugnare affirmat: quod praemonendum fuit, ut testimoniorum pondus, pro eo ac oportet, aestimari possit.

Probat Nestorius, Deum non esse passum.

Sermone 1. *Incarnatus est quidem Deus, sed non mortuus; sed illum in quo incarnatus est, suscitavit.*

Sermone 1. num. 2. Serm. num. 7. Rem. 5. v. 10.

Sermone 11. *Quod in natiuitate ex Christi genitrice Virgine, diuina scriptura ponat filii nomen, declarauimus. Audi iam & in morte. & videtur, sicut tandem Dei nomen positum est, ut passibilem Deum inducamus. Cum inimici essemus, inquit, reconciliati sumus Deo, per mortem filii eius; non dicit, per mortem Dei Verbi. Et postea: Quis autem veniet? Videbunt filium hominis venientem in nubibus caeli cum gloria multa. Et quod maius est, ante Apostolos Prophetam manifestius venientem ostendit, & clamat de Iudeis dicens: Videbunt, in quem compungerunt. Quid igitur illud compunctum est? Latus. Latus vero non est Dei, sed hominis.*

Num. 10. Matth. 24. v. 10.

Zachar. 12. v. 10.

Serm. 3. sub pñ.

Sermone 111. *Quoniam vero, si dixissent: (Patres Niceni) Creditimus in vnum Deum Verbum; futurum erat, ut morti diuinae naturae iribuatur: ideo nomen accipiunt commune, nempe IESUS CHRISTUS, ut & mortuum illum significarent, & illum non mortuum. Itaque perinde ac si quis dicat: Ille homo est mortuus, quamuis anima sit immortalis; tamen quia nomen dixit, quod significat duas naturas, & corpus quod moritur, & animam immortalem, ideo nihil est periculi in ea voce: vtrumque enim vocatur homo, & corpus, & anima. Ita igitur etiam magnus ille chorus de Christo dixit.*

Serm. 4. num. 1. num. 7.

Sermone 14. *Ego natus & mortuum Deum, & sepulchrum adorare non queo. Et postea: Numquid Verbum Deus surrexit a mortuis? Si autem viuificator mortificatus est, quis erit qui consecrat vitam?*

Serm. 5. num. 7. 2. Cor. 13. v. 4.

Sermone 5. *Audiamus beatum Paulum aperte clamantem, quisnam sit ille crucifixus. Audi igitur apertissime eius vocem: Etenim crucifixus est ex infirmitate, sed vivit ex virtute Dei. Si crucifixus est ex infirmitate, quis infirmatus est, haereticus? Illene Deus Verbum?*

Serm. 6. num. 9.

Sermone 11. *Cur igitur diuersa sententia a Paulo? Cur impassibilem Deum Verbum corpore terreno committens, passibilem pontificem facit?*

Serm. 7. num. 3.

Sermone 11. *Mortalem enim viuificatricem deitatem appellant, & in theatricas fabulas Deum Verbum audent deducere, tanquam idem sit pannus involutus & mortuus. Proh nefas! ut Dominus Christus in nos benignitatem suam extendere, periclitatur apud eos de deitatis dignitate decidere. Et postea: Non ipse mortuus est, qui viuificat: qui enim subsistere? qui mortuum suscitaret? Venit homines mortuos suscitare: nam ipse mortuus inuenitur auxilium ferre iacentibus; non ipse, tanquam iacens, auxiliis inops esse. Et*

Num. 6.

paulo post: *Non ergo mortuus est Deus, sed suscitavit. Et: Nam etsi omnem omnino simul novam scripturam perscrueris, non apud eam usquam inuenies, mortem Dei esse; sed eam scriptum est, aut Christo, aut Domino assignari. Et: Nec Dei Verbi mortem nos annuntiamus, cum Domini corpore & sanguine paschimur: Dei enim natura sacrificium suscipit, non ipsa sacrificio immolatur; nec propheta Deus est, sed dator propheta. Et: Quid Dei nomen deputas morti, quod a diuina scriptura nusquam in mortis commemoratione profertur? Quid Paulo clamante cum audias: In viro, in quo definit Deus, suscitans cum a mortuis; tu natam & mortuam inani imaginatione iudicis deitatem? Et tandem: Si hereticus tibi ex persona ecclesiastica mortuum Deum tuum exprobrauerit, iratus tu ad dictum reclama: Deus est, qui suscitavit de mortuis pastorem ovium magnum; non ipse mortificatus est, & subleuatus.*

Num. 7. Num. 49. Num. 41. Num. 43. Num. 45. Num. 47. Num. 49. Heb. 11. v. 14. Epist. ad S. Celestinum. Num. 13. Epist. ad S. Celestinum. Num. 15. Nam. 16.

Epistola 11. ad S. Celestinum. *Hujus autem familiaritatis nomine affricare & conjuncta carnis proprietates; generationem scilicet & passionem & mortalitatem, Deo tribuere, aut errantibus gentilitatis, frater, est sensus aut mente capis Apollinaris & Arii, aut reliquarum pestium hereticarum, & his aliquid pejus: necesse est enim huiusmodi homines, attritos familiaritatis nomine, & lallationis socium propter familiaritatem, & etatis, quae paulatim accessit, incrementorum participem Deum Verbum facere & passionis in tempore, ex timiditate auxilii angelici indigentem. Taceo circumcissionem, & sacrificium, & sudorem, & famem, quae quidem carni pro nobis evenerunt: haec tamen cum illi coniunguntur, etiam adoranda sunt; in deitate autem ista, & jam mendaciter accipiuntur, & nobis tanquam calumniatoribus iustas damnationis causas important.*

Legendi eandem in sententiam sermones alii tres, v. 111. ix. & x. Post haec autem, quae protulimus, potestne alicui dubium relinqui, quia Nestorius hanc propositionem, DEUS EST PASSUS, falsam esse contenderit: Quare nunc de altera, DEUS EST NATUS, eadem methodo videndum.

Observandum igitur tertio, NATI DEI nomine comprehendi omnia penitus, quae ortum, vel antecedant, ut in utero gestari, mensuram numero formari, &c. vel consequantur, ut pannis involvi, lactari, &c. vel crescere, bimbescere aut trimessem esse, proficere aetate, & cum sermo sit de Verbo diuino, duas subiisse natiuitates, ac parentem habere feminam. Demonstraverimus ergo clare negari a Nestorio, quod Deus dici possit natus, si vel vnum de praedictis rejectum ab ipso, ostenderimus.

Observatio 11. Dei nati nomine comprehenduntur omnia quae ad natiuitatem spectant.

Sermone 1. *Habet matrem Deus: ergo excusabilis gentilitas matres diis subinrodans. Paulus ergo mendax de Christi deitate dicens: auctorem, & esse Iudaeorum. Non, vir optime, Maria peperit Deum, &c.*

Probat Nestorius non posse dici Deum natum. Serm. 1. num. 6. & 7.

Sermone 111. *praeter alia plurima. Verbum ergo Deus non est natus ex Maria, sed in illo, qui ex ea natus est, mansit. Non ex Virgine initium habuit, sed illi, qui crescendo per menses paulatim compositus in utero Virginis est, inseparabiliter omni tempore sociatus est. Aliud est autem dicere: Cum illo, qui natus est, manet; & aliud, illum, qui cum nato manet, hunc esse, cui ut nasceretur, mensuram opus fuisset curricula. His reclamavit palam Eusebius adhuc laicus,*

Serm. 3. num. 4.

in Ecclesia, ipsum ante secula Verbum, etiam secundam subisse nativitatem, secundum carnem, & ex muliere, tamque pio, sed audaci clamore commovit cœtum, cumque scidit in contraria studia. Verum a Nestorii factionis disceptus esset, ne quicquam obstantibus bonis, nisi Nestorius tumultuantium compressisset strepitum, tumque Gaudeo, dixisset, vestrum aspiciens zelum: indidem enim perspicue coargui possunt, quæ ad infelici homine sunt sagittose dicta. Nam quorum due sunt generationes, eorum duo sint filii necessario est. Sed Ecclesia unum agnoscit filium, ipsum Dominum Christum. Et postea, cum de patribus Nicænis locutus esset: Nusquam dixerunt, NATUS EST. Cur putamus? Vt non duas nativitates introducerent divinitatis. Et iterum: Viderunt igitur, utpote scientes sanctarum scripturarum, quod si eum, qui incarnatus est, natum dixerimus, invenietur Deum Verbum Filium Spiritus sancti. Tandem: Secuti sunt Evangelistam; nam cum venisset ad iherosolimam, fugit generationem de Verbo dicere, & dixit Incarnationem, &c.

Sermone IV. Qui Deum simpliciter dicit de Maria natum, primo omnium nobilitatem gentibus proficit dogmaticæ, atque exponens in medium, vituperandum id ridendumque proponit. Statim enim paganus cum reprehensione accipiens, quia de Maria Deus est natus, inferret adversus christianum: Ego natum & mortuum Deum, & sepultum adorare non queo. Liquida autem dogmatis divisio ista est. Qui natus est, & per partes incrementorum temporibus egit, & mensibus legitimis portatus in ventre est, hic humanam habet naturam; sed Deo sane conjunctam. Et statim: Divisum igitur super hoc præcedentis magistri vade sum admiratus dicens: Qui ex muliere natus est, nec Deus nudus, nec purus homo, quia neque Deum oportet dicere nude & vicinque generatum; nemo enim, qui se est antiquior, generat. Et tandem: Dicit simpliciter: Deus est qui natus est de Maria. Statim hæreticus Arianus insert reprehendens: Ergo immerito nos arguitis, Filium minorem Patre & creatum dicentes; quoniam apud vos etiam hoc in confessione est, Verbum Deum esse, qui natus est de Maria. Audi que idem Deus Verbum de se ipse testatur: Euntes renunciate fratribus meis: Vado ad Patrem meum & Patrem vestrum, Deum meum & Deum vestrum. Sed cum hoc diceret, qui natus est de beata Maria, humanitate quidem nobis consubstantialis erat; in eo autem, quod conjunctus Deo, nostra erat longè, quia Deus, substantia melior.

Sermone V. qui totus est de Deo nato & Virgine *Θεικό*. Vide quid accidat, hæretice, non invidio nomen Virgini *Χειρόκο*. Fateor enim reverendam esse eam, que suscepit Deum: per quam transferis dominus omnium: per quam justitia sol illuxerit. Deus enim erat Verbum, & cum homine conjunctum, & in eo habitans. Sed porro suspicor plausum, quomodo hoc quod dixi, transierit, intellexistis. Non dixi pertransiit, pro eo quod est genitus: non enim ita facile mea sententia obliuiscor. Transiisse Deum per Virginem *Χειρόκο*, a Scriptura perdoctus sum; natum non edoctus sum. Nusquam divina scriptura Deum ex Virgine *Χειρόκο* asserit natum; sed Jesum Christum, Filium, Dominum.

Sermone VII. Non per se ipsum Deus est, quod in vetero figuratum est: non per se Deus est, quod creatum est a Spiritu sancto.

Observatio VII. Observandum quarto, questionem de con-

junctione naturarum in Christo aliis alias, vt diximus, verbis propositam fuisse, illis cum federe cepit Nestorius, an Emmanuel esset vere Deus, & Virgo vere *Θεικό*. Unde ipse sermone. *A nobis, inquit, invicem frequenter sciscitantur, an *Θεικό* dicenda sit Maria, an autem *ἀδελφωκό*. Et in epistola III. ad sanctum Celestinum, cum vellet exponere questionis solemnem statum: *Asfirmemus, inquit, duas se-Has contrarias sibi stare, & harum altera hanc vocem proferat solum, *Θεικό*; altera vero illam solum, *ἀδελφωκό*; & utraque scilicet ad suam confessionem alteram trahat, vt si hoc non impetraverit, periclitetur de Ecclesia cadere, &c.**

Hinc etiam Dorotheus Anastasiusque, primi impietatis buccinatores, non alia verbo forma vsi sunt, quam ista, quæ ad questionem communem responderet: *Siquis Mariam deiparam esse dixerit, anathema sit.*

Imo Cyrillus testatur, univrsum fere certamen pro fide susceptum de eo fuisse, quod Virgo deipara affirmaretur: qua de causa Joannes Antiochenus cum literas amicas Nestorio scriberet, unum id ab ipso exigit, vt *Θεικό* diceret, & cum fidei suæ libellum daret, de Virgine primum *Θεικό* dixit, eaque veluti confessionis tessera catholicum se ostendere voluit.

Sed eximium est in hanc rem Pauli Emese- ni factum. Cum procuraret Ecclesiarum pacem Nestorii causa turbatam, suam in Ecclesia Alexandrina in infinita concione probaturus fidem, qua ratione tunc oportebat, post allatum Prophetæ locum: *Eccè Virgo in utero habebit, &c.* Erupit in hæc verba: *Parit itaque Dei genitrix Emmanuelem.* Tum populus acclamavit: *Eccè fides hæc est, Dei hoc donum est, orthodoxa Cyrille: istud audire quærebamus.* Qui ita non loquitur, anathema sit. Mox Paulus: *Peperit proinde nobis deipara Maria Emmanuelem; Emmanuelem autem, hoc est, Deum hominem factum. Nam Deus Verbum, qui ante secula arcano ineffabilique modo ex Patre genitus est, novissimis temporibus natus est ex muliere.*

Quemadmodum igitur Athanasii temporibus, Nestorius aperte rejicit *Θεικό*, qui *Θεικό* aperte diceret, rectam fidem sequi videbatur: & e contrario, vt Ariani accensebatur, quisquis *ἀποκό*, fateri nollet, ita & Pauli Samosatani partibus addicebatur, qui *Θεικό* rejiceret. Tam aperte porro rejicit Nestorius, quam qui apertissime.

Sermone I. *Audiant hæc, qui in dispensatione dominice innovationis cecati non intelligunt, neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant. Qui, sicut modo cognovimus, a nobis invicem frequenter sciscitantur, an *Θεικό* dicenda sit Maria, an autem *ἀδελφωκό*. Habet matrem Deus? Ergo excusabilis gentilitas matres diis subintroducens. Paulus ergo mendax, de Christi deitate dicens *ἀπὸ πατρὸς, ἀπὸ πατρὸς*; id est, sine patre, sine matre, sine generationis narratione. Non, vir optime, Maria peperit Deum. Quod enim de carne natum est, caro est; & quod de spiritu, spiritus est. Non peperit creatura eum, qui est increabilis, non recentem de Virgine Deum Verbum genuit Pater: In principio enim erat Verbum, sicut Joannes ait. Non peperit creatura creatorem; sed peperit hominem, deitatis instrumentum.*

Sermone II. *Quoties igitur sancta scriptura dicitur, vel generationem Christi ex beata Virgine, vel mortem, nusquam Deum dicit, sed aut*

Questio, qua de agitur, Nestorii ætate ita proposita est, an Emmanuel vere esset Deus & Virgo deipara. Probatur ex lect. I. num. 6. Epist. 3. ad sanctum Celestinum, num. 3.

Facto Dorothei & Anastasii.

Testimonio Cyrilli.

Et Joannis Antiocheni.

Et Pauli Emese- ni.

Nestorius aperte rejicit *Θεικό*.

Serm. I. num. 6. & 7.

Ioan. 3. v. 6.

Ioan. 1. v.

Serm. 2. num. 2.

O o ij

st Deus, sed...
omino final...
non apud eam...
sed eam sci...
assignari. Et: Non...
tiamus, cum...
ur: De enim...
sacrificio im...
ed datur pro...
us morti, quod...
commemora...
te cum an...
is, suscitans...
minuam ima...
m: Si hæc...
tum Deum...
dictum re...
nortuus pa...
rificatus est.

us autem sa...
illa carnis...
affectione &...
nis gentili...
epis Apol...
um hæreti...
est enim...
ritatis no...
imilitaria...
incremento...
& passio...
ngelici in...
ificium, &...
i pro no...
unguntur...
ista, &...
tanquam...
is imper...

iones alii...
quæ pro...
ui, quia...
151...
arcunone...
tin me.

DEI Observatio...
quæ or...
ti, men...
mine comp...
hedonant...
quantur...
omni quæ...
narrationem...
subiisse...
am. De...
storio...
um de...
us.

Probat Nestorius...
u. Pan...
dicitur...
Deum dicitur...
Maria...
num. 4. & 5.

Verbum...
in illa...
me in...
mensis...
infund...
est...
et esse...
riculo...
aicus.

Christum, aut Jesum, aut Dominum, &c.

Serm. 3. num. 4. 5. 6. &c.

Sermone 111. Et Ariani quidem, tamesi ma-
jestate paterna deitatis Verbum Deum minorem
delirent, non tamen novellum fatentur: hi autem
enim etiam beata Maria secundum, eaque poste-
riorem esse pronuntiant, & temporalem matrem
opifici temporum divinitati consignant, &c. Et
postea: Verbum ergo Deus non est natus ex Ma-
ria, sed in illo, qui ex ea natus est, mansit. Non
ex Virgine initium habuit, sed illi, qui crescendo
per menses paulatim compositus in vera Virginitate
est, inseparabiliter omni tempore sociatus est,
&c.

Serm. 4. num. 2.

Sermone IV. Qui Deum simpliciter dicit de
Maria natum, primo omnium nobilitatem geni-
bus profuit dogmatis, &c.

Serm. 5. num. 1.

Sermone V. qui totus est adversus *Θεοτόκον*,
objicit sibi catholicorum rationem. Si Deus est,
Christus, inquit, & Christus ex beata Maria
est ortus, cur Virgo non est Dei genitrix? Nihil
occulto, quod ab illis objicitur. Nam veritatis
amator, omnia quae a falsitate dici possunt accepta,
sibi objicit. Tum respondet: Formatur in vero
infans, sed quoad figuram acceperit, nondum ha-
bet animam: at ubi figuratus fuerit, jam anima
infirmatur a Deo. Vt igitur mulier corpus parit,
sed Deus animam tribuit; neque ideo mulier dicitur
anima genitrix, quia peperit animatum, sed
potius hominis genitrix: sic quoque beata Virgo,
est peperit hominem, simul cum illo per-
transiente Dei Verbo, non ideo est Dei genitrix:
non enim Verbi divinitas a beata Virgine initium
cepit, sed erat natura Deus. De beato Joanne
Baptista prae dicitur a sanctis Angelis, implendum
esse infantem Spiritu sancto, adhuc ex vero ma-
tris suae; atque ita beatus Joannes Baptista Spi-
ritum sanctum habens editus est. Quid igitur?
Appellabimus ipsam Elizabeth Spiritus genitri-
cem? Huc animam refert, ac si qui in vobis
fuerint, qui ad ea, quae dicuntur, tanquam ad
inaudita & insolita morvantur, veniam date il-
lorum imperitiis.

Num. 6.

Luc. 1. v. 35.

Epistola 1. ad
sanctum Cele-
stinum num. 4.
5. 6.

In epistola 1. ad sanctum Celestinum. Sed &
Virginem *Θεοτόκον* ausi sunt modo quidam dicere:
hanc vero *Θεοτόκον* vocantes non perhorrescunt,
quando sancti illi, & supra omnem predicatio-
nem Patres per Niceam, nihil amplius de sancta
Virgine dixisse leguntur, nisi quia Dominus nos-
ter JESUS CHRISTUS incarnatus est ex
Spiritu sancto, & Maria virgine. Et postea:
Taceo scripturas, quae ubique Virginem matrem
Christi, non Dei Verbi, & per angelos, & per
apostolos prae dicitur. Propter quae quanta certa-
mina sustinuerimus, a summo sanam praecedentem
docuisse beatitudinem tuam, hoc quoque attenden-
tem, quod non frustra certaverimus; sed emen-
dati sint gratia Domini multi ex his, qui per-
versi erant: discemes a nobis, quia debet esse pa-
rienti *Θεοτόκον* natiuitas; quia Dei Verbi com-
mixtura nulla est cum homine, sed unio creatura
& humanitatis dominica Deo conjuncta ex Vir-
gine per Spiritum. Siquis autem hoc nomen *Θεο-
τόκον*, propter natam humanitatem conjunctam
Deo Verbo, non propter parientem proponat; di-
cimus quidem, hoc vocabulum in eam quae pepe-
rit, non esse conveniens: oportet enim veram ma-
trem de eadem esse essentia, quae est ex se natum;
& quod solum nominetur de Virgine hoc Verbum,
propter inseparabile templum Dei Verbi ex ipsa:
non quia ipsa sit mater Dei Verbi; nemo enim
uniquiorem se parit.

Et in epistola 11. ad sanctum Cyrillum. *Προ-
τι-Επ. 1. ad 5 Cy-
dominice dispensationis, non divinitatis Christi,
sed humanitatis ejus, passio & natiuitas tradi-
tur, ut secundum liquidissimam rationem conve-
nientius ac apertius sit. sanctam Virginem, non ge-
nitricem Dei, id est, Θεοτόκον, sed Christi geni-
tricem, id est, Χριστοτόκον, vocari.*

Ex his perspicuum est, a Nestorio *Θεοτόκον* Decem argu-
mentis ad id
efficiendum
vitiur.

Nam contendebat primo, sine regula, vel
Scripturae, vel traditionis, loquendum non esse;
Θεοτόκον vero neque scripturam sacram, neque
concilium Nicenum, neque alia quaecumque
meminisse.

Deinde, confessionem *Θεοτόκον* gentilitati fa-
vere, matres diis suis subintroducendi.

Tertio, hac eadem opinione mendacem fieri
Paulum, qui disisset, Christum esse *αυτογενε* &
αυτογενη.

Quarto, id totum pugnare cum Verbi incor-
poreitate, incommutabilitate, aeternitate, &
consubstantialitate cum Patre. Nam quod de
caene est, inquietat, caro est; & quod Virgo
gessit, creatum est a Spiritu sancto; & nemo anti-
quorem se parit; & quisquis paritur, parienti
est *επιγονος*; & omnis mater consubstantialis ei
est, cujus mater dicitur.

Quinto, hanc ipsam opinionem pugnare se-
cum, dumque Deiparam astruit, negare Chri-
sti matrem. Si enim, aiobat, non hominis natu-
ra, sed Deus Verbum erat, quem illa pariebat;
quae peperit, nequaquam mater ejus, qui natus
est, invenietur; quomodo enim aliqua fiet ejus
mater, qui a natura genitricis est alienus?

Sexto, eos qui *Θεοτόκον* praedicant, pejus
Arianis delirare: Ariani enim, tamesi Verbum
Deum paternae deitatis majestate minorem fac-
ciant, non tamen novellum fatentur. *Ητι αν-Ννο. 4.
tem cum etiam beata Maria secundum & pos-
terioriorem esse pronuntiant, & temporalem matrem
opifici temporum divinitati consignant.*

Septimo, illos ipsos *Θεοτόκον* defensores, ex-
cellentiam Incarnationis, dogmaticisque nobilita-
tem genibus prestitutam traduere, risuque
ac calumniae exponere; imo & Ariani in eo
favere, quod catholicorum argumenta infringant.

Octavo, sentire cum Ario & Eunomio, at-
que Apollinari, qui *Θεοτόκον* appellationem in-
debeve studuerunt, ut facta mixtione, duabusque
naturis minime distinctis, nihil ex his, quae vi-
liora sunt, de humanitate dictum acciperetur, ac
locus illis jam adversus ipsam divinitatem pate-
ret, tanquam omnia de uno dicerentur, non ra-
tione dignitatis ex ipsa conjunctione consequentis,
sed ipsius ratione natura.

Nono, posita confessione *Θεοτόκον*, conse-
quens esse, ut dicatur primo ipsamet deitas ex
Virgine nata; deinde mulier quaelibet animae
filii genitrix; denique Elizabeth Joannis pa-
rentis in *Λουκ. 1. v. 41*: quae tria manifeste sunt, vel im-
pia, vel impetitia plena. Ea vero consequi
conficiebat ex eo, quod Virgo hominem, cui
iuncta erat divinitas; mulier filium, qui a Deo
animam accipit; & Elizabeth Joannem jam inde
a matris vtero impletum Spiritu sancto, in
lucem edidit.

Decimo tandem, Virginem dici non posse
Θεοτόκον, quia Christum peperit, in quo erat
Verbum Deus; nisi dicatur pariter & Patrem

Serm. 5. num.

Luc. 1. v. 41

perisse, & Spiritum sanctum, quoniam ambo quoque in Christo erant, cum sint etiam in quibuscumque iustis; imo si *Θεωσαν* vocetur, & non *Λεγομενος*, satis ipsa voce prodi, quod non vnus personæ genitrix dici debeat, sed totius Trinitatis, qui Deus est.

Conueniatur defensor Nestorii.

Observatio v. Deus per Incarnationem factus est pontifex, &c. Num. 7.

Heb. 3. v. 1.

Id impognat Nestorium. Serm. 6. toto.

Serm. 6. num. 9. & 10.

Quomodo Nestorium sui patroni contra hæc tueri conentur.

Est impetus, hoc in loco interrogare Nestorii patronos, & Albertinum præcipue, qui eruditus videri vult, sintne hæc hominis improbenter lapsi, an meditati quæ diceret. Sintne hæc argumenta decem incongruantis alicujus, cui vox vna exciderit; an maligni contradictoris qui multa commentatione singula rei adjuncta perpenderit. Sitne denique linguæ vitium æstu abrepta, tam artificiosa oratio, aut animi potius sibi vbiq; similis, semperque in instituto constantis.

Observandum quinto, cum Proclut, in oratione panegyrica, de vero Virginiis exclamans dixisset: *O templum, in quo Deus factus est sacerdos, non naturam commutans, sed eum, qui secundum ordinem est Melchisedech, propter misericordiam indutus!* Dicit Nestorium non tantum offensum fuisse, sed impatientiam quoque temporali oratione prodidisse; imo postea, cum redidisse debuisset ira, sermone v. i. expositis Pauli verbis: *Considerate apostolum & pontificem confessionis nostræ Jesum;* graviter in Procli sententiam inuictum esse, perinde ac si omnes pontificis proprietates, ab Apostolo tam diligenter conquisitæ ac expositæ, diuinitatem Verbi, etiam incarnati, non decerent.

Sermone igitur v. i. *Apostoli nomen, in Christo audientes, Deum Verbum male intellegunt apostolum esse; legentes item pontificis vocabulum. Deum esse imaginatur pontificem, miram dementia!* Quis enim *Apostoli officium audiens, non statim videat hominem demonstrari? Quis summi sacerdotis nomen audiens, diuinitatis naturam ad sacerdotis ministerium vocet?*

Tum enumeratis pluraquam quatuordecim notis pontificis illius, de quo Paulus loquitur, postquam singulas argumentatus est, orationem colligens. *Hic ille, inquit, cum Aose, quoad duccendi exercitus typum comparatus, ille semen Abrahæ vocatus, ille per omnia similit fratribus, ille tempore factus pontifex, ille per passiones consummatus, ille qui in quo passus est, ipse tentatus, potest tentatus auxiliari, ille secundum ordinem Melchisedech pontifex appellatus. Cur igitur diuersa sentis a Paulo? Cur impassibilem Deum Verbum corpore terreno commiscens, passibilem pontificem facis? Cum sit igitur nobis hic solus pontifex, & condolens & cognatus, & firmus, de ejus fide nunquam depellamini: ipse enim vobis ex promissa benedictione, ex semine Abrahæ missus est, v. pote pro se, & pro suo genere corporis sacrificium offerens.*

Tot testimoniiis tamque manifestis non cedunt, quibus placuit Nestorium aduersus Ecclesiæ iudicium defendere; sed conatur primum infirmare vim argumentorum, quæ modo adhibita sunt. Tum producant testes, quorum auctoritate probent, Nestorium reipia pro veritate stetitisse, soloque verbo lapsam esse. Denique videntur sibi posse aperire lapsus causam, accensum nempe fidei studium, & inflammatum ardorem in Apollinaristas atque Arianos, in quos cum nimio, vt erat solitus, in omnes hæreticos abreptus esset æstu, neque modum loquendi tenuerit, neque voces temere prolatas,

præ impatientia dedecoris, corrigere voluerit. Tria hæc sigillatim ad examen vocanda.

§. IV. Quid defensores Nestorii argumentis s. superiore adductis respondeant, & cuiusmodi sint eorum responsa.

EOs tantum convenimus, qui fidem concili Ephesini retinere se profiterentur, non item aut Socinianos, aut alios ejusmodi apertos antichristos, id est, qui diuinitati Christi bellum aperte indixerunt. Inter illos igitur, quicumque Nestorii causam susceperunt, intellexerunt facile, eam se tueri non posse, nisi quem hæresis absolvere nituntur, non modo ignorantia accusent, sed etiam inconstantia condemnent, quasi pugnaverit aduersus eos, quos cum Patribus loqui nesciret, & in explicanda mentis suæ sententia alia aliis temporibus verba adhiberit, quæ ancipites haberent, & perplexos sensus.

Distinguunt igitur duas in Incarnationis doctrina quasi partes, fidem & intelligentiam. Fide creditur, inquit, quod Christus sit Deus homo, quodque nature duæ in ineffabili modo, vna, divino quodam atque ineffabili modo, junctæ sint, &c. Intelligentia percipiuntur subtiliora quædam consecratoria fidei, exempli gratia, quæ, & quanta ex vnionis modo idiomatum communicatio nascatur; quæ ratione, quæ Dei sunt, ad hominem; quæ hominis, ad Deum pervadant, &c.

Nestorium dicunt, vt erat probatæ ad instituentos fideles doctrinæ, perpexisse procul dubio, quantum satis ad obeundam officium, quæ *veritas*, & quasi *veritas*, ad fidem pertinent, vt quod Christus sit vnus Dei Filius, vnusque omnium dominus; quod non dividatur in duas personas, nec solus sit per se homo, &c. Sed, quæ humanæ mentis imbecillitas, caligasse in fidei consecratoriis, ideoque abhorruisse a nonnullis vocibus, in Ecclesia receptis, cuiusmodi sunt; *Deus natus, passus, pontifex, deipara Virgo*, &c.

Addunt, id ipsi contigisse, quod solet viris dignitate præstantibus, qui cum arguuntur erroris, aut etiam monentur, errorem malunt defendere, quam fateri, ne confessione dignitatem, aut abjiciant, aut certe minuant. In eo igitur aiunt Nestorium pertinaciter perstitisse, in quod inconsiderate inciderat; ideoque anathemate percussum, vel per injuriam, quod Calviniani quidam effutunt; vel propter solam animi obstinationem, quod imprudenter catholicis nonnullis excidit.

Hujus defensionis duæ sunt partes. Prima proprie defensio est, altera potius excusatio. Illam consiciunt partim testimonio veterum, partim ratione: istam sibi credi volunt. Prior discutietur sequente §. posterior in præfenti.

Aiunt igitur, Nestorium peccasse quidem contra leges *antichristos*; sed id minime obitare, quominus rectam ceteroquin fidem teneret: idem enim accidit quibusdam Patribus, quos tamen Ecclesia colit vt fidei magistros, & illis præsertim, qui in terminis abstractis communionem idiomatum admiserunt, quo nihil est intolerabilius in hac quæstione, cum apertam indicet naturarum confusionem. Cum ergo illi salva fide peccare potuerint per excessum, quid-

Qui defensores Nestorii nunc attendantur.

Doctrinæ de Incarnatione duas partes, fidem & intelligentiam.

Negant Nestorium in fide errasse, sed tantum in intelligentiis fidei consecratoriis.

Quibus contraria eum dixisset, noluit dicta corrigere.

Eadem videtur ipsius causa, quæ aiquot Patrum.

ni pariter salva fide per defectum Nestorius dicitur peccasse?

Quintuplex tamen differentia.

Prima.

Nam primo, Patrum opinioni non erat consequens, ut tolleretur naturarum unio *in Christo*, qui cardo quaestionis; consequens erat Nestorianae.

Secunda.

Deinde, Patrum dicta facile possunt ad modum loquendi benigna interpretatione revocari, detracto scilicet, quod abundat: non poterat id pati Nestorii voces, siquidem eo addito, quod desit, jam ea fateri oporteat, quae Nestorius ferre se non valere, palam professus erat.

Tertia.

Postea, id addebant Patres, quo vocum licentia coerceretur, anathema scilicet haereticis, quibuscum sentire videri possent, & in ea quidem parte, qua haeresis *in Nestorio* contineretur. Contra Nestorius adijungebat nihil, quo erroris suspicio minueretur, sed quo potius firmaretur, atque etiam saepe augetur. Neque enim haereticis, quibuscum sentire credebatur, dicebat anathema in ea parte, qua opus erat; sed in alia, quae non veniebat in quaestionem. Istud vero quid erat aliud, quam confessionem re ipsa fieri?

Quarta.

Quid quod Patres apertam aliis in locis profide sententiam dixerant, imo ubi venia egere credi possent, voces ibidem protulerunt, quibus sinceritatem fidei suae demonstrarent, ut quod divinitas passa sit carne, &c. Nestorius postquam semel prodidit latens in animo virus, nihil attulit non consentaneum errori, nihil non cohaerens.

Quinta.

Aliqui tandem Patrum vsi sunt Nestorii vocibus, *in Nestorio*, *in Nestorio*, *in Nestorio*, &c. imo, quod notavit Leontius, sententias plures eisdem dixerunt, nec ideo tamen in suspicionem erroris venerunt; partim quia nondum quaestionis status libertatem loquenti, legibus quasi temporalibus, coercuerat; partim quod Nestorius singulas, quibus uteretur, voces, studiose conquieserat, ex ipsis etiam scripturis, quae in oppositos sensus sancti facile possent, ad fraudem faciendam, vnaque vocula e catholicis in haereticas verterentur, ut puta Incarnationem dixit *in Nestorio*, dixerunt & catholici; sed ille solam, isti non solam. Christum vocavit hominem *in Nestorio*, vocavit & Basilius; sed Nestorius Deum simul natura addere noluit, quod addidit Basilius, &c.

Subtrahitur fundamentum excusationis.

Verum, ut excusationis fundamentum eruatur, pervidendum curiosius, an non *in Nestorio* leges Nestorius spreverit potius, quam nescierit. Ipsi certe interfuit sprevisse, quo calumniam vulgo probabiliorum catholicis faceret: cum enim ipsis vitio verteret, quasi dicerent, divinitatem secundum se natam ex Virgine, passam in carne, insepultam tumulo, & alia ejusmodi. Eos confessionis cum Ario atque Apollinari eo credibilis accusabat, seque catholicum ostendebat, quod contra haereticos pugnare, & ab haereticorum focis invidiam constatam sustinere videretur.

Non potuit ignorare leges connotationis idiomatum.

Potuitne homo, mente non tardissima, docendis populis praepositus, concertationibus exercitatus frequentissimis; in lectione Patrum, ut ipsemet jaebat, verfatissimus, nescire, quid

in quaestione, de qua dicere necessarium saepe fuerit, partium esset opinio: Potuitne ignorare, quis esset status controversiae, per annos fere bis centum agitata? An non intelligebat vir, ex erudita Antiochenorum Ecclesia, in regiae urbis thronum, doctrinae fama subvectus, quid contententes super lite contestatissima partes sentirent? Fugiebatne tractatorem veteranum, qua quaeque pars arte declinatet objectiones, suamque sententiam exponeret? Nihil affererebat, quod non prius Samofatenus Dionysio Alexandrino objecisset: nihil, quod Dionysius Patresque Antiocheni non diluissent, exposita fide de pugnantibus in speciem Christi attributis. Nulla certe adhibebat argumenta, nisi quae a Photino sumperat, sed Theodori arte exposita.

Quid plura? Fuitne adeo mens ipsius emota, cum evomeret impietatis virus, ut eorum obliuisceretur, quae prius noverat de communione idiomatum, quaeque tradebat in Ecclesia, cum palam de Christo diceret: *Magnum sane tanti Sermoni sacramentum; hic enim qui videtur infans, hic qui recens apparet, hic qui factus corporalis egest; hic qui secundum visibilem essentiam recenser est edisus, filius est, ut Scriptura docet, aeternus, filius universorum opifex, filius qui sua opis factis dissolubilem creaturam naturam astringit. Infans enim Deus est sua potestatis, tantum abest, Arie, ut Deus Verbum sit sub Dei potestate. Novimus ergo humanitatem infantis ac divinitatem; filiationis unitatem servamus in deitatis humanitatisque natura. Hoc autem dico, ut novitis, quam superexcellens & summa quaedam deitatis conjunctio existebat, etiam in infante ipso, cum dominica caro conspiceretur: erat enim ipse, & infans, & infans ipse dominus.*

Noverat sane rectas loquendi formas, ante proditam haeresim; sed cum illae argumenta sophistica eliderent, quibus solis utebatur, servare ipsas noluit, inter impugnandam fidem; neque id mirum, cum nemo ea videri velit scire, quae suis rebus incommodate intelligit.

§. V. Quid afferant Nestorii defensores, ut ipsum probent, re ipsa fidem rectam secutum esse.

JAM vero ut defensores illi probent, Nestorium rectam fidem secutum esse, testimonia sex adducunt. Testimonia sex adducunt.

Primum, Neoflorii fidem profitentis, & sibi fieri calumniam querentis.

Sic igitur illi argumentantur. Cum fides orthodoxa hac in parte, vel omnino, vel maxime quatuor propositionibus contineatur, quod Christus non sit solus homo: quod vnus existat, id est, neque duo sint filii, neque duo domini, aut Christi: quod naturae ambae in

vnam Verbi hypostasim convenerint & quod beata Virgo dicatur Deipara. Nestorius, ne vnam quidem partem absolute negavit, singulas expressis verbis asseruit.

Et primum, quod Christus non sit homo solus. Num. 23.

Primam manifeste sermone VII. Non nudus homo Christus, o calumniam sed homo simul & Deus. Si autem Deus tantummodo existeret, oportebat eum, secundum Apollinarem dicere: Quid me queritis occidere Deum, qui vobis veritatem locutus sum? Nunc autem dicit: Quid me queritis occidere hominem istum, qui spiritus coronatus est? istum qui dixit: Deus Deus meus, quare me dereliquisti? istum qui iridianam sustinuit mortem, &c.

Num. 27.

Sermone XII. In supore remaneat demum Paulus Samosatenus, qui nobis dominicam humanitatem mudam a deitate deliravit, qui solam, praeter divinitatem, fabulatur hanc, qua semper conjuncta est atque comexa, qua eadem ac pariter potest qua Deus. Donavit enim illi Deus nomen quod est super omne nomen.

Deinde, quod Christus sit unus, nec duo sint Dei filii. Num. 5.

Alteram non minus clare, sermone II. Divisio non est, neque conjunctionis, neque potentia, neque filiationis, neque hujus quod est Christus. In his divisio non est: in deitate vero & humanitate divisio est. Christus, secundum quod est Christus, indivisus est: & Filius, secundum quod est Filius, indivisus est. Non enim habemus duos Christos, vel duos filios; neque est apud nos primus Christus & secundus; neque alter & alter; neque iterum alter filius, & iterum alter filius: sed idem ipse est duplex, non dignitate, sed natura.

Num. 1. 2. 3.

Sermone XI. Magnum sane rati doni sacramentum! Hic enim qui videtur infans, hic qui recens apparet, hic qui fasciis corporalibus eget, hic qui secundam visibilem essentiam recemer est editus, Filius est, ut Scriptura docet, aeternus; Filius univrsarum opifex, Filius qui sua opis fasciis disfulubilem creatura naturam astringit. Infans enim Deus est sua potestatis: tantum abest, Aris, ut Deus Verbum sit sub Dei potestate. Novimus ergo humanitatem infantis ac divinitatem; filiationis unitatem servamus in deitate humanitatisque natura. Hoc autem dico, ut veritatis, quam superexcellens & summa quaedam deitatis conjunctio existebat, etiam in infante ipso, cum dominica caro conficeretur: erat enim ipse, & infans & infans ipse dominus.

Num. 3.

Sermone XII. Unus Filius, quod visibile est, & quod invisibile: unus Christus, & iste qui videtur, & id quo videtur. Natura duplex, sed Filius singularis. Quid sermonem in calumniam vocas?

Tertio, quod vna sit in Christo persona. Num. 5.

Tertiam catholicæ fidei partem exponere videtur non obscure, in epistola II. ad Cyrillum. Ut nominibus quibusdam utriusque natura communibus, & significationis positus, neque ea, quæ generationis Filii & dominationis dissecantur: neque ea, quæ naturarum sunt propria, in singularitate nativitate Filii vlla confusionis abolitione periclitentur.

Num. 3.

Epistola II. ad sanctum Celestinum. Multus etiam nobis labor hic celebratur, dum elaboramus erare sordidissimam impietatem pessima opinionis Apollinaris & Arii de Ecclesia Dei. Nescio enim, quemadmodum quidam de ecclesiastica quandam contemperationis imaginem ex deitate & humanitate Vnigeniti concipientes, egrotent aegritudine predictorum hereticorum: dum & corporis passiones audent superfundere deitati Vnigeniti, & immutabilitatem deitatis ad naturam corporis transmissis confingunt, & utramque naturam (quæ propter

conjunctionem summam & inconfusam in vna persona Vnigeniti adoratur) contemperationis mutabilitate confundunt.

Apud Cyrillum ipsam, libro de recta fide ad reginas cap. 12. Caterum nomen hoc, Christus, quidam nescio quo modo Dei Patris Verbo etiam seorsum ac per se, hoc est, ut extra carnem positum mente concipiatur, convenire asserunt: mox vero in illum quoque similiter illud competere contendunt, quæ ex sacra Virgine natus est, prout hic quoque per se separatim subsistere consideratur. Postremo ambobus simul perinde ac vni congruere tradunt, ratione nimirum conjunctionis, ut ipsi loquuntur, in vnam illos personam colligamus.

1. part. cont. Ephes. c. 4.

In epistola ad Alexandrum Hieropolitanum. Oportet manere naturas in suis proprietatibus, & sic per mirabilem, & omnem rationem excedentem unitatem, vnam intelligi gloriam, & vnum confiteri Filium. Et iterum: Non duas personas vnam personam facimus, sed vna appellatione Christi duas naturas simul significamus.

In cont. V. c. 6. lat. 6.

Sermone quodam innominato apud Cyrillum, in quo inducitur Christus loquens. Cum sim Dei forma, servi formam indui; cum sim Deus Verbum, in carne conficior: cum univrsitatis sim dominus, personam pauperis propter vos indui; cum esuriam visibiliter, esurientibus cibum subministrare.

Lib. 6. cont. d.

Quartum denique, sermone V. Dixi jam sepius: Siquis inter vos simplicior, sive inter quoscumque alios, voce hac Divorce gaudet, apud me nulla est de voce invidia; tantum ne Virginem faciat deam, &c.

quod Virgo sit Deipara. Num. 4.

Epistola III. ad sanctum Celestinum. Ego autem & hanc quidem vocem, qua est Divorce, nisi secundum Apollinaris & Arii favorem, ad confusionem naturarum proferatur, volentibus dicere, non resisto.

Num. 2.

Sermone XII. Damna eos, qui dicunt secundum Apollinaris & Arii sensum Dei genitricem; & ego vna tecum clamo Divorce. Et postea: Filius Dei natus est Deus Verbum & homo; ergo qua peperit, propter unitatem dicatur Dei genitrix, id est, Divorce.

Num. 7.

Num. 21.

Sermone XIII. Quoniam autem oportet, propter eos, qui lucidiores requirunt intellectum, maxime cum sint Ecclesia filii, ut manifestiore locutione; propterea & modo eadem definitione, qua prius breviter de illa beata Maria semper Virgine predicabam, etiam nunc, evidentiore sermone, summa voce proclamo, quoniam sancta Virgo & Dei est & hominis genitrix.

Num. 7.

Haftenus pro se Nestorius, nunc Joannes Antiochenus, fidei Nestorii probe conscius, Joannis Antiocheni.

Testimonium Joannis Antiocheni.

sive propter diuturnum Antiochie convictum, studiorumque & magistri communionem; live ob diligentem, post commotas a recessu turbas, rei totius pertinentis ad amicum inquisitionem. Scribens igitur ad Nestorium: Si enim, inquit, mens tua, eadem sapit & sentit, qua sancti Patres Ecclesiae doctores, (nam hoc, domine mi, & ex multis, & ex communibus amicis, de te accepimus) quorsum vereris piam sensum convenienti voce publicare? Et postea: Quis, quaeso, reprehendat, si ea qua sentis, libere exponas? Imo vero, quis non laudet, si nomen, cuius sensum pietas tua, ut cognovimus, possidet, propter publicam quietem communemque orbis pacem admittat? Et rursum: Multi, ut intelligo, non infrequenter ex te audierunt, quod ipsam solam vocem, non piam quoque ipsius vocis notionem averferis, siquis vero celebrioris fama ecclesiastici,

1. part. cont. Ephes. cap. 25.

stadium sepe ne ignorare, r annos fere; ebat vir, et regie vrbis, quid conpartes sententiam, qua ones, suam ebat, quod alexandrino trefque An- d pugnan- Nulla certe otino sum-

us emota, Coma- rum obli- munione lesia, cum sane ranti- ur infans, corporali- essentiam tra docet, filius qui naturam otefatis: i sub Dei infans ranti in em dico, vna qua- in infan- tur: erat ominas, as, ante umenta ur, ser- fidem: rri velit illigit.

ipsum effi.

Nestor- Testimon- monia ur, mi- estorii: aper- niam Joan- i lau- etiam orum: fan- rum itque uric, Dio- quos tule- rioris

of- Primum, No- taxi- stori filia- uod- profectus, &- exti- sibi feci- sumam que- luo- rentis. in

antiores tibi fuerant, ut ipso quoque nomine ad-

missio, sacram virginem Marianam Deiparam ap-

pellit, te istud nequaquam recusaturum esse.

Est autem antistitis, illius testimonium tan-

to gravius, quanto fidei orthodoxe scientior

habitus est, etiam a summis Pontificibus, etiam

cum de fide ageretur.

Suum antistitem secuta est hac in parte

diocesis tota Orientis, quae cum Episcopis abur-

daret, sanctitate pariter atque doctrina pra-

stantibus, Nestorii tamen causam suscepit, nec

ab ipsius sententia, si Theodoretum audimus,

recessit unquam; nisi verbo tenus, molliens

scilicet duriores Nestorii voces, eaque, inter

explicandum Incarnationis mysterium, vocum

economia utens, quam ille pra sola superbia,

animique contumacia resperebat. Cum igitur

Orientis synodus, propter ineundam Ecclesia-

rum pacem, consensisset in Nestorii abdicatio-

nem, synodice nomine Joannes scripsisset,

non solum confessionem Cyrillo, quam ille ir-

reprehensibilem dixit, sed etiam epistolam Im-

peratori, de qua Theodoretus: Cognovi, quod

is, qui hanc scripsit, (epistolam ad Imperato-

rem) idipsum sentiens indiscrete atque inique

mitia ab eo edita decem, cum nullo modo divini

Verbi personam abstulisse, sed ubique illud sacrum

subsistens & inexistens, &c. Sic enim sententiam re-

perio, tum ex ejus libris, quos legi; tum ex his,

quos amatores ipsius dicunt.

Diodorus tandem, qui Theodorum docuit,

& Theodorus, qui Nestorium, communis disci-

pulimentem, sua patefacta, aperite possunt: ipsis

enim Nestorius perinde ac Theodoretus discipu-

lorum alter, aperte inhaesit, quod & Cyrillus

aperte probat, vtrumque cum Nestorio sensisse

tradens. At Facundus, postquam Diodorum

Athanasii, Petrique Alexandrini, Timothei, Ba-

filii, Chrysostomi, Epiphaniique testimonio

recte fidei fuisse probavit, defensionem con-

cludit hunc in modum: Quis autem ferat accu-

satum a Juliano Diodorum, quod Deum natum de

Virgine fateretur, accusari etiam a christianis,

tantum hoc negaverit? Vel quis audiet, Julia-

num Diodoro comminante, quod JESUM GALI-

laum Deum aeternum predicaret, quem mortuum

& sepulchrum negare non poterat, & dicentem pro-

pterea illum puniri a suis diis summo supplicio,

quod miserabiliter imbibens theologorum piscato-

rum errorem, talia predicaret: a christianis quo-

que judicet abdicandam, velut qui JESUM GALI-

Testimonium
scilicet auctoritas
Diodori &
Theodori,

Lib. 4. c. 2.

Lib. 3. c. 2.

Testimonium
diocesis O-
rientalis.

Epist. 2. ad
Alexandrum
Hierap.

Testimonium
Theodoret.
Ep. 2. ad eund.

Testimonium
Socratis.
Lib. 7. c. 31.

Infringuntur
sex ista testi-
monia.

Et primum
quidem Ne-
stori, quippe
mententis.

§. VI. Quam infirma sint, quae pro Nestorio
asseruntur.

Atque haec sunt defensorum Nestorii ar-
gumenta, quae quamvis habeant aliquam
speciem veri, quae illaerunt Albertino Calvi-
nista, aliisque ejusmodi hominibus: reipsa ta-
men vanissima sunt, nec aliunde ponderis quid-
quam habent, si tamen habent, quam vel ab
incogitantia, vel etiam ab inficitia abuten-
tium.

Nam ut eorum, quae pro se dixit Nestorius,
pateat fucus, notandum est, haereticum hunc,
quo nihil unquam artificiosius fuit, nihil men-
dacius, verbis catholicis solum dissimulare
mentem suam, magistri Theodori exemplo, a
quo non tam dogmata, quae sequeretur, quam
fraudes, quibus se tegetet, edoctus est.

Observandum deinde, totam haereticum, cui
Nestorius nomen dedit, in eo fuisse positam,
quod duas in Christo naturas negaret
inter conjuges vulgo intercedit, aut certe in-
tercederet

recederet inter eos, qui perpetuo atque indif-
sociabili vinculo conjungi cogitarentur: alter
enim alterius semper esset, nec disjungi pos-
sent vnquam singuli; sed vna foret perpetuum
amborum dignitas, vnaque auctoritas, & vna
moraliter persona. Imo & idem vtriusque di-
ceretur patens, sed dispari modo: vnus natu-
ra; alterius velut adoptione, &c.

Nestorius igitur, cum sibi calumniam fieri
quereretur, velletque videri succensere Samo-
lateno, affirmanti Christum esse solum homi-
nem, fucum fecit: neque enim ipsi objectum
erat, quod, sicut Samolatenus, Christum vellet
exitisse aliquando sine Verbo, suamque cum
Verbo conjunctionem operibus meruisse. Quis
enim non audierat inclamantem subinde, natu-
ras in ipso Virginis vtero, imo & in ipso
conceptu, copulatas esse? Sed vitio vertebatur,
& merito quidem, quod has ipsas naturas copu-
latas diceret solo nexu morali: vnde fieret,
vt Deus esset quidem hominis, & homo Dei,
non tamen Deus-homo & homo-Deus; vt
Evangelicæ verba, nec proprio, nec, si licet ita
loqui, recto sensu acciperentur, sed figurato
tantum & *hypocritico*; vt Verbum non sit factum
caro, sed carnis tantum inhabitator; vt Deus
non sit mortuus, sed Dei templum; vt Virgo
non sit *diuina*, sed *admiranda*, &c.

Neque minor est fraus Nestorii predicantis,
Christum esse vnum, vnumque Filium & Do-
minum: nam Christum faciebat non hypostasi
vnum, sed mera conjunctione, more conjugum,
qui sunt vnum moraliter: quod exemplum ob-
trudit subinde, & Theodorus Nestorii magister,
& Theodoretus scholæ socius. Faciebat & vnum
Filium Dei & Virginis, sed mirabili quadam
strophæ: aiebat enim, hominem esse Filium Dei,
non natura, sed vnione; non quia foret ipse
Unigenitus, sed quia Unigenito iungeretur;
id est, vt loquuntur, esse Filium, quia Filius,
non in recto, sed in obliquo: Verbum pariter
dici filium Virginis, in obliquo tantum, quia
in filio Virginis habitabat, hoc est, quod om-
nia Verbi hominisque communicari dicebat
ex S. Hieronymo.

Jam vero improbi cavillatoris vocem perso-
næ usurpantis præstigias detexit Cyrillus,
ostenditque, vnitæ personæ tegi hæresim, nec
aliud significari, quam quod Dei & hominis
eadem facta sit, per Verbi *in se personam*, dignitas,
vnaque auctoritas, potestas, & si quæ sunt alia
ejusmodi moralia vocabula. Nomen enim perso-
næ sumpsit veterator magnus, vt est vox juris,
qua ratione conjuges, vt sapius dictum, vna
sunt persona: cum tamen sumere debuisset, si
bona fide ageret, prout est naturæ quiddam,
atque ipsa hypostasis, qua notione conjugum
duæ sunt reipsa personæ, duæque hypostases.

Non minus subdole homo planus permitte-
bat, Virginem dici Deiparam, modo ne dea
putaretur; neque minus perfidiose insidiabatur
auditoribus, cum *diuina* dici iuberet, modo
ne sentiretur cum Apollinari & Ario. Erat enim
in ea hæresi, quæ matrem dici posse negat vl-
lam, nisi quæ consubstantialis sit ei seorsum
per se sumpto, cuius dicitur mater: atque ita
non posse dici vllam Verbi matrem, cum neque
Verbo, secundum se ipsum spectato, vlla femi-
na consubstantialis esse queat, nisi facta fuerit; dea
neque Verbum factum sit per conversionem
consubstantialia femina.

Suam porro mentem homo nequam, scribens

summo Pontifici, prodidit his verbis: *Siquis au-
tem hoc nomen, diuina, propter natam humanita-
tem conjunctam Deo Verbo, non propter paritatem,
proponat, dicimus quidem, hoc vocabulum in
eam, quæ peperit, non esse conueniens: oportet
enim veram matrem de eadem esse essentia, quæ
est ex se natum; ferri tamen posse, propter ipsam
considerationem, & quod solum nominetur de
Virgine hoc verbum, propter inseparabile tem-
plum Dei Verbi ex ipsa, non quia ipsa sit mater
Dei Verbi, nemo enim antiquiorem se parit.*

Atque hæc est vanitas testimonii, quod pro se
Nestorius dixit: nihilo plus valet id quod Joan-
nes Antiochenus tulit, siue tempus quo scripta
epistola est, siue persona scribentis, siue etiam Nes-
torius spectetur. Nam tunc temporis Nestorii
animus, vt erat exacerbatus supra modum, sic
non fuit exprobratione hæresis agendus in su-
rias, sed æconomica potius velut adulatione
palpandus. Deinde, tunc cum scriberetur epi-
stola, non erat vna constansque omnium opinio
de Nestorii fide, nam perplexæ de industria &
ambigæ loquebatur: alii enim verba flexiloqua
in benigniorem partem, alii in oppositam, sed
veriorem, interpretabantur. Denique, credibile
est, ne ipsius quidem Joannis fidem tunc fuisse
admodum sinceram; imo vix non certum, quam
hauserat a magistro communi Theodoro do-
ctrinam, retinuisse animo, tamdiuque fovisse,
donec ipsam, aut quæstionis agitatione erudi-
tus, aut orbis commotione territus, deponeret.

Quamquam, vt ingente fatear, suspecta mihi
fuit semper, estque etiamnum, fidei confessio,
quam Joannes in pace Ecclesiarum edidit; ne-
que potuit hætenus, quamvis valde auerem,
hanc mihi suspicionem minuere prudens Cyrilli
confessionem recipientis, benignaque *inuenit*.
Nam primo Acacius Beroensis auctor fidei vide-
tur, homo, mea quidem sententia, male affectus
erga Christum. Deinde huic fidei Nestorius, sine
vllò sui dogmatis præjudicio, subscribere potuit.
Denique videri potest Cyrillus, cum turbarum
petalus esset, putasse Ecclesias pacandas, vel
sic. Verum ea de re alias iterum; interim ad-
verte, Acacii quoque testimonium pro Nestorio
potuisse adduci: scribens enim ad Cyrillum,
perinde ac Joannes, videretur Nestorium excusare;
sed perinde etiam ac Joannes, suspectus merito
potest esse, propter vtramque rationem, & quod
dubie sit fidei, & certi in reum affectus.

Eadem est orientalium Episcoporum quæ
Joannis causa. Theodoretum autem testimonium
audiri procul dubio jure non debet, cum sit
hominis, vel consentientis Nestorio, vel sin-
gulari amicitia conjuncti, quod vtrumque, aut
idem omnem derogat, aut certe multum mi-
nuat.

Adde quod illud ipsum, quod prolatum est,
Theodoretum testimonium rem in contrarium
conficit: quomodo enim catholicis persuadeat
innocentiam Nestorii, qui contra Ecclesiæ ju-
dicium se facere indicet?

Quæ potest autem esse, in re theologica,
auctoritas Socratis, cum fuerit, aut scholasti-
cus de foro, aut de aula scriptor? Et vt aliqua
detur esse, melior tamen inde causa Nestorii non
evadet: nam quæ scribit, ea procul dubio vera
sunt, sed non ad rem. Nestorium ait, non perinde
ac Paulum & Photinum dicere, Christum sim-
plicem hominem; certe: negabant enim illi,
hominem cum Verbo per se hypostatico atque
Patri *quovis* conjunctum, quod certe Nestorius
P p

Epist. ad Ce-
lest. num. 6.

Infirmatur te-
stimonium
Joannis An-
tiocheni.

Infringitur
testimonium
Orientalium
ac Theodore-
ti.

Atque Socra-
tis historici.

Bo modo dicitur
ue illud fatetur
sententiam re-
tum ex his
orum docuit
munis dicit
pollant: ipse
retus discipu-
id & Cyrillus
torio sentisse
Diodorum
imothei, Ba-
testimonio
tionem con-
ferat accu-
m natum de
christianis,
ent, Julia-
s um Galii
n mortuum
entem pro-
supplicio,
m pifate-
ianis quæ-
s um Ga-
Deum esse
acundus,
atur posse
ro decimo Lib. 1. c. 1.
loco ma-
t ea que
ari, sine
resurgere.
dicimus.
strations
ibus pre-
ubiata
matri
em com-
que in
uandam
i dici-
unatio-
um est
tentias
onem.
torio
ii ar-
Infringitur
quam lex illa est
salvi-
monia.
a ta-
quid-
cl ab
aten-
ius, Et prima
unc, quidem Ne-
stori, quippe
mentem.
lare
, a
tam
cui
m,
si-
ere
in-
ret

Mala fide a
Samolatenis
se dissentire
sist.

Mala item fi-
de negat esse
duos Dei fi-
lios.

Mala patitur
fide vnica
dicit in Chri-
sto personam.

Quemadmo-
dum & virgi-
ne *diuina*.

faciebatur: negabant, jam inde a conceptu hominis, vnionem exitisse, affirmabat Nestorius: negabant Virginem esse *Xenocrisus*, contendebat Nestorius. Quid multa? apertis illi verbis Christum simplicem hominem profitebantur, non profitebatur Nestorius: sed re ipsa *isus* *isus* *isus* non admittebat, in quo cum illis consentiebat. Illosit ergo Socrati, cum quartum, duodecimumque sermonem haberet, magnamque sibi esse a Paulo Photinoque distantiam diceret: dicenti enim credidit, ignatus fraudis detegenda, & mysterii penitus intelligendi.

Quam levis sit haec in re Diodori & Theodori auctoritas.

Diodorum vero Tarfi, Theodorumque Mopsuestia adhibere testes, quibus recta Nestorii fides probetur, quid aliud tandem est, quam aliquem velle parum criminis ostendere, producendo socios, aut etiam duces? Nam vtrumque Nestorii institutorem, viciniorum hunc, illum remotiorem, Cyrillus prodidit, damnavit Ecclesia: neque vllum de duobus satis vnquam Facundus, quantumcumque nitatur, absoluerit, cum suis se quoque verbis ambo, & prodant, & damnent. Quid enim haec Diodori sententia magis haereticum? *Ne filius Maria putetur Deus Verbum: mortalis enim mortalem generat secundum naturam: & corpus generat consubstantiale: & duas generationes Deus Verbum non sustinet vniam ante saecula, alteram posterioribus temporibus. Quid ista impudentius? Perfectus ante saecula Filius perfectum, quod ex David, assumptus: Filius Dei filium David. Dices mihi: Duos igitur filios praedicas? Dnos filios David non dico: non enim dixi Deum Verbum filium David: sed neque duos filios Dei secundum substantiam: nec enim dico duos ex substantia Dei, cum dico. Deum Verbum ante saecula, habuisse in genito ex semine David.*

Lib. 1. contra Synopsin.

ibidem.

Haec verba exscripsit Theodorus in libris suis de Incarnatione; eadem enim ibi leguntur, quibus addit: *Non sic in eo, qui est ex semine David. sicut in prophetis, habitavit Deus Verbum. Illi enim, particulae quadam & modica quantitate, sancti Spiritus gratia fruebantur; hic autem in his, in quibus interdum erant illi, iugiter permanebat. Gloria Verbi ac sapientia replebatur, alter procul dubio prater Verbum, & subsistens proprie Filius, ac forsum: non enim Verbum sempiterna sapientia replebat & gloria, sed alteri potius haec, quae sunt insignia, conferebat.*

His ita demonstratis, quis non miretur Albertini, & Symmystarum, sed Albertini magis librorum hellionis, audaciam, qui contra tertium concilium generale, cuius auctoritatem in sua confessione Calviniani ipsi recipiunt, in jusque iudicium duodecim saeculorum reverentia probavit; contra Patres quinti, id est, eruditi saeculi, ac praclarissima totius Ecclesiae lumina; contra piorum omnium Christi cultorum fidem, Nestorius Ecclesiae fulminibus attritum, Patrum disputationibus convictum, omnibus deinceps saeculis execrabilem, omnibus Christi amatoribus abominarum defendunt? Qui purum erroris asserunt, quem portentosa doctrina decem leges loquuntur; quem Imperatores, ne suo quidem nomine dignum putarent; quem sua ipsius conscientia reum orbis commoti damnavit, cuius lingua natura, domini sui vindex, depascendam veritibus ante mortem dedit. Ad id impudentiae profecto, quantum vis dissimulare conentur aliqui, adegit, quod vnus typis mandavit, male feriatos homines professum in Deipare nomen odium.

Conversatur de haec Nestorius & in primis Albertinus Calvinus.

CAPUT III.

De tribus haereticis Ario, Apollinari, & Eunomio, quorum societas per calumniam a Nestorio catholicis objecta est.

Questionis instituta ratio.



UAMVIS ex precedentibus capitibus aperte pateat mens sententiae Nestorii de dispensatione dominica; manifestior tamen adhuc clariorque evadet, si patefacta fuerit causa, cur tam vehementer Nestorius in Cyrillum, Cyrilique sectatores catholicos invecus sit. Ea vero causa fuit, nisi fallor, species affinitatis inter opinionem catholicam, atque Arianam & Apollinarianam; & ea quidem tanta, vt alterius ab altera discrimen non potuerit, nisi perspicacibus oculis in fidei lumine dignosci.

Duae species vnionis physicae, quarum discrimen vulgo obscurum.

Cum enim quaedam vniones duae sint species, vna difficilius intellectu, qua duae naturae copulantur in vnitate solius hypostasis; altera notissima, qua duo junguntur in vnitate etiam naturae, vt anima & corpus: visum est Nestorio aliisque, a nemine defendi posse vllam vnionem *evangelicam*, nisi, quam secundi modi esse diximus. Ex qua cum absurda plurima impiaque sequantur, inde facile in odium vulgi adducebantur, qui primi generis vnionem tuebantur. Nec enim ab Ario atque Apollinari facile discerni pote-

rant, & illi tamen duo omnibus communiter exosi erant.

Atque haec causa fuit, cur Cyrillo Nestorius aliisque vnionem *isus* *isus* *isus* defendentibus societatem cum Ario, Apollinari, Eunomioque objiceret, catholicosque nomine haereticorum traduceret. Expediit igitur de singulis tribus istis haereticis nonnihil observare, vt sententia Nestorii de mysterio Incarnationis, & ejusdem in catholicos calumnia magis magisque retegatur. Tanto enim apertius homo nequam prodit mentem, quanto vehementius alienam sententiam, vel haereseos, vel saltem erroris damnat.

Hinc strusa catholicis a Nestorio calumnia.

§. I. De Ario atque Arianis.

TRADITUM est a veteribus, capita duo textuisse Arianae impietatis de Verbo divino; alterum, quod Patre minus, creatumque esset; alterum, quod carni pro anima fuisset. Istud omitebant Arianis, cum de Trinitate agerent; illud, cum de Incarnatione: vtrumque tamen connexum erat, vt mox patefiet. De posteriori Athanasius in libro de adventu Christi,

Duo capita haereseos Arianorum de Verbo divino.

Posterioribus... Arius, inquit, carnem solam ad occidendam...

Et ex aliis... Patribus. Har. 69. num. 49.

Lib. 1. her. fab. cap. 11.

Non ab Ario... sed a sectariis inventum.

Propter duo... prajudicia.

Quando na-... tum fignem... Verbum, & quomodo Verbum habitaret in...

Quomodo or-... gumentati A- riani. Har. 69.

Lib. 1. phys.

Potuit ita In-... carnatio fieri.

Quomodo or-... gumentati A- riani. Har. 69.

Lib. 1. phys.

Potuit ita In-... carnatio fieri.

Quomodo or-... gumentati A- riani. Har. 69.

Lib. 1. phys.

Potuit ita In-... carnatio fieri.

Quomodo or-... gumentati A- riani. Har. 69.

Lib. 1. phys.

Potuit ita In-... carnatio fieri.

Quomodo or-... gumentati A- riani. Har. 69.

hominis, veluti concessam accipiebant ex per- vulgata tunc temporis Platoniorum doctrina...

Jam vero belle omnia constare, si ea ratio- ne Verbum factum caro dicatur, probabant...

I. Ut Christus non sit homo, qualis quisque nostrum, sed vere Deus utens corpore assumpto...

II. Ut beata Virgo tam vere appelletur Theotokos, quam de quolibet alia, quae hominem peperit.

III. Ut Incarnatio non sit unio utriusque naturae tantum, qualis inter conjuges; sed unio potius, & unitas, cujusmodi inter animam & corpus.

IV. Ut in Christo duae sint quidem naturae, sicut in nobis; sed unica tamen existat ambarum hypostasis, more patris nostri.

V. Ut non alius sit qui ex Patre Filius, alius qui ex matre; sed vnus & idem ex utroque; neque enim in nobis alius homo est, qui creatur a Deo; alius, qui procreatur a parentibus.

VI. Ut duae fuerint vnus Verbi divini nati- vitates; altera aeterna ex Patre, altera tempo- ralis ex matre: quo etiam modo contingit, duas existere natiuitates cujuscumque homi- nis; vnam ex Deo, qua creatur mens, & qui- dem ante aeterna, si credimus Origeni; alteram, qua procreatur homo, definito tempore.

VII. Ut neque Verbum dici possit Christi dominus, neque Christus Spiritu sancto mi- nor.

VIII. Ut tam vere proprieque Deus asseratur natus, passus, mortuus, &c. quam vere di- cuntur nasci, patique singuli quisque homines.

IX. Ut denique, & caro Christi deificata fuerit, & Verbum incarnatum. Quid reliqua persequar, vno satis exemplo communis ho- minis manifesta?

Huic vero doctrinae consequens erat, ut Ver- bum cum incarnaretur, & conversum sit in ani- mam, & carni mixtum, & patibile effectum; sic enim mens cum incarnatur & homo fit, ab Origenis dicebatur in animam converti, misceri- que toto corpore, & passioni obnoxia fieri, ac omnes hominis appellationes suscipere.

Quod autem aliter non potuerit totum In- carnationis negotium peragi, ex eo videbantur sibi conficere, quod duplex tantum superesset rei expediendae modus: alter a Samosateno assertus, quae vnio pure physica, seu moralis; alter Photino a quibusdam tributus, quae vnio hypo- statica quidem, non qua tamen homo hypo- statice Verbi, sed qua Verbum hypostatice ho- minis subsisteret, quippe per se ad vnionem, & pro- latitium dumtaxat. Neutrum vero admitti posse, non tantum communis Ecclesiae fides adversus utrumque haereticum evincebat, sed etiam syn- di Antiochenae duae contra Samosatenum, Sir- mienis quae geminae, atque contra Photinum definitae.

Urgebant deinde acriter Evangelistae dictum, Verbum caro factum est; tam per vulgatum illud, quorsum anima vbi Verbum adest, & quidem vnitum; denique Apollinaristarum ra- tiones, sive quas Cyrillus refert, sive quae plu- rimae coacervantur in dialogo iv. & v. de Tri-

nitatis personis. P. ij

Confirmatur testimonio Evangelistae, atque multi- plici ratione, & vulgari axiomatico.

Confirmatur testimonio Evangelistae, atque multi- plici ratione, & vulgari axiomatico.

Confirmatur testimonio Evangelistae, atque multi- plici ratione, & vulgari axiomatico.

Confirmatur testimonio Evangelistae, atque multi- plici ratione, & vulgari axiomatico.

Confirmatur testimonio Evangelistae, atque multi- plici ratione, & vulgari axiomatico.

Confirmatur testimonio Evangelistae, atque multi- plici ratione, & vulgari axiomatico.

Confirmatur testimonio Evangelistae, atque multi- plici ratione, & vulgari axiomatico.

Confirmatur testimonio Evangelistae, atque multi- plici ratione, & vulgari axiomatico.

Confirmatur testimonio Evangelistae, atque multi- plici ratione, & vulgari axiomatico.

Confirmatur testimonio Evangelistae, atque multi- plici ratione, & vulgari axiomatico.

Confirmatur testimonio Evangelistae, atque multi- plici ratione, & vulgari axiomatico.

odoros in libro... Nestorius... duo... De...

Decem inde... I... II... III... IV... V... VI... VII... VIII... IX... X... Aliter fieri non potuit... Confirmatur... P. ij

Lib. de rell. sive ad Theod. cap. 17. Arianorum error circa Incarnationem ortus ex alio circa Trinitatem. Cur Cyrillus venerit in suspicionem confessionis cum Arianis.

nitare, inter Athanassi opera. Atque hac fuit Arianorum haeresis de Incarnatione, orta ex altera de Trinitate, qua cum Verbum dicerent mentem creaturarum primam, idoneum faciebant, quod laboretur in corpus, & fieret anima.

Fuisse hujus haeresis nomine suspectum Orientalibus Cyrillum, nemo forte mirabitur, qui apud se perpenderit; vel temporum conditionem, quibus latebat adhuc Incarnationis mysterium suis omnibus tenebris involutum; vel suspicantium affectionem, quos livor vrebatur. Nam vnioni & ad Arianos, quam Cyrillus catholice defendebat, eadem quae Arianae haeresi, & conuenientia, & pugnantia videbantur, istis praesertim hominibus, quos partim invidia commoverat, partim favebat velans amor sui Nestorij.

Quam tollere vix potuit.

Ita porro alte infederat ipsorum animis istae suspicio, vt quamvis Cyrillus nullam praetermiserit occasionem, siue Ario anathema d'cendi, siue conuersionem Verbi confusionemque ac mixtionem oppugnandi, siue affirmante docendi totam humanitatem, ipsamque adeo animam, assumptam esse, vix tamen vnquam facere sibi fidem potuerit; imo coactus sit aliquando, cum pax Ecclesiarum iniretur, de suis anathematismis, tanquam discordiae causis, si crevisque adeo discrimen viriisque sententiae obscurum tunc erat, nec nisi ocularissimis quibusque perspicuum.

Componitur Arianorum doctrina cum anathematismis Cyrilli.

I.

Id veto vt constet, non temere a me offerri, operae pretium est Arianorum doctrinam cum singulis anathematismis Cyrilli componere.

II.

Dicebat in primo Cyrillus, Emanuelem esse Deum *quod dicitur*: quam vocem interpretatur ipse alias, natura Deum. Haec ipsa vox erat Arianorum, Emanuelem tam vere natura Deum esse, quam qui que nostrum homo. Addebat Cyrillus, idecirco beatam Virginem esse *quod dicitur*. Inclamabant & istud idem Ariani, idque Proclo Cyrilloque Nestorij saepe obiecit.

III.

Docebat in secundo, Dei Partis Verbum carnis *quod dicitur*, vnumque cum sua carne esse Christum. His ipsis verbis suam Ariani mentem exponebant, cum vterenter exemplo animae, quae cum suo corpore vnus est homo.

IIII.

Intertio, anathema intorquebat in eum, qui non fateretur Verbi & carnis *quod dicitur*. Totum vitus Arianae doctrinae continebatur his vocibus duabus, *quod dicitur*, cuiusmodi nempe animam & corpus vni.

V.

Verabat in quarto, nequis voces, quae de Christo passim in scripturis sacris occurrunt, tum ab ipso Christo, tum ab Apostolis dicitur, duabus hypostasibus partiretur. Verabant ipsam Ariani, suo rursus hominis exemplo abusi.

VI.

In quinto, edicebat, Verbum, cum etro factum est, perinde ac nos carni & sanguini communicasse. Nihil aliud d'citant Ariani, imo totius haeresis brevis erat haec explicanda ratio.

VII.

In sexto, Dei Verbum negabat esse Christi dominum. Id negabant Ariani, nec negabant tantum, sed etiam curid fierent, causam perspicuam assererebant: quia nempe Verbum carni vnitum non a'icet est Christus, quam quomodo anima in'usa corpori est homo. Nullus autem proprie dicitur sui dominus.

VIII.

In septimo abnebat pariter, Verbum in Christo opere ari velut in homine, qui non sit ipsimet Verbum. Abnebant istud quoque Ariani, cum d'cerent, Verbum perinde esse hunc

hominem, qui JESUS CHRISTUS, atque anima est homo aliquis, exempli gratia, Petrus.

Prohibebat in octavo dici, assumptum hominem adorari cum Verbo, quasi duo sint adorandi, homo & Verbum; ne quaternitas, quod alibi causatur, pro trinitate induceretur. Istud ipsum verabant Ariani propter eandem, quam primi invenerunt, causam.

Prohibebat etiam in nono, nequis assereret, Christum Spiritus sancti virtute velut aliena, adiuuari; quippe cum Spiritus sanctus a Filio procedat, Christusque sit ille ipse Filius aeternus Dei, a quo Spiritus procedit. Prohibebant id pariter Ariani, & quidem eadem de causa, cum Spiritum sanctum assererent a Patre per Filium creati.

Anathematismi consequentes duo, quorum prior ad eum pertinebat, qui diffiteretur, Verbum incarnatione factum esse pontificem & apostolum confessionis nostrae, seque pro nobis, non item pro se ipso, obtulisse Patri: posterior ad eum, qui carnem Domini viuificam, id est, quae dat vitam mundo, negaret esse Verbi propriam, quoniam Procli defendendi causa conditi sunt; eam doctrinam continent, quam etsi iisdem verbis apud Arianos expressam legere me non memini, ex Arianorum tamen principiis effici posse apertum est. Nam si Verbum est pro anima, qua existit homo JESUS CHRISTUS, fateri oportet procul dubio, qualibet Christi officia, atque ita sacerdotium & apostolatum conuenire Verbo. Oporter pariter concludere, Verbum seipsum Patri obtulisse pro nobis, suamque, quam animaret carnem, fecisse panem viuificum, qui in sacra mensa proponitur.

Postremum tandem de Verbo Dei passio, crucifixo, mortuo, & primogenito ex mortuis, vt omnium maxime animos nestorizantium offendit, ita visus est, non affinis tantum, sed idem atque Arianorum haeresis, visusque proinde symbolo Niceno proscriptus, qua parte dicitur anathema asserenti, Filium Dei esse mutationi & alterationi obnoxium.

Haec & alia Cyrillum satis vocabant in suspicionem confessionis cum Arianis: suspicionem tamen augebant duo, magna postmodum futura contentionis semina.

Alterum, quod Cyrillus saepe vocem *quod dicitur* pro *quod dicitur* poneret: vnde cum vnica in Christo hypostasim predicaret, vnica videbatur naturam in Christo agnoscere. Id vero intelligi vix ac ne vix quidem poterat, sine Arianorum commento de Verbo animae locum tenente.

Alterum, quod aperte diceret, vnica esse post *quod dicitur* Verbi incarnati naturam: quae sententia, vt erat per se obscurior, ita facile ab hominibus male in Cyrillum affectis, pejo'em in partem accipiebatur.

Ariana porro haeresis oppugnata est argumentis praesertim quatuor.

I. Quod Verbum sit eiusdem cum Patre essentiae, atque *quod dicitur* *quod dicitur*, quem Ariani fatebantur propter excellentiam essentiae esse *quod dicitur* *quod dicitur*, atque ita deprimi non posse ad conditionem animae carnis informantis.

II. Quod in Evangelio Christus meminerit animae suae, quae aliquando conturbata sit ac tristis ad mortem, quamque ipse potuerit, atque iterum pro arbitrio sumpsit.

III. Quod nisi Verbum mentem quoque hominis sumpsisset, totum vtiq;e hominem non

VIII.

IX.

X. & XI.

XII.

Quae docebantur ad huc suspensionem.

Ariana quatuor praesertim argumentis oppugnata.

II.

III.

salvasset : salvavit enim id vnum quod assumptis ; & eam partem præcipue debuit sanandam suscipere , in qua radix erat mali , quod peccatum.

IV. Quod obedientia Christus non fuisset mortuus , nec morte meritis quidquam pro hominibus , nec proinde ipsorum mediator apud Deum . Hæc enim tria ei soli conveniunt , qui rationalis simul & inferior fuerit .

§. De Apollinario atque Apollinaristis .

NON parva fuit Apollinarii cum Arianis , doctrinæ affinitas : in eo tamen pugnaerat , quod cum nullam Arianam Christo præter Verbum tribuerent , Apollinarius eam concesserit , qua corpus viget , movetur & sentit . Solius ergo mentis vices a Verbo expleri asserbat , ex quo vno discrimine originem plura duxerunt , de quibus tamen non prius agendum videatur , quam de ipso Apollinario observata fuerint nonnulla , quæ causâ incredibiliter obsecræ aliquid forte lucis afferant .

Duo fuerunt Apollinarii , pater & filius : ille cum Alexandria Laodiceam migrasset , istum suscepit , qui perinde ac pater rhetoricæ totum atque sophisticæ se dedit : uterque Laodiceæ Ecclesiæ inseruit , pater in presbytero gradu , filius vt lector ; quo tempore hæresim fecerunt , si credimus Socrati .

Solius filii celebre admodum nomen extitit , de quo tamen pugnantia tradunt veteres , aliis in laudes , aliis in convitia effusus .

Laodiceum Episcopum fuisse scribit Hieronymus , Antiochenum Theodoretus . Hæresim fecisse narrat Socrates , cum lector esset , propter impotentiam animi , vitionem meditantis de Georgio episcopo , a quo absentus fuisset : incidisse in errorem præ incogitantia , cum episcopatum teneret , Epiphanius . Abstentionis a Georgio causam refudit Socrates : in nimiam cum gentili philosopho consuetudinem : contendit Sozomenus id contigisse , quod cum Athanasio Laodicea transfugente communicasset . Innumera scripsisse volumina adversus Arianos , Eunomianos & Origenistas , auctor est Theophilus atque etiam Hieronymus : consensionis cum ejusmodi hæreticis Nazianzenus accensat . Reum Sabellianæ impietatis faciunt Basilii & Theodoretus : purum Vincentius Lirinensis & Leontius Scholasticus . Veteres quidam docuisse ferunt tria vehementer aliena a fide . Primum , quod Verbum non assumpserit ex Maria carne , sed e celo attulerit . Alterum , quod divinitas Verbi , sin minus tota , saltem ex parte , conversa sit in carnem . Postremum , quod mille annis post judicium regnaturi sint in terra sancti cum Christo , ac tandem aliquando extitit a Origeniana doctrina . Hæc & alia ejusmodi portenta magis opinionum quam dogmata , a discipulis excogitata contendit Epiphanius , magistramque , vt sit , discipulorum invidia laborasse . Sed quid ego plura non minus istis pugnantia persequar ?

In tanta auctorum disensione , quam peperit , sive scribentium affectus , quod non incredibile ; sive rei perplexitas , quod fatius sentire ; malim ego ad hæreticis Epiphania , atque Lirinensi : qui et si desent hominis , quem vehementer laudant , infelicem casum , vnum ipsi tamen errorem , eumque gravissimum , obijciunt , quod Verbum docuerit pro mente extitisse in Christo ,

cætera homini nobis simili .

Hanc in opinionem venit , si non pluribus , saltem tribus de causis . Primam refert Mercator in dissertatione de duodecimo anathematismo Nestorii , vbi postquam angelorum corporali specie aliquando visorum mentionem fecit , negavitque facile & temere quidquam affirmandum , vbi quaeritur , *virum tan non corpora ab his suscepta sint , in quibus illi spiritus pro tempore habitando , animarum rationalium ministerium impleverint : an animata corpora , vatum more , existens inspiraverint .* Pergit in hæc verba : *Quæ præsumpta incerta tanquam certa , & Scripturis minime expressa opinio , Apollinarem Laodiceum , & postea Arianos , (non autem ipsum Arium) & Eunomium quoque , & vltimum Macedonium forte decepit , vt hinc sentirent & promitterent , Christum Dei Filium corpus tantum hominis , non etiam animam suscepisse , pro anima autem Dei Filium Verbum Patris in illo suscepto corpore habitasse .* Et postea : *Quamvis postea Apollinarius in pejus velut emendans , animam quidem fuisse in Christo confessus est , rationem autem seu mentem in eo hominis , non fuisse , sed pro ea Deum Dei Filium extitisse , cum impietate deliravit .*

Alteram tradit Nemesius : *Quidam , e quibus est Plotinus , aliud esse animam , & aliud mentem statuunt , ex tribus constare volunt hominem , e corpore , anima & mente .* Hos secutus est Apollinarius Laodiceæ episcopus : hoc enim iusto fundamento sententia sua , reliqua dogmati suo consentanea superstruxit .

Tertiam quartamque indicat Cyrillus in libro de recta fide ad Theodosium ; nam post fidem catholicam de vnitæ Christi adversus Photinum expositam , de Apollinari subjungit : *Ipsi quoque vnum solum Christum aperie constitunt , & vnum Emmanuelem in duos divellere , tanquam rem summa cum impietate conjunctam , summo opere execrantur , sed Verbum interim carni , quæ humana , hoc est , ratione prædita , anima exuta destitutaque sit , vnitum prædicant : & cur istuc prædicare debeant , rationem admodum plausibilem comperisse se autumant .* Aium enim , quæ ad vnius perfecti constitutionem per compositionem concurrunt , ea partes esse , & imperfectorum rationem obtinere : nam quod perfectum est per se , atque vt in propria natura , non opus habet , vt ad partialem compositionem veniat , atque ideo cavendum esse sedulo , ne templum , quod Verbo vnitum est , perfectum hominem extitisse concedentes , exaltant illam vnius rationem , quæ in Christo accidisse dignoscitur , merita calumnia exponamus . Quin & illud quoque huc adiecturos suspicor , nempe , si ex homine perfectio , & Dei Patris Verbo Emmanuelem coaluisse dicamus , in illud nos & magnum , & plane inevitabile periculum venturos esse , vt vel inviti duos Christos , & duos iidem filios tenere & profiteri cogamur . Plures alias rationes refert auctor dialogi quarti quintique de Trinitate , inter opera Athanasii .

De tota hæc hæresi nihil melius afferri potest , quam colloquium ab Epiphania habitum Antiochiæ cum Vitali Apollinarius discipulo , cum vllat ipsum Paulinumque , ambos ejusdem vrbis tunc Episcopos , de fide pugnantem in concordiam revocare . Narrat vero , se accepisse a Paulino quidem libellum fidei Athanasii manu correctum ; Vitalem veto interrogasse hunc in modum : *Christumne proprie carnem* Pp ij

Causa prima cui vnicuique de Verbo locum mentis obtinente in Christo . Num. 24.

Num. 25.

Num. 27.

Causa altera . In libro de natura hominis .

Tertia quarta . Cap. 17.

Plures alie in 1. v. & v. dialogo de Trinitate .

Colloquium Epiphania cum Apollinaria , quo detegitur vera Apollinaria hæresis .

In quo Apollinarius cum Arianis conveniebat & pugnabat .

Duo Apollinarii , pater & filius , de filio solo agitur .

De ipso pugnantia narrat veteres . De sede .

De hæresis causa .

De occasione ejusdem .

De consensione de Arianis .

De Sabellianismo .

De dogmatibus vulgatis eibus .

Que pars in hoc bello fecit .

13 , at que antia , Petrus . Tumpum hofiduo sim ad quaternitas , ac Inductio , propter causulam . quis assereret , velut aliena , anctus a Filio : Filius æterni . Prohibebant em de causa . Patre per fi .

no , quorum diffiteretur , pontificem que pronole Patri : potii vivificam , et esse Verandendi causam . continent , nos exprelanorum ta . est . Nam itet homo tet procul eita laceribo . Oportum Patri m animam , qui in

allo , crucortus , vt im offentum , sed ue proina parte Dei esse

nt in sus . Que omnia suspicio . imodum

m pitoricam in m vide . id vero at , sine mæ lo

m esse te sen . ile ab ejorem

umen . Arima quæ . tre ef . eban .

le . ad

t ani . e tri . itque

e ho . non

Her. 77. qua
Dimeritatum.

assumpsisse profiteris? Profiteor, inquit. Eandem de Maria Virgine sine virili sata, ac per Spiritum sanctum accepisse? Ne istud quidem insicurus est. Verumnam proprie Deum Verbum Deique Filium existimas e celo descendente, carnem sumpsisse de Virgine? Magna ille cum gravitate assensus est. Iterum a nobis interrogatus, num & animam indidem accepisset, ille pari gravitate ac constantia accepisse falsus est: neque aliter assendum, sed in omnibus, quod verum est, pronuntiandum esse dixit. Igitur Vitalis humanam a Christo animam suscepam esse confessus est. Sic enim aiebat: Omnino perfectus homo Christus exiit. Deinde postquam de anima & carne sciscitatus sumus, tum demum istud ab eo questumus: Mentemne Christus Dominus accepit? Sine ulla conitatione negavit. Tum nos ex adverso: Quinam igitur perfectum illum hominem fuisse censet? Ad hec ille inimicus animi sui sensu nobis aperuit. Et evenus, inquit, perfectum hominem fuisse dicimus, si divinitatem illi loco mentis ascribamus, & carnem atque animam adjungamus: sic ut perfectus homo ex carne, anima, divinitate, que sit mentis insar, existat.

Apollinarius medium locum tenere voluit inter catholicos & Arianos. Schol. cap. ultime.

Apollinarius igitur medium locum tenuit inter catholicos & Arianos: conveniebat enim cum utrisque, qua parte pugnabant adversus Arianos atque Phorinianos, & quos Cyrillus videtur *genius* dicere: nam & veram fatebatur Christi carnem contra Arianos, & veram, id est, physicam carnem cum Verbo *genius* adversus *genius*.

Quatenus cum Arianis consentiret, & pugnaret.

Conveniebat tamen Arianis in eo, quod in unione essentia explicanda modum non teneret, id est, unione tantam poneret, quanta inter carnem & partem rationalem hominis existit: quare habuit suam opinionem consequentia omnia, quibus, perinde atque Ariana, cognationem cum catholicis mentiretur; ab Arianis tamen discrepabat, quod & Verbum consubstantiale Patri diceret, & prater carnem humanam Christo animam tribueret: quo pacto declinabat, sibi minus totam, saltem partem invidiam in Arianos constare.

Quomodo declinaret argumenta, quibus Arianis pecebantur.

Nam neque in eodem modo explicabat Scripturæ loca, quibus sit mentio anime Christi, sive conturbata, sive tristis, sive posita, &c. Hæc enim de sensitiva interpretabatur; neque cogebatur fateri, tria quædam Arianorum flagitia, Verbi scilicet, cum incarnatum est, aut confusionem, mixtionemque cum carne, aut conversionem, aut passibilitatem in propria natura. Nam præterquam quod confusio, mixtio, conversioque, ac passibilitas soli anime convenit, in quam mens illapsa corpori convertitur, certe si *genius* hominis, id est, mens, quamvis incorporaretur ab Aristotele, tamen *genius*, & *genius* dicitur: multo magis mens divina, seu Verbum, sine vlla sui confusione mixtionemque & passione incarnari poterit, & mentis vice fungi.

Lib. 3. de anima.

Aristotelem Platoni sociavit.

Apollinarem porro Platoni Aristotelem conjunxisse nullus mirabitur, qui ipsum a parente suo doctum meminerit, quem vero ab Ammonio Alexandrino, Ammonium veriusque philosophiæ dogmata miscuisse.

Solutione quatuor questionum confirmatur que dicta sunt.

Præquam sic dicendi finis, opere pretium est questionem quædam solvere, earumque solutione lucem afferre iis, que partim de persona ipsa, partim de dogmate Apollinariano narrata sunt.

1. Cur tam invidiosus

1. Cur a Nestorio non semel, a Nestorianis frequenter, tanta animi commotione, tamque

iracunde, objectus sit Cyrillo cum Apollinari consensus? Id factum reor tribus de causis. Primo, propter ambiguum Apollinarianæ & catholicæ doctrinæ a Cyrillo defensæ discrimen, quod rude vulgus latebat. Deinde, quia Constantinopoli Apollinarianorum secta incredibiliter exorta erat, sive propter absurdas, que ipsis tribuebantur, opiniones, sive ob latam a Theodosio, Nestorii impulsu, recens adversus omnes hæreses legem, cujus in fronte, ad majorem infamiam, Arianorum, Macedonianorum, & Apollinarianorum nomen inscribitur, quibusque hoc esse dicitur facinus, quod nocenti meditatione decepti, crederent de veritatis fonte mendacia, ideoque intra ullam civitatem Ecclesiam habere interdicitur: id erat jamdudum a Theodosio magno Arcadioque prohibitum. Denique, quod Apollinarianum nomen ab omnibus piis, & a probatissimis quibusque Episcopis, invidiosum reddi solet, ne, ut erat immensa auctoritatis, orbem, quod ait ille, traheret in suas partes.

consensus cum Apollinari objectus sit Cyrillo.

Ced. Theod. leg. 65. de her.

II. Cur tam invidiosum evaserit Apollinarianum nomen, viti ceteroquin nobilis, qui pro fide exilium ab Arianis passus esset, quemque moribus probatissimum Epiphanius, libris editis celebratissimum Hieronymus, magistrum orbis Vincentius Lirinensis appellaverit? Apollinarem puto, quod tradit Epiphanius, non tam sua, quam discipulorum invidia laborasse; idque expertum, quod solent magistri, alias non inculpabiles, in quos debitum peioribus discipulis odium vulgus effundit.

11. Unde tantam in invidiam venit nomen Apollinariani.

Les. sapient. citate.

Quamquam magna procul dubio fuerat in ipsam Apollinarianam sententiam excitata offensio, nec immerito, cum funditus tolleretur generis nostri veram redemptionem: id enim sanavit Christus quod assumpsit. Si ergo non assumpsit mentem, quæ maxime peccator, sed corpus solum, quod morti obnoxium, dici certe non potest hominum genus liberasse a peccato, quæ mors anime; sed a cooptione sola, quæ mors corporis. Hæc autem quantula est, quamque exilis redemptio? Poruit igitur eam ob causam videri Apollinarianam, quamquam inde lis nulla fuit olim facta, aut injuriosus in Christum, quem nollet redemptorem animorum fateri; aut Pelagianæ impietatis reus, qui animos negaret redemptione egeret, quasi forent puri culpe originalis, suisque sibi nature viribus ad salutem adipiscendam sufficienter.

12. Apollinarianorum commenta. Theodoret. lib. 4. heret. fab.

III. Que tandem fuerint Apollinarianarum propria commenta? Sex præcipua mihi reperta sunt apud veteres auctores. Primum *genius*, id est, naturarum confusio, cujus inventor Polemius: hic Polemianorum, sive Synusistarum, sectæ nomen dedit. Alterum, *genius* & *genius*, seu divinitatis & corporis contemptio atque mixtio, cujus inventor idem: atque hinc orta Eutychanorum hæresis *genius* porro & *genius* ac *genius* recte sanctus Thomas interpretatur informationem corporis ab anima. Tertium, conversio Verbi in carnem, cum fieret homo; & rursus carnis in Verbum, post ascensionem, quæ Verbi *genius*, & carnis *genius*: hæc conversiones duæ aliud nihil reipsa sunt, quam duo, ut loquuntur, anime status in corpore mortali scilicet, in quo se servit quodammodo corpori; & in immortalis, in quo ei dominatur omni ex parte. Quartum, quod ex Virgine Verbum non sumpsisset carnem, sed e celo attribisset: atque ita virgo *genius* dici vere

noa possit; imo nec ad hoc, nisi specie tantum, ut quae non genuisset vere hominem Verbo unitam, sed transfuisset duntaxat velut aquam canalis. Id ego signum excogitatum reor ab illis Apollinaristis, qui cum Deipara hostibus ferendis, eorumque rationibus solvendis pares se non sentirent, maluerunt delirando dicere, id quod est, Virginem ex caelo gravidam factam fuisse, aliud nihil fuisse, quam inde copus accepisse, quod pareret. Quotum, quod caro de caelo allata aeterna foret, & cum Verbo simul creata. Oportet ita delirantes defecisse ad Apollinari ad Arium, qua parte Verbum creatum dicebant, qua vero concretam Verbo carnem, ad Origenem, aut saltem Origenistas, qui praeter verum Deum, qui solus Pater, incorporeum nihil esse contendebant. Sextum, quod haec ipsa caro, ut erat Verbo, perinde ac nobis nostra, consubstantialis, ita nostrae esset imaginari. Qui hoc delirium sequebantur aperte desecabant ad Arianos: nam si Christus neque animam habuit, neque carnem nostrae imaginari, non fuit vera homo, sed videbatur tantum. Septimum, patibilem esse secundum se divinitatem Verbi. Fuit & ista impietas Apollinaristarum a magistro eam ob causam deficientium ad Arianos, quia non satis erat ipsis persuasum de differentia animae & mentis, quam tamen Apollinaris pro principio poneret. Hac enim mentis & animae differentia sublata, Verbum in Christo non tantum mentis locum tenere opinabantur, sed animae quoque, cuius est dolere, eoque affecto corpore motus experiri, quae a Graecis vocantur. Neque enim eo visque putandum est, insanisse homines, ut divinitatem Verbi crederent, flagellus secundum se posse credi, affigi clavis, perforari lancea, sepeliri, &c. inde procul dubio Verbum nominabant, quia pati posset, perinde ac solet anima conjuncta corpori, cuius motibus propter cognitionem, & ut loquebantur, quatuor quatuor, atque etiam perturbatur.

iv. Unde constat, hanc commenta non esse ipsorum Apollinaris.

Epist. Apoll. ad Serap. quem s. c. antiq. lib. Henrici Cantuariensis p. 111. Ep. ad Dionysium ibid.

Ibid. pag. 116.

IV. Unde constat haec non esse Apollinaris ipsiusmet, sed discipulorum commenta: Pluribus certisque argumentis. Nam primo, Athanasius ad Epictetum Corinthii episcopum scribens, istaque omnia refellentis, epistolam Apollinaris ipse magnopere laudavit his verbis: Epistolam domini mei (Athanasii) Corinthium missam magnopere approbavimus. Eorum autem qui dicunt, carnem Deo consubstantialem, magnam insaniam damnavimus. Deinde, negat ea ipsa flagitia merito posse sibi obijci. Quod autem nemo haec obijcere potest, quae contra quosdam dicta sunt, manifestum est ex iis, quae semper scriptimus, neque carnem Salvatoris ex caelo esse; neque carnem eiusdem substantiae esse cum Deo, quatenus est caro. Denique haec eadem, pariter atque Arianum dogma, vnde se oriuntur, quod Filius Dei creatura sit, expressis verbis condemnat, non suo tantum, sed verorum quoque discipulorum nomine: Apollinaris & qui necum sunt, haec sentimus de Incarnatione. Carnem ipsius nostrae carni assumpsit ex Maria Verbum Dei, uniens in unionem cum divinitate, ex principio conceptionis in Virgine; atque ita factus est homo, quoniam caro & Spiritus est homo secundum Apostolum. Et hoc est Verbum carne factum esse, unitum esse carni, ut humanus spiritus: vocatur enim homo similis nobis caro: Dominus autem est supra nos homo; quoniam & celestis est, propter proprium Spiritum celestem, cui prudentia carnis

adversabatur. Atque ita destruebatur in Christo peccatum, & dissoluta est mors ex peccato. Et nos facti participes huius operis, fide salvamur; & cum simus ex patre terreno, efficiamur similes celesti. Anathema igitur sit, qui non dicit carnem ex Maria; & qui dicit eam carnem esse naturam non creatam, & unam Deo; immo & qui dicit, divinitatem esse partibilem, & ex ipsa esse passiones animae.

Admonendus lector sub finem. Pelagianos, etsi forte magna jungerentur cum Apollinaristis necessitate, iis tamen in suis fidei libellis anathema dixisse. Vide Theod. in symbolo, Rufin. cap. 45. fidei, Pelagium in libell. num. 7. Caelitium ibid. Julianum in libell. part. 3. num. 6. Causas protulimus in notis ad citatos locos, quas consulaisse, nonnullum erit operae pretium.

Monitum de Pelagianis.

§. III. De Eunomia.

EUNOMII error circa trinitatem divinarum personarum pervulgatissimus est, omnibusque notus; non perinde alter, qui circa incarnationem Verbi. Quis enim veterum, eadem Eunomium cum Ario de Filio & Spiritu sancto sensisse, non tradidit? Sensisse vero cum Arianis de Verbo animae locum tenente in Christo, qui scripserit quinto saeculo, non memini me legere quemquam, praeter Mercatorem, Theodoretum, & Nestorium. Illi vero tres, ut Eunomium semper Arianis jungunt propter societatem erroris, ita facti docent, nihil de ipsius errore afferri posse, quod, inter agendum de Ario, non sit occupatum: quare rem huius hominis facile absolvemus, si pauca quaedam observata fuerint.

Eunomii errores duo cum Arianis communes.

Observandum igitur primo, Mercatorem Eunomio socium addidisse Macedonium, quod vel nemo veterum, vel pauci tradiderunt. Neque vero mirum, haereticum alterum alteri, velut in conclusione, consensisse, cum de principio convenirent: ambo enim fatebantur Filium Dei creatam esse mentem, ideoque aptum ad carnem instar animae induendam. Quo ex principio Arianis aiebant, quod refert Epiphanius, Filium, ideo quod Patre minor sit, induisse carnem; sed dictum vir ille sanctus, non perinde atque sui auctores, accepit. Afferbant enim illi rationem, cur Filius, non item Pater, carnem possit, induere: Intellexit Epiphanius quasi assererent, idcirco re ipsa induisse, quod Patre minor esset, velut inde necessitas induenda carnis, & non possibilitas orta sit Filio. Unde Spiritus sancti, angelorumque exemplum argumentatur, quos etiam Arianis faterentur minores Patre, non tamen assererent induisse carnem. Verum id obiter de Epiphanius loco.

Observatio 1. de Macedonio, quem Mercator Eunomio adjungit.

Illustratus Epiphanius locus. Haer. 69. num. 51.

Observandum deinde, Eunomii discipulos eo usque discessisse a magistro, ut, si qua fides Nemesio philosopho, divinum Verbum dicerent cum corpore unitum fuisse, non substantiam, sed facultatibus utriusque: neque enim substantias unitas, vel inter se temperatas, sed facultates corporis facultatibus divinis esse commixtas. Latet me causa, fateor, quae tantum delirium effecerit; videor tamen mihi videre originem Monothelismi ex Eutychanismo: quod enim de substantiis Eutychanistae, de facultatibus solis Monothelitae dixerunt. Unde suspicio mihi semper inhaerit, quæstionem de vna voluntate Christi, vnaque operatione, ad mentem quoque pertinuisse; ab operatione tamen voluntatis

Observatio 11. de Apollinaristis Eutychanorum parentibus. Lib. de natur. hom. c. 3. sub. fin.

Apollinari... e causis... rianae &... discrimen... ia Constan... incredibiliter... quae ipso... ob latam a... ens adversu... ante, ad ma... accedoniano... inscribitur... quod necni... vritatis fuit... atem Eccl... amudiam a... rohibitur... ab omni... Episco... erat im... it ille, tra... Apollinaris... ui pro fide... meque mo... libris editis... trum orbis... pollinarem... a tam sua... se; idque... as non in... bus disci... fuerat in... a offensa... r generis... nim sana... non as... sed cor... licis certe... peccato... la, quae... t, quam... ob cau... r: lis nul... rimum, ... fateri;... mos ne... ruri cul... tibus ad... istarum... reperta... ranti;... or Por... tarum, ... rone; ... mtem... idem: ... r: Th... is ab... nem, ... tum, ... car... nihil... status... dam... lomi... Vir... e ce... vere

nomen accepisse, quod ista foret majoris momenti, ubi de merito Christi, obedientiaque ageretur. Sed rota hæc disputatio alterius est loci.

Observatio
111. de legi-
bus adversus
Eunomianos.

Cod. Theod. de
haer. l. 6. tit.
11. c. 13.
Observatio
19. de Mercat-
tore.

Illustrata lex
11. de haer.
cod. Theod.

Observatio 7.
de lege 63. cod.
Theod. de haer.

Observandum tertio, in Oriente gravissimis legibus in Eunomianos a Theodosio magno, jam inde ab ann. 381. quo vivebat adhuc Eunomius, animadversum fuisse, ut neque Ecclesias habere in civitatibus sinerentur, neque vltos cætus agitare, neque creare faceretores; imo ut perfidia pleni codices, in auctorum oculis, iudicantur, ut ait lex, incendio comburentur; vique postmodum Eunomiani, velut antesignani hæreticorum, primi inter alios frequenter appellarentur.

Observandum quarto, Mercatorem, ut erat iuris peritissimus, in legem 13. cod Theod. de haer. oculos intendisse, cum erroris socios faceret Arium, Apollinarium, Eunomium & Macedonium; fecit enim ipse Imperator his verbis: *Eunomiani, Macedoniani, Ariani, necnon Apollinariani, inter sacra religionis officia, famosa sunt nomina, &c.*

Cogitanti vero mihi, cur Imperator quatuor ista nomina sociaverit, venit hæc in mentem causa admodum, ut opinor, probabilis, quod nempe illi in vnam aliquam hæresim consentirent; nec tamen in aliam vllam, quam quod Verbum cum sua carne sit non vna tantum persona, sed etiam natura. Quod si res ita se habet, ut habere pene certum est, viderint legum studiosi, an non lex ista possit a Mercatore lucem accipere, suamque sive speciem, sive occasionem clarius prodere, quam hæcenus juris periti crediderint.

Observandum quinto, lege 63. de haer. cod. Theod. quam Nestorii impulsu Theodosius junior, adversus omnes hæreses, ad Florentium P.P. dedit ann. 428. Eunomianis interdici omnem in

Romano solo conveniendi orandi que facultatem, aliasque penas infligi, que & cum Manichæis aliisque orbis pestibus, communes essent, & non minus haberent infamiam, quam incommoda. Qua in lege id notari dignum, ab Arianis, Macedonianis, atque Apollinarianis, quibuscum mitius agitur, Eunomianos se jungi, cum antea conjungi solerent; accesserit vero *Valentinianis, Monanistis seu Priscilianistis, Phrygiis, Marcionistis, Barbarianis, Messalianis, Euehyis sive Eubusianis, Donatistis, Audianis, Hydroparastis, Ascodrogitis, Photinianis, Paulianis, Marcellianis, & qui ad imam usque scelerum nequitiam pervenerunt, Manichæis.* Non quod Arianis, Macedonianisque, & Apollinarianis pejora traderent, sive de Trinitate, sive de Incarnatione; sed quod invaluisse in vrbe potentius, obstitissentque obstinatius vrbis regie antistitibus, Gregorio, Nestario, Joanni & Attico, quorum virtutes Nestorius legis auctor, non tam laudibus quam imitatione celebrare, vestigisque insistere, aut studebat, aut certe videri volebat.

Observandum denique, verissimum esse, atque ex hac lege constare, dictum Vincentii Lirinensis, Nestorium, ut vni sua hæresi alium patefaceret, cunctarum hæresin blasphemias infectum esse. Verum id ea arte vir callidissimus præstitit, ut hæreses, quarum invidia, vel ipse adversarios, vel ipsum adversarii oneraturi forent, vehementius infestaretur, cum aliis mitius ageret, atque etiam remissius. Quamobrem ut initio legis Ariariorum, Macedonianorum & Apollinarianorum, sic in fine Photinianorum, Paulianorum, ac Marcellianorum mentionem fieri procuravit: illorum enim societatem obiecturus erat catholicis; istorum obiectam sibi, tanto præiudicio jam inde, declinare tentabat.

Observatio
v. illustrata
locus Vincen-
tii Lirinensis,
In comm. c. 16.

CAPUT IV.

Nestorius compositus cum hereticis antiquioribus, aliisque omnibus, quorum societas ipsi exprobrata est a primis fidei defensoribus.

Argumentum
tractationis.



HACTENUS Nestorium audivimus, cum suis ipse verbis exponeret hæresim, cui nomen dedit; expendimus etiam argumenta quibus a suis patronis defensus est: quin & habuimus questionem de tribus hereticis, quorum infocietatem catholicos invidiose trahere nisus est. Nunc comparandus videtur cum antiquioribus illis, præsertim hereticis, a quibus acceptum errorem instaurasse dictus est, suoque nomine donasse.

Quorum confesio obiecta
Nestorio.

Eusebius, qui Doryleam aliquando rexit Ecclesiam, cum adhuc laicus mereret inter auditoriales scholasticos vrbis regie, exprobravit primus omnium Nestorio confessionem cum Paulo Samosateno; Mercator præterea Ebionis, Marcellique Galata, Photini & Bonosi hæresim; Iudaismum Proclus, atque etiam gentilitium a Doylone; Cassianus Leporiti atque Pelagianorum societatem; Diodori denique Tarsensis & Theodori Mopsuesteni vrbis regie Cyrillus. De singulis nunc agendum, ordine temporis quo

extiterunt, servato: quanquam de Pelagianis atque Leporio non pauca in antecessum scripta sunt in dissertatione septima ad priorem partem.

§. I. De gentilibus & Judæis, ac Manichæis, quorum societas, & scelerate confessionis fides a Proclo, Cyrillo, imperatore Theodosio, aliisque obiecta est Nestorio.

NEMO vnquam, quod antea meminimus, nomine christiano census est, qui non aliquam in Christo divinæ humanæque nature unionem agnovit. Quare qui nullam omnino posuerunt, habiti sunt in numero gentilium ac Iudæorum. Neque illi tantum, sed ii quoque, qui gentilitium solam, repudiata hypostatice defenderunt: id enim est, secundum Apostolum, SOLVERE JESUM, atque ita se a CHRISTUM profiteri, qui gentilitium Iudæorumque proprius ac communis character.

Atque inde factum, ut ethnicismus, quo Unde gentilitivus cultus hominibus defertur, & Iudaismus & Iudaismus,

Gentilibus & Judæis accesserit, qui Christum solvant.

1. Joan. 4. 2. 3.

daismus Nestoriorum obiectus est.

Objectionis ratio.

Obiectum Iudaismus a Proclo.

Objectionem retorquet Nestorius.

Tres Iudaismi partes sunt ea quae sunt.

Isa. 10. v. 31. Math. 9. v. 14.

Præcipuum sequitur Nestorius.

Et veteris Testamenti testimonia corrupti Iudæorum more.

Isai. 7. v. 14. Ibid. 9. v. 6.

Anath. 1.

quo Uode genit. daif. ius & p. nus,

mus, quo Messias creditur merus homo, a Patribus Nestorio obijceretur: facti impariter, vt Nestorii gregales postmodum, lata lege, Imperator christianorum appellatione abutii vetuerit.

Nestorium igitur Cyrillus ethnica impietatis, atque in eo eum fecit, quod simul fateretur, Christum, & Deo iubente ab angelis hominibusque adorandum, & non alia tamen ratione dici posse omnium Deum, quam qua Moses Pharaonis Deus: inde enim erat ineluctabiliter consequens, vt merum hominem adorandum assereret, qui purus putusque ethnicus; cum appellatitia illa diuinitas Moslem ex hominum ordine non exeret.

Obiectum id ipsum Proclus, id iunctam impatienter Nestorius tulit. vt & Cyrillo in sermone v. 11. & Proclo consensionem cum gentilibus, serm. i. v. exprobraret: propterea quod ille Deum mortuum assereret epist. 1. 11. iste Virginem matrem Dei, in orat. paneg. dixisset gentiles vero, & mortuos colabant diuino cultu, & diis suis matres inducebant.

Atque haec de gentilitimo. Quod Iudaismus spectat, Nestorium Proclus huius nominis invidia meritum asserit, cum in homilia de Virgine dicitur, dissimulato nomine, presentem ita compellaret: Qui igitur vedemur nos? non purus homo, o JUDÆA: hominum enim natura peccato seruitabat, &c.

Sensit dictum Nestorius, cumque vellet tam inuidiosam ignominiam a se remouere, dictum illud protulit, quo crimen sibi oblatum videri voluit in auctorem rejicere. Ne gloriaris, JUDÆA, Deum enim non fixisti cruci. Sic illi tacitis nominibus se mutuo impetebant.

Judæi porro de Christo contraria veritati tria cogitabant. Primum, quod filius Iosephi foret ex Maria conjugio: Nonne hic est fabri filius? Nonne mater eius dicitur Maria. Deinde, quod homo communis de turba, vnde increpabant quasi impie locutum de Deo, velut suo Patre: Tu homo cum sis, facis te ipsum Deum. Denique, quod arte magica miracula ederet: In principe demoniorum eiecit demones.

Nestorius ex Virgine quidem factus est Christum esse natum; factus & diuina virtute, quam non sibi propria, stupenda opera effecisse. At nudum re ipsa substantialiter hominem asserbat, in quo procul dubio consentiebat Iudæis; ipsis tamen eo peior, quod cum redemptorem agnosceret, redimendi tamen vim viciniam, quæ vera Dei incarnatio, vt sub illius verbo attigit Proclus, cum diuinitate detraheret.

Adde, quod testimonia Isaie duo, quæ veram Christi diuinitatem manifestius probant: Ecce Virgo concipiet & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel; &: Puer natus est nobis, &c. perinde ac Iudæi, corruptit: illud quidem in anathematismis aduersus Cyrillianos oppositis, istud sermone x. i. nam in priore loco exponit, quæ sit potestas vocis, Emmanuel; in posteriori quomodo puer natus datus sit Deus, utrobique pro vera dei meram deitatem inducens.

Anathematismo i. Siquis enim, qui est Emmanuel, Deum verum esse dixerit, & non potius nobiscum Deum, hoc est, inhabitasse eam, qua secundum nos est, naturam, per id quod vnitus est massa nostra, quæ de Maria Virgine suscepit; matrem etiam Dei Verbi, & non potius eius, qui Emmanuel est, nuncupaverit, &c. anathematista sit.

Sermone xi. in verba Isaie: Puer datus est nobis, &c. Infans enim Deus est sua potestate tantum abest, Aric, vt Deus Verbum sit sub Dei potestate. Novimus ergo humanitatem infans ac diuinitatem; filiationis vnitatem seruamus, in deitatis humanitatisque natura. Hoc autem dico, vt noveritis, quam super excellens & summa quedam deitatis conjunctio existeret, etiam in infante ipso, cum dominica caro conspiceretur: erat enim ipse, & infans, & infans ipse Dominus. Laudastis vocem, sed nolite eam parum curiose laudare: dixi enim, quod idem erat infans, & habitator infantis.

Atque hinc patet, cur Nestorii hæresis dicta sit Judaica impietas. Cur Anastasius improbus ille presbyter, hostis impietatis Judaicæ assertor audiret. Cur Nestorius Judaicis opinionibus imbutus, atque etiam Chaldaicus Assyrus potens ab Anastasio Sinaita vocaretur. Cur portentesa superstitionis nesariaque secta participes Theodosius junior Simonianos voluerit dici, vt eius scelus, sicut in deserendo Deo inuitati, ejus vocabulum jure viderentur esse sortiti.

Et vero, vt quisque veterum hæreticorum Judaicæ superstitionis ritibus addictior fuit, de hæresibus ita & infensiore animo erga diuinitatem Christianam aduersus. Id autem exemplis consequentium hæreticorum manifestum heret.

Cogitandum est interim animo, quanta fuerit olim, quantaque sit etiamnum ætate nostra quorundam hominum, siue audacia, siue inscitia, siue etiam improbitas, qui Nestorium a tantis viris ethnica Judaicæque impietatis postulatum, jactant nihilominus esse purum criminis; atque ita, aut Cyrillum, Proclum, aliosque Patres ignorantia accusant, quæ incredibilis audacia: aut, Nestorii operibus diu multumque tritis, mentem ipsius perspicere non valuerunt, quæ inscitia & mentis stupor: aut propter peruersum animi affectum, cognite veritati contradicere voluerunt, quæ mirifica improbitas.

Manichæum gentilibus jungamus, parum enim abest. Nam quid retinet christiani nominis, qui Christum, vnde nomen habet, asserit vanum quoddam esse ludibrium, quod illius hominum oculis videri voluerit esse homo, qui nullus erat: Mercator Nestorium in suspicionem Manichæi infantia vocavit his verbis: Addit autem iste, ad ostentationem sui, massam suscepisse Dei Verbum, id est, vt habitu, inquit, inueniretur vt homo, ostentatione Deum: & hæc vana & impia Græci ejus sermo declarat: οὐκ ἔστιν ὁ θεὸς ὁμοιωθεὶς ἀνθρώπῳ, ἀλλὰ ὁμοιωθεὶς ἀνθρώπῳ ὁ θεός. Quod est: Siquis dixit ritipsum Dei Verbum verum esse in carnem, quam accepit ad ostentationem deitatis sua, vt habitu inueniatur vt homo, anathema sit. quænamque ista quæ habere differentiam omnes Græci cognoscunt: quænamque illum Græci intelligunt, ubi non veritas, sed potius quæ ad fallendos sensus aliquos assumitur, simulatio est, vel signemum; quæ autem ipsam habitus significare veritatem, quæ duo nos ostentationem & habitum dicere possumus; vt ostentatio deceptoriam sit, habitus vero natura omnis ostensio. Quid sibi ergo novus & vanus iste vult magister, scire vellemus: quo se videri fecerit iste novus Deus ejus, ipse enim dicendus est, non christianorum. Quo vero schemate inuenimus est tanquam homo? Videtisne hunc, seu voluntate nequissima, sed nulla ignorantia, in Manichæi sententiam esse

Serm. xi. num. 2. & 3.

Cur Nestorianismus dicitur impietas Judaica, &c.

In lib. qui dux via dicitur, cap. 14. Leg. 66. de hæres.

Observatio Judaismo ad dicta.

Et patronis Nestorii.

Manichæus Nestorius obiectus a Mercatore. Quo merito.

In contra dic. anath. Nestorii.

prolapsum, qui Deum non vult verum hominem, sed phantasticum, id est, putativum Christum Dei filium credere.

Verum cum Mercatoris auctoritas probanda fortasse non sit omnibus putioris et studiosis, suspicio hæc, ut non est spernenda propter auctoritatem viri, ita nec necessaria imitanda, propter nimiam subtilitatem.

§. II. De Ebione, cujus societas a Mario Mercatore objecta est Nestorio.

Varie antiquorum de Ebione opinioniones. Quid Mercator. Dissert. in II. anathem. Nestorii.

Joan. I. v. 1.

Quid Epiphanius. Har. 30. nu. 18.

Ebion docet Christum viri facu genitum.

Theodoretus. Lib. 1. catet. fab. cap. 1.

NON omnia communiter veteres de Ebione scripserunt, sed pugnantia nonnulla, quæ nemo nisi æque conciliet. Hæc Mercator: Totum impietatis malum Pauli ab Ebione Stoico philosopho iratum est. Hic tempore adhuc Joannes apostoli in Asia exivit, & Christum hominem communem ex Joseph & Maria natum, & cum vita merito omne humanum genus prævisse, proque hoc in Dei Filium adoptivum, assensus est predicare, asserens se Matthæi, Marci, & Lucæ evangelistarum auctoritatem secutum. Quo tempore Joannes apostolus contra hunc condidit evangelium, in quo præfatus ait, in principio esse Verbum, & Verbum esse apud Patrem, & Deum esse Verbum. Postquam præfationem subdescendens, ut ostenderet, quem illi tres Evangelistæ hominem scripserant esse etiam Deum, ait: Quod factum est in illo, vita est. Et post pauca: Et Verbum caro factum est. Hunc itaque Ebionem philosophum secutus Marcellus Galata est, Theonius quoque, & ultimis temporibus Sardicensis Bonosus, qui a Damaso Urbis Romæ episcopo prædamnatus est.

Ista vero Epiphanius. Ebionæi quoad Christum spectant, veritatis hunc esse prophetam sentiunt, & Christum Dei Filium progressionem quadam virtutis, & conjunctione cum Deo factum, quatenus ad sublimia caelestique proventus est. Prophetas vero non veritatis, sed intelligentiæ, esse prophetas arbitrabantur. Proinde Jesum solum prophetam & hominem, Deique Filium esse, licet verus homo sit, ut jam diximus, qui ob egregiam virtutem Dei Filius appellari meruerit.

Indicat vero postea, non discipulorum esse, sed ipsius Ebionis magistri assercionem, de Christo commixtione parentum lato. Cum enim, adducto Matæi, Jeremiasque, ac angeli, & Mariæ testimonio, prolixè probasset, Christum virilissime non esse genitum, sed caelesti Patre, pergit in hæc verba: Verum incredibilem quadam est aberrantium a veritate istorum infelicitas, qui Prophetarum angelorumque testimoniis relictis, ad hæreticum Ebionem adhaerere maluerunt, qui ex animi sui libidine Judaica infirmitate complexus, sese tamen a Judæis abalienavit.

Theodoretus. Huius autem catervæ princeps fuit Ebion: (Hebræi mendicant ita vocant) hic vnum quidem, sicut & nos, ingentium dixit, eumque mundi opificem esse docuit. Dominum autem Jesum Christum ex Joseph & Maria natum esse, qui homo quidem erat, sed virtute & innocentia omnibus antecellebat, ex lege autem Moisaica vitam instruebat, Solumbi evangelium secundum Hebræos recipiunt, apostolum vero apostatam vocant. Ex his erat Symmachus, qui vetus Testamentum ex Hebræica in Græcam linguam transfudit. Alia præter hæc classis fuit nominis ejusdem: nam & Ebionæi quoque vocantur, qui inceteris quidem omnibus cum prioribus conveniunt; servatorem vero & Dominum

ex Virgine natum dicunt. Evangelio autem secundum Mattheum solo vivunt: sabbatumque secundum legem Judaicam observant; & abominam more nostro sanctificant.

Auctor Prædestinati. Ebionæi hominem solum fuisse Dominum Jesum Christum asserunt; & legis mandata more Judaico custodienda consulant. Hos Lucas evangelista apud Antiochenam Ecclesiam inveniens condemnavit, docens angelum dixisse ad Mariam: Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus altissimi obumbrabit te. Ideo & id quod ex te nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei.

Philastrii & Augustini testimonia idcirco prætermitto, quoniam nihil admodum habent, præterquam quod in anacaphalæosi Epiphaniæ continetur, quam vnam describere ambo fere solent.

Ex his scriptoribus totam Ebionis historiam discimus. Fuit enim Cerinthi discipulus, & vitæque Joannes evangelistæ temporibus in Asia. Per admirabilem metamorphosin ex gentili primum Judæus; tum ex Judæo Christianus; mox ex Christiano Stoicus philosophus; tandem ex philosopho hæreticus, atque etiam hæresis sui nominis dux evasit.

Docuit hæc de Christo quatuor: natum ex conjugio Josephi & Mariæ: nudum fuisse hominem, sed eximie sanctum: morum integritate promeritum, ut in ipsum, quomodo in Prophetas solet, divina quædam virtus descenderet: non ad communem mensuram, sed tota fere plenitudine efficientiæ divinæ, unde Filius Dei adoptione singulari factus est.

Et hæc quidem dogmata perversitas, non minor rituum, quos Judaicos retineri voluit, ac Christianis misceri: quin etiam plura ipsi tribuuntur, sane impia atque execranda, sed quæ Ebionitarum propria suspicatur Epiphanius.

Nestorius inhiis prope locis Ebionæi dissensit, quoad primum impietatis caput, de Christo commixtione parentum genito; dissensit pariter quoad tertium, siquidem assumptam a Verbo esse carnem in vtero Virginis, & ab ipso conceptu, asserit. In duobus reliquis reipsa consensit, ut demonstratum est; etiam mentem tota, qua plurimum valebat, mentiendi arte, tegere conatus sit. Quo primum igitur tempore hæresin propalare cepit, jure a Mercatore confessionis cum Ebione insinulatus est, ea in parte questionis, quæ tunc temporis in disceptationem vocabatur, de Christo nempe vero homine.

Præusquam alio feratur oratio, observanda puto, quæ duo primum de Ebione scripsit Mercator, imo quæ nemo alius veterum, addictum scilicet ipsum fuisse Stoicæ philosophiæ, & auctoritate trium Evangelistarum, Matthæi, Marci & Lucæ, ad probandam hæresim, abusum. De priorè diximus, in notis ad Mercatoris locum.

De posteriore paulo diligentius tractandum: habet enim Mercator contradicentem Theodoretum a quo scribitur Ebion recepisse solum Evangelium & Cæsar. Sed quodnam istud evangelium est? An quod ipse Theodoretus meminit, cum de Judæis sive Nazæreis scriberet, Christum ipsos honorasse, tanquam hominem justum, & Evangelio vfos, quod & Nestorius dicitur? An quod Epiphanius & Mercator vocat, quodque scriptum est primo Hebræa lingua? An quod aliqui & Mapas appellant, quoniam, ut tradit Hieronymus, creditur Marcus exce-

Auctor Prædestinati. Lib. 1. bar. 10. Luc. 1. v. 35.

Observatio de Philastrio & Augustino.

Ebionis magister, atque Inconsonantia.

Dogmata quatuor de Christo.

Ritus, & disciplina.

Inconsonantia. Collatio Nestorii cum Ebione.

Lib. 2. comm. ad e. 12. pisse scripto, quæ Verbo Petrus refertur? An illud potius, quod Hieronymus loquitur. In evangelio, quo vituntur Nazareni & Ebionita, quod nuper in Græcum de Hebræo sermone transfulimus; & quod vocatur a plerisque Matthei authenticum. Hæc postrema opinio longe probabilior est.

Obiectio contra Mercatorem solvitur. Instabit forte quispiam, tres auctores mox laudatos in eo dissentire Mercatori, in quo conveniunt, de vno Nazarorum evangelio ab Ebionitis recepto: trium enim ille auctoritate usum Ebionem tradit. Verum facili negotio his dirimitur: si vel de Ebione Mercator, de Ebionitis alii intelligantur: vel Ebion ipse dicatur auctoritatem trium Evangelistarum secutus, non tamen a d. d. s. quasi auctoritatem vereretur; sed, vt aiunt, ad hominem: quia receptam ab adversariis adhiberet.

Questio de evangelio Nestor. Sed cur Theodoretus receptum a Nazaræis evangelium dixit & Nestor, siquidem non differat a quinto illo, cuius meminit Hieronymus, quodque ait creditum a quibusdam Matthei authenticum? Hanc ego questionem reor vix solvi posse, nisi dicatur, vel irrepsisse mendam in Theodoretum textum, quod non incredibile; vel Theodoretus memoria lapsus, quod credibilis: præstat enim auctoritas Hieronymi hac in parte, vt qui Cæsariensem codicem, in quo fuerit vera inscriptio, & legerit, & Latinum fecerit.

§. III. De Paulo Samosateno, cuius hæresis obiecta est Nestorio ab Eusebio & Mercatore.

Primus confessionem cum Samosateno obiect Nestorio Eusebio, & qua occasione.

PRIMUS omnium, quod sciam, Nestorio Pauli Samosateni hæresim obiectit Eusebius ille, de quo antea scripsimus: nam cum in Ecclesia palam redarguisset Episcopum impudentem, cumque ab Episcopi factione pro calumniatore traduceretur, obtestationem publice proposuit, qua, collatis inter se Pauli Nestoriique sententiis, eadem utrumque sentire, ostendit.

Obiectio deinde Mercator.

Eusebii exemplum Mercator, vel statim secutus, vel etiam comitatus, sparit in vulgus epistolam de discrimine inter hæresim Nestorii & dogmata Samosateni; non qua discrimen astrueret de questione proposta, sed qua, de rebus hæreticis latere volentis artibus, confessionem patefaceret.

Adversus utrumque Socrates Nestorium defendit.

Ego quidem existimo, adversus hunc utrumque fidei defensorem, a Socrate susceptam esse Nestorii, alioquin exosi, causam, stimulantem, vt sit, invidentia, hominem de foro, vel de aula, ad collectam ab æqualibus suis forensibus defensionis fidei gloriam minuendam.

Id criminis non obiectit Cyrillus.

Non memini, me legere apud Cyrillum vllam huiusce accusationis partem, non quod tanto viro aut ignota esset, aut videretur falsa, sed quod superfluum putaret, adversus hominem, quem Photini, eadem cum Paulo sententis, invidia obrueret. Mirum vero neque a Cassiano, neque a Patribus Ephesinis id, quidquid est, vitii tributum esse Nestorio.

Quo tempore Nestorius defendere se nisus est.

Tentavit ille accusationem repellere, sed potestrem solum temporibus, cum, post acceptas literas Celestini pontificis, in quibus mentio erat Samosateni, sermonem xii. haberet. Antea enim, etsi accusaretur a Mercatore, & Eusebio, laicos tamen accusantes, velut aliena tractantes, & suæ fortis oblitos, videri potest præ superbia despersisse.

Repulit autem sermone xii. totis vitibus, nifusque est etiam rejicere in auctores. Sed defensionem Mercator vanitatis, ignorantie, & suspitionis plenam ostendit, quod erudite quidem præstitit: ea tamen præstando adduxit, quæ aut novitate sua, aut aliâ simili de causa, difficultatem creent. Ea priusquam ad examen vocentur, exponendum est Samosateni dogma, prout a veteribus refertur, imo & aliquid delibandum de vita & moribus hominis, quem ipse quoque Mopsuestenus, angelum diaboli, vtique Christo divinitatem invidentis, propter impietatem nominat.

De Paulo igitur Samosateno veteres ea tradiderunt, quæ liquido demonstrent, hæresis & nequitie spiritum eundem omnibus extitisse temporibus, etiam primis, quibus Ecclesia necdum asserta in libertatem, sed adhuc, regnantibus ethnicis, sub carnificum icu posita gemebat.

Ex infima fortis homine factus est Antiochenus Episcopus, & tertium Ecclesie thronum iisdem artibus conscendit, quibus hæretici solent, femine principis potentia, specie pietatis, doctrinæ fama, dicendi facilitate, & multitudinis factiose gratia.

Namque, vt aiunt Patres secundæ synodi Antiochenæ: Cum ante episcopatum pauper & mendicus esset, nec vllas omnino facultates, aut a parentibus relictas accepisset, aut vllius artis exercitio sibi comparasset, postmodum ad incredibilem opulentiam pervenit, per scelera ac sacrilegia, fratrumque concussionem, &c. pietatem quam esse existimans, &c.

Non minor fuit in aucupanda gloria, quam in corradendis pecuniis improbitas: siquidem in ecclesiasticis conventibus ambitiosam quamdam vanitatem omni studio consecutus est, nihil aliud quam inanem gloriam captans, & pompam affectans, atque huiusmodi artibus imperitiorum animos in sui admirationem traducens. Vtque adeo, vt qui dicenti non applaudent, per suos fautores contumelias afflicendos curaret. Verba sunt eorundem Patrum.

Pergunt vero arrogantiam hominis reliquorum despicientissimi describere: Inter habendas ad populum conciones solitus erat doctores jam pridem vita sanctos arguere, & petulantem lacerrare; cum interim sui foret usurariorum usqueque concionis, & ad ecclesiam & patres; Episcopos vicinorum locorum, necnon & presbyteros assentatores suos submitteret, qui in suis & ipsi concionibus eum predicarent, velut angelum de celo lapsum.

Profellam vitæ turpitudinem his verbis exprimunt: Quin & feminas duas ætate florentes, & forma conspicuas, quocumque proficisceretur, circumduxit, idque deliciis affluens, & epularum amans, atque ejusmodi sorores & amicitias permisit quoque presbyteris & diaconis habendas, non sine flagitii periculo atque suspitione: quæ est privatis dolentes suspirarent boni atque ingemiscerent, accusare tamen non audebant, propter faventium potentiam.

Zenobia reginæ adhæsit, femine alioquin a veteribus laudate, sed Judææ atque imperiose: cui vt serviret, Judaicam impietatem in christianum dogma invexit, Christique divinitatem abnegavit, imo & trinitatem personarum, nescio quid pro Verbo & Spiritu sancto delirans.

Dux synodi adversus Paulum habitæ sunt Antiochiæ. Prima ann. Christi 265. conveniendo illuc

D. Nestore n Mer. a. or. e. v. c. t. i.

In dissert. ad 11. Nestor. anathem.

Lib. 11. de Incarnat. apud Facund. lib. 3. c. 2.

Mores Pauli Samosateni. Ex epist. P. P. synod. secundæ c. 1. conc. Labb.

Ex infima forte Antiochenus Episcopus.

Ex egeno divites artibus.

Ibid.

In concionibus ostentator sui, & plausum captator.

Ibidem.

Contemptor aliorum, etiam antiquorum.

Feminarum amator, quas duas ætate & forma florentes habuit in comitatu.

Permisit quoque aliis clericis habere quas sorores dicebant.

Ibidem.

Adhæsit femine principi Zenobie.

Theodoret. l. 2. hist. c. 8.

Arhan. ep. ad solit. Chrysostr. hom. 8. in Ioan.

Primæ synodo illuc

antem fecer. obatumque se. & domini. ominem solum habet. istum aff. l. 1. ad custodienda. apud Anis. vavir, doctus ritus sanctos. in obumbrati sanctum. omnia idcirco Obstantum habent, de Philis. Epiphanius de scriptis. ambo fere. s. historiam. Eusebio na. pulus, vi. g. 1. in Asia. ex gentili. hristianus; plus; ranciam hæ. natum ex Dogma. fuisse ho. integri. modo in. sed tota de Filiis. tas, non. voluit, ac. ipsi tri. sed quæ. Lactantius. ni dif. flosi con. Eusebio. le Chri. istam a. ab ipso. sa con. tota, regere: hære. onsen. parte. rario. mine. vanda. Mer. istum. & thæi, abu. terca. dum. odo. dum. van. me. eret, nem. di. cat, qua? am, xcc.

Prentius e-
mendatio-
nem.
Euseb. lib. 7.
c. 27.

In secunda
quæ habitæ
est ann. 270.
Euseb. lib. 7.
c. 30.

Convictus a
Malchione.
Per. disc. 1 de
Inc. ad Fulg.
Et a Patribus
depositus.

Qui ad ma-
iores sedes
scripserunt.
Euseb. loco
mox citato.

Hæresis tria
capita refert
Augustinus.
Hæres. 44.

Quartum Epi-
phanus.
Hæres. 65.
Serm. 11.

Quintum
Mercator.

Quibus ali-
quatenus pu-
gnat Athana-
sius. de salu-
adventu.

Opinio ejus-
modi aucto-
rum videtur
pugnare cer-
tioribus mo-
numentis.

tibus vndique pluribus Episcopis, quorum vnus fuit Gregorius Thaumaturgus. Illi accurate quidem in Paulum ejusque fidem inquisierunt; at is vafre & subdole catholicum præ se dogma ferens, verbisque dissimulans ambiguis, quid re ipsa in animo sentiret, illufos Pontifices, imo gratulabundos de comperta fidei in illo catholice integritate, ad suas Ecclesias remisit.

Coacta est secunda, quinque post annis, erumpente in apertum impietate Pauli. Quot Patres convenerint, non est constans veterum opinio: convenisse pene infinitos scribit Eusebius: definit numerum centum & octoginta libellus Basiliæ & monachorum ad Imperatores contra Nestorium, quem tamen contrahit Athanasius in libro de synodis, vbi septuaginta tantum recenset.

Iterum Patres suis artibus ludificari tentavit versipellis hæreticus, sed irritò conatu. Malchion enim ex sophistica ad gradum presbyterii evehctus, vir juxta eruditus & acerrimus disputator, hominem convicit, convictumque synodus de sede deposuit, depositum ipse quoque Aurelianus imperator, licet gentilis, mandavit pelli civitate, simulque tradi Ecclesiam ei, qui cum Italiae & Romæ Episcopo communionem jungeretur.

Missa est a Patribus synodica ad Dionysium pontificem Romanum, & ad Maximum Alexandrinum, cæterosque orbis Episcopos. Extat illius magna pars apud Eusebium: vnde decerpimus fere cuncta, quæ hæcenus dicta sunt.

Atque hæc de persona Pauli, nunc de hæresi, cujus capita tria Augustinus facit. Primum, quod Christus non semper fuerit, alterum, quod initium ex ortu ex Virgine sumplerit, postremum quod aliquid amplius non fuerit quam homo. Eadem habet rotidem verbis auctor Prædestinati; habet & Nestorius.

Addit quartum Epiphanius, Dei nempe Verbum, quod in Jesu descendit, esse prolativum quiddam & ab Epiphantio consentit Philastrius, atque etiam Mercator, tum in epistola de discrimine, &c. tum in dissertatione ad xii. anathematismum Nestorii, nisi quod adjungit Christum a Paulo dictum esse genitum ex utroque parente: quo dicto cæteris omnibus, ipse quoque Nestorio dissentit, qui & ipse recedit ab aliis; nam Paulum Photino componens, hæresim Verbi prolativum Photino soli tribuere videtur.

Athanasius errorem Samosatani refert his verbis: *Paulus Samosatensis Deum ex Virgine confiteatur, Deum Nazarethi in lucem editum, & inde existendi primarium, regnique consecutum. Verbum tamen esse ex celo, & sapientiam in eodem agnoscat, ac prædestinatione quidem ante sæcula fuisse putat, sed Nazarethi primum extare cepisse: ut vnus, inquit, supremus sit Deus Pater.*

Tam constans omnium opinio eo majorem mihi admirationem movet, quò apertius videtur pugnare cum epistola Dionysii Alexandrini ad ipsum Paulum, cumque verbis Pauli, quæ Dionysius adducit. Ex his enim ita sensisse apparet, Spiritum sanctum in utero Mariæ formasse hominem, quem destinaret in templum, suo tempore a Verbo incolendum; profecisse hominem illum, vitam studiosam degendo, eaque ratione magis, quam alii homines, placuisse Verbo, ipsumque ad sui inhabitationem alexisse. Habitasse igitur in eo Verbum Dei, sed ita, vt

vnus solusque Christi dua forent hypostases, In ep. Dionysii ad Paulum, *duaque persone, & duo Filii Dei, vnu natura, qui fuit ante sæcula, & vnus & Nazarethi Christus & filius David, qui non fuit ante sæcula, sed fuit in tempore, & secundum beneplacitum Dei accepit nomen filii: sicut civitas accepit nomen domini, & domus nomen ejus, qui eam edificavit. Sic alium virum esse Christum præter Deum Verbum, ab alterius Christi substantia & dignitate differentem, & vnum Christum inhabitantem, ac opera divine justitie operantem.*

Ut tollatur, si qua ratione possit, repugnancia, quæ inesse videtur verbis scriptorum hæcenus adductis, solvendæ sunt quæstiones magni momenti, quæ inde oriuntur, quarumque explicatione id fere totum continetur, quod de Samosateno, & a veteribus traditum, & a nobis tractandum est. 1. Quale Paulus re ipsa Verbum Dei agnovit, an quod indicat ipse Paulus in i. Corinthiis an quod plures alii tradunt, in i. Corinthiis 2. 11. Christumne dixerit ex utroque parente natum, quod scribere videtur Mercator? aut ex sola Virgine, quod alii 2. 11. Quid significet Athanasii verba mox laudata: *Deum Nazarethi in lucem editum, & inde existendi principium regnique consecutum?* 2. v. Utrum Paulus docuerit, Verbum ab ipso formationis initio habitasse in homine, quod Athanasius significare videtur? an quod vulgo jactatur, non nisi post vitam sancte traductam, tantumque beneficium pietatis operibus promeritum? 3. v. Quia in parte Nestorius Paulo consenserit, aut dissenserit? 4. v. Quam vere scriptum reliquerit Mercator, ambo in eo hæreticos convenisse, quod Verbum dicerent ab æterno Filium non fuisse, sed Verbum tantum, quæ veluti medulla Paulianæ hæresis.

Quod pertinet ad primam quæstionem, veteris opinio est jam inde a longinquis ducta temporibus ad nostram vsque ætatem, Samosatenum trinitatem personarum divinarum sustulisse, vnumque Patrem Dei nomine vocasse, cui tamen tribueret Verbum coæternum, sed prolativum dumtaxat, & ab utroque, nostroque simile. Tam pervulgata opinio neque origo, neque veritas apertissima est.

Investiganti mihi, quis omnium primus id Paulo attribuerit, nemo Latinorum Philastrius, nemo Græcorum Epiphantio antiquior occurrit, saltem qui expressis verbis mentem aperuerit, quanquam ne ipsi quidem ambo clarissime loquantur.

Philastrius. *Paulus quidam fuit Samosatenus post hos in Syria, qui Verbum Dei, id est, Christum Deum Dei Filium substantivum, ac personalem, & sempiternum esse cum Patre denegabat: prolativum autem, id est, quasi aera quemdam dicebat; non tamen personam vivam Filii sempiternam cum sempiterno Patre credendum dicebat.*

Epiphanius. *Est autem Pauli hæc opinio, Deum Patrem, & Filium, ac Spiritum sanctum vnum esse Deum. Verbum Dei ejusque Spiritum in esse Deo perpetuo, sicut hominis in corde proprium Verbum inesse cernimus. Filium Dei substantivam habere per sese nullam, sed in Deo subsistere. Ad hæc Dei Verbum in terras delapsam, in Jesu, qui homo merus esset, habitasse. Ita vnus inquit ille, Deus est: neque aut Pater est Pater, aut Filius Filius, aut Spiritus sanctus Spiritus est sanctus. Imo vero Deus vnus est Pater, & huius in ipso Filius, vt est in homine sermo.*

Utrumque fecutus Mercator. Nestorius, inquit, circa Verbum Dei, non quidem vt Paulus

In ep. Dionysii ad Paulum.

Sex quæstiones ex verbis adductis nascuntur.

1. Quæstio de Verbo prolativum & æternum.

Quis primus hunc errorem Paulo tribuerit.

Philastrius. Tom. 4. Biblioth. PP. initio.

Epiphanius. Hæres. 65.

Mercator. Ep. de discrim. c. 11. n. 1.

sentit, qui non substantivum, sed prolativum potentie Dei efficit. Verbum esse definit. Et alio in loco: Paulus Verbum Dei accepit, & conceptus non est, id est, prolativum, & potestatis effectivum Verbum sensit, non substantivum, quod Græci idcirco dicunt.

Quomodo vera sint ista quæ veteres narrant.

Lib. de script. eccl. cap. 69.

Deteguntur Samosatani mysteria, ut inde questio solvatur.

Quæstio de matre Christi.

Quæstio de sensu verborum Athanasii.

Quæstio de Trinitate Samosatani delirare.

Deinde, Verbum idem æternum esse, cum in Deo Verbum tantum est, & temporale, cum evasit in filium.

Tertio, unicum esse Deum, & æternum, qui Pater; sed alios præterea duos temporales, qui Verbum & Sapiencia, cum mittuntur.

Quarto, duos extitisse in Christo Filios Dei, sed unum natura, alterum adoptione; hunc esse passum, illum non item.

Ex his etiam intelligitur, qua parte cum Sabellio de Trinitate convenerit, & qua pugnaverit; nam uterque sustulit reipsa Trinitatem, sed Sabellius Verbum & Sapienciam mera dixit esse nomina unius Dei diversè operantis, Paulus Verbum & Sapienciam volebat ab æterno esse distinctas; quiddam, quod in tempore & emitti posset, & per se existere. Unde Sabellius Patrem aiebat incarnatum fuisse, imo & passum; negabat Paulus: atque ita Patripassianus ille vocatus est a veteribus omnibus, iste a nullo.

Qua occasione aliam observare licet Sabellii Paulique differentiam. Prior enim unionem naturarum agnovit: quomodo enim alioqui Patrem passum diceret, patiente Christo? Posterior eandem omnino rejectit, siquidem duas esse Christi personas, duosque Dei Filios, cum unione hypostatice omni ex parte pugnat.

Secundæ quæstionis solvendæ facilior est magisque expedita ratio. Nam quod ait Mercator, a Paulo Christum, communiter ut ceteri, natum hominem ex viroque parente definitur; videtur quidem contrarium verbis Athanasii mox allatis, Samosatenu Deum ex Virgine confiteretur, & istis ipsiusmet Pauli, Crecebat Jesus ex Spiritu sancto & Maria Virgine natus. Sed reipsa non pugnat. Neque enim controversia movebatur de matre Christi, Virgine pepererit, an ex viro; sed apud Athanasium agebatur de Deo recente ac novello, ut aiebant; in quæstione quinta Pauli de duabus in Christo personis, quas labo iose totis quæstionibus decem probare nitentur: quo parvi admodum referebat, cujusmodi mater diceretur, an Maria tantum, an Virgo, an ex viro parens. Athanasius de ipsa locutus videtur, quemadmodum solebat: Paulus, pro adversantium sensu; Mercator, ut res erat Mercatori favet recepta regula, eos scilicet hæreticorum, qui Judaicos ritus præ cæteri secuti sunt, negare communiter, Christum ex Virgine ortum esse, propheticumque Isaie varicinium ea de re alienos in sensu, perinde ac Judæi, torquere.

Non ita promptum est, quæstioni tertiæ respondere, cum Athanasii verba, de quibus agitur, contineant mysterium hæresis Samosatena, quo nihil fere vulgo ignotius.

Ille igitur de Trinitate sentiebat hunc, quem diximus, in modum, si tamen hoc sentire est, & non magis delirare: Deum, qui simpliciter Deus sit ac æternus, esse unicum, habere tamen suum & suamque naturam distinctam, quem utrumque aliquando emitteret e sinu suo ad implendum mandatum, expletoque ad se revocaret. Illi vero missi, hoc est, prolatus & extenta, prout discendebant a mittente, atque ita per se, & præ se jam existebant, ita incipiebant esse hypostasæ quædam, atque etiam per se dii, sed æterni seu temporarii.

Venit itaque, si Samosateno credimus, uterque ad Virginem, sed Sapiencia velut formatrix templi, Verbum tanquam habitator; atque ita con-

Qq iij

De filii in. ceptione.

De unitate Dei.

De duabus in Christo personis.

De confessione cum Sabellio.

Observatio de Pauli & Sabellii differentia.

Quæstio de matre Christi.

Quæst. 5.

Quæstio de sensu verborum Athanasii.

Quæstio de Trinitate Samosatani delirare.

hypothesi, in qua...
vnum natura, idcirco...
Christi...
placitum Dei...
cepit nomen...
eam adificat...
præter Deum...
a & dignitas...
bitantem, ut...
e, repugnan...
orum hæc...
iones magni...
trumque ce...
quod de Sa...
a nobis tra...
verbum Dei...
ilium &...
vnum natura...
nte natum...
aut ex sola...
icent Atha...
ezæris in...
piam regu...
docuerit...
abitasse in...
e videtur...
ost vitam...
ium pieta...
parte Ne...
ferit? va...
tor, ambo...
rbum di...
Verbum...
hæresis...
nem, ve...
ucta tem...
iamofate...
a sustulit...
casse, cui...
sed pro...
roque si...
e origo...
imus id...
ilastrio...
occurrit...
eruerit...
lime lo...
ofatenus...
Christi...
persona...
egabat...
emdam...
sempit...
cebat...
Deum...
vnum...
esse...
primum...
emiam...
Ad...
esu...
inquit...
ni Fi...
san...
me in...
in Metac...
aulis...
cu. 100.

tigit, vt Deus ex Maria existeret. Deusque Nazarethi in lucem ederetur, atque inde existendi primordium regni que consequeretur.

Dicebat tamen, Deum eiusmodi, quamvis temporarius re ipsa foret, esse prædestinatione æternam, eaque distinctione declinabat Scripturæ locos, ubi æternitas personæ Verbi tribuitur. Atque hæc est verborum Athanasii interpretatio, quam partim ex Epiphano, partim ex literis Dionysii, aliisque veteribus colligere est.

Id autem, quod dicit, nomine Sapientie Spiritum sanctum a Samosateno appellatum esse, nullus certe mirabitur, qui vel nostras ad Rufini libellum notas legerit, vel eorum meminerit, quæ de Sabellianis tradit, sive Basilii magnus, sive auctor expositionis fidei, quæ in *mens* dicitur, ac Gregorio Thaumaturgo tribuitur. Basilii: Sapientiam in Deo existimant esse, sicut in homine sapientiam humanam, qua sapiens est; & Verbum simile esse interpretantur verbo, quod ore profertur, vel mente concipitur, nulla hypostasi. Auctor fidei: Sabelliani cum Verbum confitentur, ipsum comparant cum interno; Sapientiam vero similem esse dicunt habuisti illi, qui in eruditorum anima constatur, atque idcirco unam esse personam Patris & Filii, quoniam & unus homo dicitur non diuisus ab eo, quod secum existit, Verbo & Sapientia.

Observatio de nomine Sapientie accepto pro Spiritu sancto.

Hom. 27.

17. Questio de tempore vnionis naturarum in Christo.

Questionis status.

Solutio ex Theodoro Mopsuesteno.

Apud Leonem lib. 3. contra Euzychianos, &c.

Geminus modus, quo Verbum in

Quartum id quaeritur de Samosateno, vtrum opinatus sit, necne, hominem IESUM, vt loquebatur, non prius conjunctum esse Verbo, factumque ex *mens* Deum, quam ad ætatem aduulam pervenisset, suisque operum meritis & laborum mercede tantam sibi dignitatem comparasset?

Dissertatione prima in priorem partem, produximus testes, qui Samosatenum ita opinatum dicerent, eaque sententia jam pridem invaluit, & eam nos passim populariter secuti sumus, aut suppositum potius. Atqui oppositum tradere videtur Athanasius, verbis inter solvendam primam quaestionem adductis: si enim Samosatenus Deum ex Virgine constituit, Deum Nazarethi in lucem editum, & inde existendi primordium regni que consecutum; fateatur procul dubio Verbi & hominis factam vnionem, cum primum missus est angelus Gabriel a Deo in civitatem Nazareth, ibidemque Virgo concepit de Spiritu sancto.

Opinionum pugna facile tollitur, si modo Theodorum Mopsuestenum audimus, magistri sui sententiam exponentem: credibile enim est, conspirasse discipulum in eandem cum magistro sententiam. Libro igitur VII. de Incarnatione, postquam in vtero Virginis factam Verbi cum IESU conjunctionem dixit, indeque IESUM, & rationis expeditorem vsum habuisse, & admirabilem virtutis idolem, & propensionem in recti studium, & præsto eorum nenter Verbum, a quo impelleretur, ducereturque, & iuvaretur ad honestissima quæque perficienda. Capessabat, inquit, summa facilitate absolutissimam virtutem, sive cum legem servaret ante baptismum, sive cum vitam communem in statu gratie post baptismum suscipere, cuius nobis formam præbebat, via quadam nobis ad hoc factus. Sic deinde post resurrectionem & ascensum in celos, demonstravit se ex propria voluntate dignum vnione, qui hanc antea assumpsit, in ipsa formatione, beneplacito Domini.

Geminus enim distingui potest secundum Samosatenum modus vnionis Verbi cum IESU, Filii

Dei cum filio Virginis; vnus, quia formatione ad absolutam virtutis vique perfectionem extiterit; alter, qui manserit postea, saltem vique ad passionem; prior erat, velut hospitis in IESU Verbi; posterior, proprie inhabitantis: ille meri beneficii rationem habuit; iste mercedis: de beneficio locutus est Athanasius; de mercede alii.

Jam vero quintam quaestionem, qua parte Paulo Nestorius, de Incarnationis mysterio, adhaerit, solvit Mercator in epistola sæpius citata. Ait enim: In eo Nestorius Paulo Samosateno coniungitur, in quo habitorem & habitaculum pro meritis separat, diuidens quod vnicuique eorum sit proprium, ex diversitate naturæ. Quod quidem illis ambobus cum Ebione, & Phoibio, & Galata Marcello commune est. In eo vero, quod substantiale Verbum Dei constituitur, & illud esse ab æterno cum Patre Deum asserit, a memoratis recte dissentit, & fidei recta coniungitur.

Attende ad hæc extrema verba: Ab æterno cum Patre Deum asserit; ostendunt enim, quam vere expositum sit a nobis signum Pauli de Deo recente, id est, qui existeret cœperit, ex quo Verbum a Patre prolatum est, seu missum. Unde Mercator statim meminit Verbi prolatitii. Nestorius circa Verbum Dei, non quidem vt Paulus sentit, qui non substantivum, sed prolatitium potentia Dei efficax Verbum esse definiit. Sed simul aliud Nestorii flagitium commune cum Paulo detegit. Non constituitur tamen idem Nestorius de Verbo substantivo, ipsum Filium Dei naturaliter esse, sed dicit (argue quidem, quia non expresse) ab æternitate Filium non esse, sed Verbum tantum, quod in substantia Patris manens, Deus sit consubstantialis, quem Græci *uoiou* dicunt; Filium vero illum esse, & dicit debere asserit, qui ex Maria sit natus; atque ita diuidit æternum a temporali, illi quidem Deo & Dei Verbo, quæ maiestatis sunt; huic vero alteri, quæ humanæ infirmitatis sunt, deputatis. Propter individuum autem atque inseparabilem connexionem, dignum fuisse habitum nuncupatione Filii Dei, quippe qui hoc ipsum pro meritis, & ex adoptione habeat, non ex natura.

Præcipuum igitur atque apertum vnus hæretici ab altero discrimen attulit, quod ille Verbum ad vterum diceret, iste *uoiou*: omnis fit de virginitate matris dicere, deque aliis eiusmodi velut accidentibus.

Attulit & consensionis caput, ex quo facile cætera velut consensaria paterent; ait enim, conspirasse in eo Paulum & Nestorium, quod vterque Christum assereret esse Filium Dei, non natura, sed adoptione: vterque habitorem & habitaculum pro meritis, id est, *æta*, & dignitate nativa divideret. Namque hic est quaestionis cardo: quandoquidem oportet, si duo sint Filii Dei in Christo, si diuersa dignitas Dei habitantis & hominis, duas in Christo personas fateri, diuinam & humanam.

Inde vero consequuntur reliquæ omnes dogmatis Pauliani partes, quæ decem quaestionibus Dionysio propositis continentur. Si enim dux sunt in Christo hypostases, oportet, vt Christus non sit natura apostolorum Deus, *quæst.* 1. vt sit natura homo sicut nos, *quæst.* 2. non eadem sit hypostasis Verbi, quæ crucifixi, *quæst.* 3. corpus Christi neque sit *quæst.* 4. neque incorruptum, propter vitam ipsi vnionis vnitam, *quæst.* 4. filius Mariæ non fuerit ante secula, & cum Patre ingenito, *quæst.* 5. vt puer cum matre fugiens in Ægyptum, nec ab

v. Questio, de consensione ac dissensione Pauli & Nestorii, a Mercatore soluta. Nam. 4. & 5.

In quo capite differere Nestorius a Paulo.

In quo consensuerunt.

Consensionis consensaria quoad quaestiones Samosatenci.

eternitate existat, nec ubique loci, *quæst. 6.* vt Verbum non assumpserit formam serui sine hypostasi, *quæst. 7.* vt æternus dici nequeat, qui duodecim annorum fuerit dictus est, *quæst. 8.* vt Deus magnus non veretur, qui celsurus & laboravit, *quæst. 9.* vt omnino Deus non sit, qui veraciter dixerit: *Non tum ascendit ad Patrem meum, quæst. 10.*

Item. 10. v. 17.

Quinque partes dogmatis catholici.

Sed vt hæc distinctius adhuc cernantur, reuocanda sunt in memoriam quinque partes catholici dogmatis, quas capitè. 1. distinctimus: nam in prima, quod Verbum sit consubstantiuum Patri, Nestorius a Paulo dissentit, idque Mercator monuit.

Quoad secundam, quod Verbum integram hominis naturam assumpserit, & non carnem solum, vel animæ vel mentis expectem, vterque cum catholicis conuenit. De tertia, quod assumptio in ipso Maria vtero peracta sit, vterque recte sentit. In quarta, quod Verbum indissolubilis nexu humane nature copulet, diuersus abiit a Paulo Nestorius: hic enim catholice, iste contra sensisse fertur, derelictum nempe aliquando a Verbo hominem. Quod spectat ad quintam, de vnionis modo, sed aperte Paulus, Nestorius dissimulauerit. Ille enim duos manifeste filios dixit; iste nihil non molitus est, vt ne duas videretur personas in Christo, duosque filios & dominos admittere.

Oportet autem, ad ea quæ mox dicta sunt a Mercatore, id quod fuit in partitione postremum, querere, quam vere dictum sit, non consisteri Nestorium de Verbo consubstantiuo, ipsum Filium Dei naturaliter esse, sed ab æternitate Verbum tantum, &c. Filium vero illum esse, & dici debere, qui ex Maria sit natus. Videtur enim ipse Nestorius Mercatori expressis verbis contradicere. Erat quidem, ait, Deus Verbum ante Incarnationem & Filius & Deus cum Patre; sumptis vero nouissimis temporibus serui formam. Sed cum sit & antea Filius, & ita vocetur post assumptionem, non potest vocari diuisus filius, ne duos filios constituamus; sed quia illi conjunctus est, qui erat a principio Filius, non potest, secundum dignitatem, filiationis diuisionem suscipere.

Nodum soluit Mercator ipse cum facit: arguit enim Nestorium, & in epistola, quod loquendi ambages quærat; & alibi, quod sibi contradicat. Accedit etiam aliud impietatis deliramentum, dicentis, prætermisisset illos Patres pronuntiare, credere se in Deum Verbum Filium vnigenitum; sed dixerunt, inquit, vnum se credere Dominum IESUM CHRISTUM, consubstantiuum Patri, Deum de Deo, lumen de lumine, per quem omnia facta sunt, tanquam Deus Verbum apud istum Filium non sit, sicut in superiore ejus sermone aperitius declaratur.

Quæ hujus hæc vanitas? Quæve dementia? Quod ludibrium potius in tam inconstanti sermone, non minus stulto, quam impio? vt Verbum Dei Filius ei non sit: vt Iesus ei sit ex medietate Deus, ex medietate homo, & idem tamen Verbum Dei Filius esse non possit? Vt modo sit consubstantiuus natusque ex Deo Patre, Deus verus de Deo vero, lumen de lumine: postea vero horum nihil proprium naturaliter habens, sed sola nuncupatione alterius, particeps diuine dignitatis, tanquam homo natus ex tempore.

v. 1. Quæstio, de Mercatore tribuente Nestorio, quod Verbum non sit ab æterno Filius. Epist. de discern. num. 1.

Serm. 2.

Pugnancia locutus Nestorius. Dissert. ad 11. anath. num. 9. & 10.

omnes Concessio- natio- coacta- si enim quod- ter, vt molari.

2. non icifixi, videri, inuolui ante s. vt sec ab

quod ex ipso, & in ipso est. Ad quod testimonium esto, lector, attentus. Misit, inquit, Deus Filium suum factum ex muliere factum, sub lege; videlicet vt quia natus ex muliere non est Deus, Verbum Filius ei non sit; sed alius, qui posuit nasci partu mulieris.

Idipsum Mercator postea longe evidentius demonstrat, iterumque monet lectorem, ne sibi patiatur illudi. Quod ejus impietatis genus non hic in isto capitulo, sed in aliis scriptis, in isto tamen codice insertis, & tractatibus continetur & legitur. Et inde est quod catholicis, qui legit, cauius esse debet de varietate & inconstantia, quam vtrum astutia, an vecordia ad allicendum auditorem habeat, non est facile nosse. Quovis tamen pacto, constat enim variam esse, sibi que contrarium. Quis autem non agnoscat hujusmodi hominem, aut tanquam astutum captiuum esse fugiendum; aut tanquam excordem, utpote sibi aduersantem, & ex varietate confusum, nullo modo esse sequendum?

Cum ita sollicitè Mercator lectorem attentionis moneat, quæserit forte lector ipse, quanti tandem momenti fuerit ista criminatio. Fuit sane maximi, vt quæ continuerit causæ totius summam: nam qui Verbum negat, esse Filium Dei ante incarnationem, atque ita asserit nomine Filii vtramque naturam indicari, primo pugnat Scripturæ prædicenti æternum Filium, quem Pater ante luciferum genuit, Deinde contradicit fidei Nicenæ, qua Filius Patri consubstantialis, Paterque æternum Pater creditur. Postea Samosatene impietatis, non speciem tantum, sed proprium symbolum præ se fert. Deinde, si Christus Filius Dei ex tempore factus sit, proclive est, vt vel admittantur filii duo in Christo, vel generatio Verbi æterna rejiciatur, vel conversio Verbi in hominem inducatur, vel Christus Filius Dei adoptivus. Quæ sunt Pauli, Sabellii, Polemii & Mopsuesteni flagitia.

Denique, si nomine Filii vtraque natura significetur, omnium fere argumentorum, quæ ex Scriptura, concilioque Nicæno petuntur, ad probandum Deum esse natum, passumque, & mortuum, &c. vis declinat, atque ita summa fidei catholice de vnione hypostatica labefit, &c.

Sed quæserit iterum lector, cur Nestorius videri voluerit, modo hanc, modo alteram partem in ista quæstione sequi.

Certe Mercator, dum Nestorianos anathematismos refellit, aliquando demonstrat Nestorium secundo, tertio, quarto & quinto, aliisque anathematismis filios duos inducere, æternum vnum, qui natura; alterum temporalem, qui adoptione, & vt ait, *cap. 9. quæstio 10.* solam existat. Eundem aliquando vocat in suspitionem societatis cum Samolateno, Verbum prolatitum delirante: aliquando ipsi quoque conversi in hominem Verbi inuidiam facit. Neque vero sunt istæ hominis, acriter aduersarium ad paradoxa cogentis, conclusiones potius quam assertiones. Cur enim Nestorius tam anxius fuit sollicitusque de removenda Sabellii, Pauli, & Photini a se suspitione, si nulla fuit probabilis? Cur magnam partem duodecimi sermonis in hoc argumento posuit, & curiosè quidem atque laboriosè, si hæc invidia non laborabat?

florus negaverit, Verbum esse Filium ante incarnationem.

Argumentum 11. & monitum ad lectorem. Num. 22.

Quanti momenti fuerit ista quæstio.

Argumentum 1. quod Ne-

Claudenda sane christiane aures, cum dicitur, Filii nomen non significare Verbum illud Patris,

formatione ad J... nem extirp... vique ad pas... antis in J... untis ille moti... recedit: de bo... mercede alia... m, qua parte... mystico, ad... la sepius cita... lo Samosatene... habitaculum... vnique u... atura. Quod... & Photino, &... vero, quod... illud esse ab... moratis re... : Ab ætern... enim, quam... nem Pauli... re cepit, ist, seu mis... inuit Verbi... ei, non qui... uivum, sed... um esse de... tium com... ter tamen... ipsum Fi... argue qui... te Filium... substantia... alis, quem... um esse, &... us: atque... videm Deo... hinc vero... deputati... parabilis... vnepatio... neris, &... rnius hæ... quod ille... : omi... que alius... uo facile... im, con... od vter... dei, non... torem &... & digni... quæstio... duo sint... Dei hæ... verfonas... omnes Con... uæstio- coacta- si enim quod- ter, vt molari.

§. IV. De Marcilio Galata, cujus consensu ob-
jecta est Nestorio a Mercatore.

Solus Mercator
concentio-
nem cum
Marcello ob-
jecit Nesto-
rio.

UNUS, quod sciam, veterum Mercator,
hanc Nesto jo intendit, quia Mar-
celli causa visa est ipsi eadem quae Samo-
lateni & Photini; hanc tamen rem non vehementer con-
testatus est, quoniam ista ipsa causa ceteris credi-
ta est ita perplexa, ut Marcellio societatem Nesto-
rio obesse, defensio potius videri posset,
quam accusatio.

Mercatori,
qui favent
Marcellum
haereticis ac-
cusant.

Mercatori Marcellum haereticis accensenti
favent viri magni nominis, magnaque auctori-
tatis. Hilarius in libro ad Constantium, Basilium
epistola 293. &c. Chrysolomus homilia 2. in
epistolam ad Hebraeos, Marius Victorinus libro
1. contra Arium, Theodoretus libro 2. haereticarum
fabularum capite penultimo, alique nonnulli,
quos tamen inter nolim Athanasium, Epiphaniumque
numerare; tum quia supposita est Athanasio oratio,
in qua Marcellus Samosateno conjungitur; neque
Hilarius Pictaviensis Severusque Sulpitius satis
credibiliter scripserint de Marcellio ab Athanasio
damnato; tum quod Epiphanius haeretici dubius,
profectusque geminam Marcelli confessionem,
quarum altera omnino catholica est, altera
varios sensus patitur.

Her. 72.

Qui pro Mar-
celli fide fa-
ciunt.

Marcellum absolvunt Julius Papa, concilium
Sardicense in epistola synodica, Athanasius in
epistola ad solitarios, & quod omnium instar est,
divulsi quorundamque perpersio ab Ariani-
s, ac penam martyrii pro fide. Quare
cum apud me haec testimonia perpendo, vix
extorquere possum ab animo meo, ut Eusebii
Caesariensis quinque libri adversus Marcellum
non plus habeant momenti ad propulsandum cri-
men, quam ad inferendum illi viro, qui cum vobis
fuerit de trecentis decem & octo Patribus Acti
damnatoribus, dignus est venia, siquid aut
imprudenter exidere sibi passus est; aut in su-
spicionem Sabellianismi, quod ipsi quoque Ba-
silio magno injuriose contigit, infeliciter inci-
dit.

His ita se habentibus, malim ego hujusce
hominis, ut & Apollinaris, solem miserabilem
desere cum Epiphanio, quam cum aliis, in re
tam difficili tamque obscura, sententiam ferre.
Qua in parte mihi videor sequi magni Athana-
sii exemplum, qui cum ab Epiphanio interroga-
retur de Marcellio, si visse dicitur, & indigna-
bundo subridens nutu ambiguum dedisse si-
gnum animi, vel obrectatoribus, vel humana
imbecillitati, irascenti.

In diss. ad 11.
anath.
Serm. 11.
Libris quin-
que adversus
Marcellum,
Lib. 2. haer.
fab. cap. 10.

Ut ut se res habet, Marcellio tribuit Mercator,
quod Ebionis & Samosateni haeresim se-
cutus sit: Nestorius, quod deponendam aliquan-
do humanam a Verbo naturam crediderit: Euse-
bii, quod Christum ex Maria cepisse dixe-
rit: Theodoretus, quod extensionem quam-
dam divinitatis Patris in Christum venisse di-
xerit, & hanc Deum Verbum appellaverit.
Quae si vera sunt, in solo primo capite Nesto-
rius aperte; in tertio subobscure, cum ipso
sensit; in reliquis duobus pugnavit. Neque ad id
probandum aliis rationibus opus est, quam quae
hactenus adhibita sunt, ad societatem Nesto-
rii cum aliis haereticis demonstrandam.

Reflecte animum lector, in praesens Niceno-
rum temporum defensores, & mirare plu-
res in Palanissimi suspicionem incidisse, vel quod

Arianismi odio incensi non tenerent satis lo-
quendi modum, quae humanae mentis infirmitas:
vel quod Arianorum calumniis obruerentur,
quae iniquitas temporum, quibus orbis se mira-
tus est Arianum.

§. V. De Photino, cum quo consensere Nestorius
a Mercatore primum dicitur.

QUESTUS est aliquando in Ecclesia pro
conciono Nestorius, quod in invidiam Pho-
tinae haereticus vocaretur, Ego, inquit, qui
busdam mihi & illud renuntiantibus, cum latini-
tia sepius risi, quoniam inquit: Episcopus, quae
Photini sunt, sapit: nescientes neque quae loquuntur,
neque de quibus affirmant. Hoc enim quod
a me dicitur, Photini everso invenitur. Photini
enim sensus a parva Maria Verbo dat princi-
pium. me dicente, Verbum Deum semper existi-
re ante saecula.

Queritur Ne-
storius, quod
diceretur cum
Photino sen-
tite.
Serm. 4.

Hac cum diceret, intendebat animum in epi-
stolam Mercatoris, qua primum postulatus est
publice hujus criminis: in ea enim Mercator
exposuerat, qua parte conveniret Photinus &
Nestorius, qua discrepant. In eo cum Paulo
Samosateno conjungitur, in quo habitorem &
habitaculum pro meritis separat, dividens quod
unicuique eorum suum proprium, ex diversitate na-
turae: quod quidem illis ambobus cum EBIONE
ET PHOTINO ET GALATA MARCELLO
commune est. In eo vero, quod substantiale Ver-
bum Dei consistit, & illud esse ab aeterno cum
Patre Deum asserit, a memoria recte dissentit,
& fidei recte conjungitur.

Interdicit
in epistola
Mercatoris
De asserit,
num. 4. & 5.

Duas, ut apertum est, sententiae suae partes
fecerat Mercator; unam de confessione, altera
de sensu; secunda versus est Nestorius ad sui
dolosam defensionem, quod constat ex verbis
initio allatis. Ad priorem ita respondit: Tunc
illorum blasphemia liberaberis, & facile ac bre-
viter sacramentum religionis edices hoc modo. Alius
quidem Deus Verbum est, qui erat in templo,
quod operans est Spiritus, & aliud templum
praeter habitantem Deum. Templi est, morte dis-
solvi; inhabitantis autem templum, id ut resus-
citer, proprium est. Non hic meus sermo est; sed
vox Domini, eam lego: Solvite templum, in-
quit, hoc, & in triduo suscitabo illud. Conjun-
tionis igitur consuevit dignitatem, naturas au-
tem & substantias duplices. Tum: Fugiamus ita-
que hujus confusionis errorem, Dominum nostrum
Christum, secundum naturam, duplicem dica-
mus; secundum quod est filius, unum.

Cujus unam
partem pro-
sui defensionem
ne accipit,
aliam respon-
dere nititur.
Serm. 4.
num. 10.

Animadvertite obiter, Nestorium duas hypo-
theses in Christo sola naturae unitas aperte con-
fiteri; dixerat enim procul dubio Graece: *ἑνωσθεως τινος ἑνωσθεως τινος τινος τινος*, cui di-
citur, & cui *ἑνωσθεως τινος*. Mercator autem more
suo pro *ἑνωσθεως* conjunctionem vertit, pro
substantiam.

loam. 2. v. 19.

Nam. 11.

Duas in Chri-
sto hyposta-
ses asserit.

Eandem accusationem diluere conatus est
sermone duodecimo, ubi Samosateni primum
& Photini consensionem ostendit; tum utrius-
que differentiam; & tandem amborum a se
discrepantiam. Ait ergo: Paulus ac Photinus
nesciunt Filii deitatem, nesciunt Filii duas natu-
ras, nesciunt Deum & hominem; hanc autem inter
se differentiam habent: unus eorum (Paulus)
Christum solum hominem dicit; alter vero (Pho-
tinus) dicit quidem Verbum, non autem consistit
esse Deum: sed dicit Verbum istud aliquando quid-
dem Patris nomine vocitari, aliquando autem
Verbi

Icerum re-
spondet.
Sermone 12.

Nam. 11.

Nam. 15.

DE HÆRESI ET LIBRIS NESTORII. 313

Verbi nomine nuncupari. Non autem introducit Deum Verbum hominem factum: nescit enim Filii divinitatem; nescit divinam substantiam hominem suscepisse; nescit prorsus Verbi existentem ante secula deitatem.

Observa, Nestorium tria de Photino dicere. 1. Quod Christi nomine Verbum significari velit. 11. Quod Verbum illud neget esse Deum, sed modo Patris, modo Filii nomine vocari. 111. Quod Deum Verbum non introducat hominem factum. Tertium istud inde conficit, quod Photinus, neque veri Filii divinitatem sciat, neque divinam hypostasim hominem suscepisse, neque Verbi existentem ante secula deitatem.

Dissentit a me Paulus in eo, quod dicit Christum hominem solum, & tunc solum initium habere, ex quo de Virgine natus est. Ego autem tibi ideo hic resisto, ut deitatem, quæ æterna est, carni contemporalem non audeas facere.

Observa hic etiam, Nestorium expresse exponere, qua in parte dissentiat Samosateno, non item, qua in parte Photino: dolo id fecerit, an æquum, dubium. Possunt tamen ex præcedentibus verbis tria dissensionis capita intelligi, ea nempe quæ Photino tribuit: possunt ex consequentibus ista duo colligi. Quod Photinus deitatem Verbi non habeat. Quodque Verbum non fateatur ante incarnationem fuisse Filium. Quibus omnibus contraria Nestorius se docuisse palam in Ecclesia, velut rem omnibus perspectam, supponit: id vero quam vere supponat, nunc videndum, & eo quidem accuratius, quod de summa Nestorianæ nequitie, & de Mercatoris in accusando bona fide agitur.

Fergit Nestorius. Num. 12.

Et duo capita dissensionis a Photino indicat.

Mercator de fensatione Nestorii refellit. Dissert. in 11. anathem.

Num. 19.

Num. 21.

Dicit Mercatoris examinantur. Quæ tempore Mercatoris quæstiones de incarnatione moverentur.

Quatuor de Verbo assumptio.

latenum: an ex æternitate Filius, contra eundem.

Quærebantur de carne tria: an vera fuerit, nostraque assumptio, contra Phantasiastas: an sumpta ex Maria, contra Apellitas: an animæ mentisque particeps, adversus Arianos & Apollinaristas.

De assumptione totidem pariter disputabatur: an vnio naturarum in Christo foret, an æternæ solam, adversus Samosatenum: an a tempore conceptionis extiterit, adversus Leporium: an continua fuerit, æternumque mansura, adversus Marcellum.

De Christo plura quidem veniebant in quæstionem, sed tria potissimum: vtrum purus homo esset, adversus Ebionem, &c. vtrum in eo duæ forent personæ, adversus Samosatenum: & vtrum cæperit esse ex matre, adversus Photinum.

De matre Christi denique duo in controversiam vocabantur: an Deipara vere sit, contra Theodorum Mopsuestenum: & vtrum Virgo pepererit, aut ex viro, adversus Helydium & alios ejusmodi Antidicomarianitas. Quæstiones igitur proponebantur omnino quatuordecim; si quæ enim aliæ occurrunt, vel acciderunt ex occasione, vel ad istas facile revocari possunt.

Indubitatis vero argumentis constat Nestorium & Photinum de matre Christi partim idem sensisse, cum vtroque Deiparam negaret; partim dissensisse, cum ille Virginem, iste ex viro peperisse, assereret.

11. Ambos in communem sententiam reipsa convenisse de Christo, quod homo tantum foret, quodque existere cæperit ex Virgine, duæque in ipso hypostasies seu personæ fuerint: duo enim postrema a primo non discrepant, ideoque iisdem rationibus, atque primum, omnes fidei defensores a Nestorio reverta asserunt.

111. Utrumque convenisse pariter de naturarum vnione: neuter enim substantivam admisit, cum vterque Christum esse Deum negaverit; neutri a veteribus vitio vertitur, quod vel Leporio, vel Samosateno potius, Marcelloque Galatæ de vnionis duratione confenserit.

1v. Utrumque pariter de carne Christi eadem tradidisse: a nemine quippe veterum objecta est ipsis vnquam consensio cum Phantasiastis, Apellitis, atque Arianis, & Apollinaristis; e contrario ab omnibus vtriusque odium in præfatos hæreticos narratur.

De solis igitur quæstionibus ad Verbum pertinentibus his potest intendi Mario, velut im merito Nestorium hac in parte reum fecerit consensionis cum Photino. Verum cum quatuor sint ejusmodi quæstiones, de prima nemo calumniatus fuerit Marium; nam & Nestorius consubstantialem Trinitatem confessus est, & ex ultimo ipsius sermone patet, & Photinus eonstanter tenuit eussodem fidem: nam inde accendit in se Arianorum furorem, a quibus cum in Sirmiensi concilio depositus fuisset, potuit recuperare sedem, si oblatam ab ipsis consensionem adversus eussodem subscripsisset.

Controversia igitur ad tres reliquas recidit, sed duæ posteriores in vnâ re ipsa conveniunt: si enim Verbum non sit ab æterno Filius, profecto neque est ab æterno per se Deus; & vicissim, si Verbum ab æterno non est per se Deus, quod Mercator vocat esse Deum in sub-

De carne assumpta tria.

De assumptione totidem.

De Christo pariter.

De matre Christi duo.

Quid Nestorius & Photinus de matre Christi.

De Christo.

De assumptione.

De carne assumpta.

De quæstionibus ad Verbum pertinentibus.

Conveniunt in prima.

Atque etiam in tertia & quarta.

erent satis locatis infirmitatibus obruerent, orbis se militante Nestorio us est. Ecclesia pro invidia Photini inquit, quæ us, cum levi Episcopi, quæ te qua sequeret enim quæ dicitur. Photinus dat principium temper existimatum in epi. ostulatus est Mercator Photinus & cum Paulo in vitæ vitam quæ videtur quæ versitate. EBIONE ARCELLO miale Verateno can te dissentis. sue partes ione, altero orius ad sui t ex verbis idit: Tunc ile ac bre. nodo. Alius in templo, templum morte dis. ut resisto est; sed um, in. Conjun. atur ad. ientis sic. nstrum in dica. is hypo. tre con. iræce: us di. em more pro. tus est. primum. verius. n a se. Photinus. nstrum inter. aus) Nam. (Photinus do qui. antem Verbi

stantia, necesse est, ut non sit ab aeterno Filius, sed ex tempore; cum Filius vere nemo esse possit, nisi qui a Patre *et ceteris* differat. Sed enim veteres omnes tradunt, Photinum docuisse, Verbum non fuisse ab aeterno Filium, sed ex tempore duxerat; & nos confestim, cum de Samosateno ageretur, Nestorium merito postulatum esse de consensione cum Samosateno hac in parte.

Restat igitur ostendere a Sabellii sententia Nestorium pariter ac Photinum recessisse; id enim si confiterit, liquido patebit iure Marium scripsisse in hac verba: *Nestorius a Photino amore suo in id tantum discessit, quod ex virgine Maria Christum asserit natum, in reliquis vero omnibus totus ipsius sequax, signifer, antesignanus est, & in id maxime, quod supra memoratum est, Dei Verbum Dei Filium non esse, nec dici debere, nec vllum, nisi Jesum ex Maria natum, Filium Dei dicendum, qui templum habitans in se factus, ex indivisa inter se & Verbi Dei societate & conjunctione hoc dici meruit, non tamen esse natura Filium Dei, ut qui ex hac unione divinitatis privilegia consecutus sit, non ea habens natura, sed gratis.*

Atqui Nestorium a Sabellio alienum fuisse nemo dubitaverit, qui vltimum ipsius sermonem legerit, meminereque symboli Theodoriani, quod suum velut adoptione confecit: in hoc enim Sabellii *et ceteris*, ut loquitur Nazianzenus, aperte demonstratur.

Nemo item inficiatus fuerit a Sabellio recessisse Photinum, qui assenserit ipsimet Nestorio, atque etiam Epiphanio, Philastrioque scribentibus, Photinum de Verbo perinde sensisse, atque Samosatenum. Hic namque tantum a Sabellio discrepavit de Verbi a Patre distinctione, ut nemo veterum Patripassianis, quorum dux Sabellius fuisse traditur, Samosatenum annueraverit.

Verum haec quae pressius cogente ratiocinii necessitate dicta sunt, dilatanda magis videntur, & veterum testimoniis firmanda.

Diximus primo, Photinum constanter in confessione *et ceteris* persistisse. Id vero testatur Socrates: narrat enim, Photinum ab Arianis Sirmii congregatis damnatum, & sede pulsum esse. Tum, post exhibitam fidei formulam ab iisdem confectam, haec addit: *Photino persuadere nitentur, post ejus abdicacionem, ut istis rebus assentiret, subscriberetque, & polliciti sunt episcopatum illi se redduros, si modo respuisset, de quo magne scorsum ab ipso excogitatum damnaret anathemate, atque adeo ipsorum opinioni accederet. Ille repudiat conditionem, eoque ad disputandum provocat, sed vitium condermat. De reliquo vitam in exilio degens librum tum Graeco, tum Latina lingua composuit: scripsit autem contra omnes hereses, dum sumum ipsius dogma divulgare laboravit.*

Ex hoc Socratis loco discimus primo, quae fuerit Photini heresis, siquidem his verbis damnatur in formula fidei, siquidem *CHRISTUM JESUM DEI FILIUM, qui Patri ad universarum rerum fabricacionem inseruit, non ante secula fuisse dixerit; sed ab eo tempore solum, quo ex Maria natus fuit, Filium & Christum fuisse, & tum in ea ipse Deum esse, sicut Paulus Samosatenus assererat; anathema esto.*

Deinde, Photinum Samosateni dogma secutum esse. Tertio, ipsius nomen in formula ex-

pressum non esse, ut eam facilius posset scribere. Quarto, adversus omnes hereses scripsisse Photinum, ut vnam suam credibilis vulgaret: quo exemplo praevit discipulis suis, Theodoro & Nestorio, qui haeresen reliquarum omnium impugnatione suae aditum molliorem moliti sunt. Postremo, ex hoc libro desumpta esse, quae Nestorius aliique a Photino dicta referunt.

Diximus deinde, posteriores duas de Verbo Dux posteriores quæstiones in vnam recidere. Id præterquam quod ratio ducta ex Samosateni dogmatis intelligentia satis evincit, probat Audientius inventus scriptor, de quo Gennadius: *Scripti specialiter intentione contra Photinianos, qui nunc vocantur Bonofiaci, librum, quem praxilavit de fide adversum omnes hereticos, in quo ostendit antiquitatem Filii Dei coeternalem Patri fuisse; nec initium deitatis tunc a Deo Patre accepisse, cum de beata Maria virgine homo, Deo fabricante, conceptus & natus esset. Utramque enim propositionem conjunxit, veluti altera alterius expositio esset: quam ob causam veteres, cum Photini haeresim exponunt, alii vnam, alii alteram propositionem, imo saepe idem scriptor aliam alias refert.*

Sumpimus velut argumentationis principium, Samosatenum, atque adeo Photinum sectarium, non eadem cum Sabellio docuisse: reclamationem quidem Theodoretus, verum ipse Nestorius, non modo assumptum fatetur, quod antea diximus; sed geminam quoque affert Sabellii Photinique, ut ipse quidem loquitur, distantiam. 1. Quod Patrem Sabellius quædam *et ceteris* nominet. 11. Quod Verbi divinitatem Sabellius asserat, neget subsistentiam; Photinus Verbi divinitatem neget, subsistentiam asserat. Illa ipsa Nestorii confessio, etsi eget examine, solvit tamen quod obiectum est ex Theodoro: nam uterque hereticus, Sabellium dico & Photinum, peccat quidem in veram Trinitatis fidem, quod testatur Theodoretus; non tamen uterque eodem modo, quod ait Nestorius.

Pro comperto accepimus, Photinum Samosateno consensisse de re, quæ in quaestione est: id quidem Sirmientes Ariani in sua fidei formula, id Philastrius Epiphaniusque & Augustinus tradunt; repugnant tamen Nestorius & Mercator, quorum dicta ad examen vocanda sunt, & primum quidem Nestorii. Paulus & Photinus, inquit, hanc inter se differentiam habent: unus dicitur Christum solum hominem dicit, alter vero dicit Deum, sed dicit Verbum istud aliquando quidem Patri nomine vocari, aliquando autem Verbi nomine nuncupari: unde etiam hoc appellat *et ceteris*, hoc est, Verbum & Pater, sive, si dicitur possit, Verbi pater, accipiens ad hoc, pro sui sensus nequicia, illud bene in evangelio dictum: In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Vides, inquit, quia Deum Verbum aliquando Deum, aliquando Verbum appellat; tanquam extentum atque collectum. Non autem introducit Deum Verbum hominem factum: nescit enim Christi divinitatem, nescit divinam substantiam hominem suscipisse, nescit profus Verbi existentem ante secula deitatem.

Quod ait, a Samosateno Christum dici solum hominem, verum quidem est, si solus homo sit

Controversia recidit tota in secundam. Differt. in 11. anathem. num. 21.

Nestorius a Sabellio alienus.

Alienus quoque Photinus.

An Photinus confessus sit. Socrat. lib. 2. c. 24. & 25.

Quæ dicitur ex verbis Socratis.

res de Verbo quæstiones in vnam recidunt. Lib. de script. c. 24.

Photinus dicitur. Sectus Sabellio.

Photinus Samosateno consensit, de confessione, de Verbo prohibito, &c. Examinatur sententia Nestorii. Serm. 12. num. 15. Differt. in 11. anath. num. 21.

1000. 1. 2. 12.

Epistola ad Illyricanos abjudicatur Damaso Mercatoris auctoritate.

Porro autem quia Mercator pradamatum ait a Damaso Bonosum, id est, prius damnatum, quam haeresim proderet, ratio docetur, qua, ut cetera delicerent, abjudicaretur Damaso epistola ad Illyricanos, que mox in margine appellata est: neque enim vere diceretur pradamasse Pontifex Bonosum, quippe quem auctor epistolae, sua sententia intactum, iudicibus a synodo electis iudicandum relinquit.

§. VII. De Pelagianis, quorum amicitia Nestorio, non tantum a Mercatore, sed ab aliis veteribus obiecta est.

Nestorio foederis cum Pelagianis obiecta.

A Cassiano.

Celestino papa.

Mercatore, Cyrillo, &c. Atque etiam consensio doctorum.

A Celestino.

Nestorio versus est vitio ab antiquorum pluribus, quod in amicitiam Celestium, Celestianorumque Episcopos, ex Occidente Constantinopolim profugos, recepisset. Id primum omnium exprobravit Cassianus, in libris de incarnatione Verbi; exprobravit postea Celestinus pontifex, in epistola ad Nestorium; tum Mercator in praefatione ad sermones Nestorii; Cyrillus denique, & Patres Ephesini.

Nec amicitia tantum, sed doctrinae etiam consensio obiecta est breviter quidem a Celestino pontifice in epistola mox laudata. Quid tecum faciunt, qui sunt hac negando damnati? numquam sine suspitione ea, qua sibi adversa sunt, conveniunt, egerentur denique, si tibi quoque similiter displicerent. Obscure pariter ab Ephesinis Patribus, eodem canone damnantibus eos, qui ausi fuerint, vel privatim, vel publice, ea que sunt Nestorii aut Celestii sapere. Prolixo vero aperteque a Cassiano totis fere libris antea appellatis; causatus quippe est Nestorium eam ob rem intercessionibus suis Pelagianorum querelas movere, & scriptis suis causas illorum asserere, quod substituit his, vel potius dixerim, subdole patrocinatur, & consanguinee sibi improbitati improbo suffragatur affectu; sciens scilicet esse sensus, eiusdem spiritus, & ideo dolens cognationem sibi haeresim ab Ecclesia esse distinxisse, quam scit sibi vitique perveritate conjunctam.

Patribus Ephesinis. Can. 4. conc. Ephef.

Cassiano. Lib. 1. de Inc. cap. 3.

Nestorius cum Lepotio compositus a Cassiano. Lib. 6. cap. 14.

Nota est hanc in rem historia Lepotii monachi, quicum Nestorium consertens Cassianus: Si non idem, inquit, Christus ex Maria est, qui ex Deo natus, duos absque dubio Christos facis: secundum illud scilicet Pelagiana impietatis scelus, qua solitariam hominem ex Virgine natum asserens, eruditorem eum dixit humani generis, magis quam redemptorem fuisse: quia non redemptorem vite hominibus, sed vivendi dederit exemplum, videlicet ut sequentes eum homines, dum similia agerent, ad consimilia pervenirent. Una ergo impietatis vestra origo, eadem errorum radix est. Illi solitariam hominem ex Maria natam asserunt, & tu idem illi filium hominis a Filio Dei separant, & tu idem illi salvatorem aium per baptismum Christum esse factum, tu in baptismo tempore Dei factum. Illi cum Deum non negant factum post passionem, tu negas eum etiam post ascensionem. In uno ergo modo tantum distat vestra perveritas, quod illi in terris blasphemare videntur Dominum, tu & in celo. Vixisti ac supergressus es, non negamus, quos imitari. Eandem Lepotii cum Nestorio consensionem tradunt Gemadius in libro de viris illustribus, & Chronographus, qui Prosper creditur, ad annum 431. Tauro & Ballo cost.

Et Gemadio ac Prospero Chronographo. Et Poeta epitaphii scriptore.

Nihil vulgatus in hanc rem epitaphio, quod Poeta quidam inscripsit communi tumulo Nestoriani & Pelagiani haeresis. In eo infelices, umbram inducuntur dicentes: Quo nos precipites insana superbia mergit. Exutas donis, & tumidas meritis? Nam Christum pietate operum, mercede volentes. Esse Deum, in capitis fodere non stemus. Sperantesque animi de libertate coronam. Perdissimus, quam dat gratia, iustitiam.

Nestoriani & Pelagiani haeresis. In eo infelices, umbram inducuntur dicentes:

Quo nos precipites insana superbia mergit. Exutas donis, & tumidas meritis? Nam Christum pietate operum, mercede volentes. Esse Deum, in capitis fodere non stemus. Sperantesque animi de libertate coronam. Perdissimus, quam dat gratia, iustitiam.

Verum popularem opinionem super ea re convellimus in priorum operum Mercatoris partim in notis ad sermones Nestorii, partim in dissertatione II. de synodis, & postrema de haeresi Pelagiana, ubi vera utriusque haeresis affinitas omnino patefacta est: quantum verum aliquid dicemus, priusquam abtolvatur haec ipsa dissertatio, cum inquireretur in fidem Nestorii de aliis quinque, praeter Incarnationem, doctrinae catholicae capitibus. Interim juvat obervare, neminem Nestorianum, si coherenter sentire velit, peccatum originale, veramque Christi redemptoris gratiam, ac hominis ad opera pietatis impotentiam, posse defendere: neminem Pelagianum, sin minus pugnantia loqui amet, posse veram Christi divinitatem tueri, vniunionem hypostaticam ad redemptionis finem, necessitatem. Id ex verbis Cassiani non obscure constat, facileque positus Patrum principis conficitur.

Sub finem dissimulare non possum, quod mihi, post editam de synodis in causa Pelagiana coactis dissertationem, venit in mentem de Lepotio, deque maxima Belgarum civitate, ubi errorem Lepotii natum Cassianus scribit. Hanc ego Treverum interpretatus sum eo loci, quoniam vox maxima civitatis metropolitani significat, fuitque Treveris Galliarum metropolis, ut ita dicam, politica, cum in ea diu Praefectus Praetorio Galliarum sedem fixerat.

Credibilior mihi nunc videtur, aut certe non improbabilius conjectura, de Colonia Agrippina, cojus Ecclesiam rexit aliquando Euphratas, divinitatis Christi, ut perhibent, abnegator. Etsi enim ille propter blasphemiam depositus est in concilio Agrippinensi, ann. 346. post consulatum Amanii & Albini habito, fieri tamen potuit, ut impietatis semen, quod sparserat, latere diu velut obrutum, & tandem eruperit in lucem Cassiani temporibus. Certe Valerianus Antiochodensis, inter dicendam sententiam, illos ipsos Euphratae errores tribuit, quos postmodum Leporius defendit, Christum nempe, nec esse Deum, nec fuisse ante ortum ex Maria, atque ita non Deum, sed hominem passum esse.

Verum de Euphrata mirum quiddam refertur, quod magnam historiae ecclesiasticae scrutatoribus crucem figit: ipsum nempe qui depositus dicitur ann. 346. in concilio Agrippinensi propter errores, anno consequente in concilio Sardiensi confedisse inter Patres, atque etiam cum Vincentio Capuano legatione synodi functum esse ad Constantium imperatorem, qui Antiochia morabatur, ut testis est Athanasius. Admirabile enim est, legatum a catholicis synodali decreto adversus Arianos esse hominem, & quidem Episcopum, qui superiore anno depositus & damnatus fuisset. Arianos oportuisset stolidae malignos extitisse, qui sub introducto scorto calumniam moliti sint struere homini, quem vera accusatione obruere potuissent.

Nodum hunc inextricabilem multi putant,

Sed epistola veritas explicatur.

Ad synod. 10. cap. 7.

Observatio ad dissertationem de synodis in causa Pelagiana.

De Euphrata haeresi Lepotii in Cassiano auctore.

Difficilis questio de Euphrata.

In epist. ad Julianum.

Utrumque solvitur.

In notis ad conc. Agrippinense.

Excerpta ex libris Diodori pro Nestorianis libris spuria.

Libri in Brev. cap. 10.

Venit in manus Cyrilli, & Procli, qui scriptis refellerunt.

Ex tomo suo sub ianxerat Proclus, sine auctoris nomine.

Ex Diodori operibus pauca fragmenta ad nos pervenerunt.

& vero non parum perplexus est. Ut solveret Baronius, synodo Agrippinensem ad annum 350. aut 351. rejecit, putavitque Euphratam in legatione venenum Samosatani ebibisse: quod cum postea proderet, ab Episcopis Galliarum damnatum esse, sed suam opinionem persuadere haecenus paucis valuit. Probabilius quiddam asserit Binus, duo in causa Euphratae concilia Agrippinae Coloniae habita, alterum ann. 345. alterum ann. 375. ut habet Trithemius. In prioris Euphratam, vel a suspitione haeresis liberatum, vel admonitione emendatum esse. In posteriore depositum, utrumque vero a collectoribus conciliorum in unum contractum esse, quod alias forte contigit. Ita vero accidisset idem Euphratae quod Samosateno, qui cum prioris synodo Antiochena emendationem simulasset, in posteriore haeresis convictus, atque depositus est, alio in ipsius locum substituto.

§. VIII. De Diodoro Tarfensi, in quem Cyrillus scripsit, veluti in Nestorii magistrum.

POST ejectionem in Oasim Nestorium, ejusque libros imperiali lege proscriptos, quidam nam haeresim non retinendam modo, sed fovendam etiam putarunt, ex libris Diodori Tarfensis & Theodori Mopsuesteni, excerpta quaedam Nestorianae doctrinae consona, clam primum per fidorum manus submisserunt, deinde palam sparserunt in vulgus. Id eo consilio faciebant, ut quia viri illi duo summae erant auctoritatis apud omnes, propter collectam doctrinam piarum fidei famam, aut damnatores Nestorii suo pondere obruerent, aut certe deprimerent, & jacturam librorum Nestorii sententia nobilitum tractatorum facerent.

Quomodo venerint ejusmodi excerpta in manus Cyrilli Alexandrini, & Procli regis vrbis episcopi, quasque turbas excitavit, partim in praefatione historica dictum est, partim exponitur ubi futura est quaestio de synodo Constantinopolitana; ex qua Proclus tomum misit ad Armenos, & de libris a Cyrillo hac occasione scriptis: uterque enim Antistes scripta haec refellit, Proclus tomo, qui etiamnum habetur, Cyrillus libris duobus, quorum nihil superest, praeter fragmenta admodum pauca. Perierunt, opinor, eodem fato, quo libri a Theodoro pro defensione Diodori & Theodori compositi. Sed de Cyrilli Theodoretique operibus copiose agetur in auctario Theodoretici, quod apparamus.

Subjuxerat excerpta tomo Proclus, sed sine auctoris nomine, ne si forte inscriptum fuisset, aut fidem derogasset Proclo, aut ingentem etiam honorum conspiceret invidiam, adeo alte omnium animis insederat Diodori opinio. Et vero quis non cum suspiceret, quem nemo Patrum ejusdem aetatis non summis laudibus extulit; quem praecone veritatis Athanasius; Timotheus, Athanasii post Petrum successor virum apostolicae fidei; angelicae vitae, & vivum martyrem Chrysostomus; Epiphanius Eliae prophetae parem dixit.

Diodori operum nihil admodum superest, praeter sententias quaedam in catenis Graecis, atque etiam apud Mercatorem, Leontium, & in v. synodo obvias: sed catenas flores exhibent, alii venenum; illa enim Scripturae interpretem inducunt, illi Theodori & Nestorii magistrum.

Vir tamen ille tantus cum tenuisset, incidit in errorem, dum Apollinaris haeresim inconsidenter insequitur: illius enim blasphemiam, quam Theodorus postmodum Nestoriusque defenderunt, nullam partem non asseruit, ut merito dictus sit Theodori parens, & Nestori avus.

Docuit duos in Christo inesse filios Dei: cum, qui ex Maria, non esse Filium nisi adoptione seu gratia: Verbum neque duas habuisse natiuitates, neque natum ex Maria: Verbum non esse Christum, sed Christi dominum: Deum dici non posse passum seu crucifixum. Quibus sex propositis omnibus vel omnino, vel magnam partem, Nestorianismus continetur.

Ejusmodi errores insperis operi, quod quae Zuzanone scripsit, id est, adversus Apollinarem, qui cum pugnavit contra Photinum, peccantem quasi per defectum in explicanda Verbi cum carne unione, peccavit ipse per excessum, & Verbum carne perinde confudit miscuitque, ac mens hominis per artus insula miscuit corpore, quod agit atque informat. Opere isto potuit Diodorus agnosci, quis esset, nisi orbis oculos species pietatis pene fascinalset.

Scriptis autem adversus Apollinarem provexit admodum aetatis. Nam abbas fuit magni nominis, cum ad eum venit Chrysostomus, vita monastica excolenda, discendique studio, anno 376. ex abbate monachorum factus est Tarfi Episcopus a Meletio jam senex ann. 378. interfuit secundae synodo ann. 381. laudatus est pro concione praefens Antiochia a Chrysostomo, post annum 386. cum jam senio pene foret emortuus: nondum tamen ea aetate scripserat, aut certe nondum opus vulgaverat ann. 392. quo librum de scriptoribus ecclesiasticis Hieronymus absolvit, alioqui elucubrationis tam nobilis meminisset. Huic forte operi immortuus est, nam anno 494. successerat in ipsius sedem Phalerius, ut ex actis synodi Constantinopolitanae, sub Nestario eodem anno habitae, intelligitur.

Operis fragmenta exhibere operae pretium est: sic enim fiet, ut & fons Nestorianae blasphemiae, aut certe rivus fonti vicinior aperiat, & defendatur simul Cyrillus adversus Faucundum Hermianensem Diodori patronum.

Sed priusquam exhibeantur, monere juvabit, quae apud veteres leguntur ex libri Theodori de his Zuzanone excerpta, pertinere ad Diodorum, qui libros suos sic inscripsit, cum ita: Theodorus suis ejusdem argumenti titulum fecerit, contra impium Apollinarem & Apollinaristas. Et vero quae Leontius, diligens imprimis auctor, Diodoro tribuit, alii Theodoro adjudicant, ut ex consequentibus manifestum erit. Quanquam Leontius nota, solum Theodorum ex aliis, atque ex ipso Samolateno, mutuari plura iisdem verbis, quae in sua transferret, ut horum libri non scripsit, sed transcripsit videantur.

DIODORI, EX LIBRO PRIMO CONTRA SYNUSIAS.

AD diligens cautumque dogmatum vos examen evehimus; laboramus propter vos, ne rationem Domino reddamus pro nostro silentio. Perfectus ante saecula filius, perfectum cum, qui ex David

Rt iij

Quando in errore Diodoro incidit, & quo catu.

Quas partes erroris fecit.

Quo in opere.

Qua aetate.

Fragmenta operis.

Observatio de libris contra Synusias.

Lib. 3. contra Eutychianos sub finem.

Apud Mercatorem lib. 3.

co. infeliciter... in mensis... recede valent... non Nestorianam... justitiam... super ea... Mercato... Nestorii, pat... & postea... a. utriusque op... est: quan... ulquam ab... inquirunt... praeter la... capitibus... estorianum... m origina... gratiam, ac... iam, posse... sin inuim... Christi di... tice adred... i ex verbis... que posita... quod mi... Pelagian... em de Le... tate, ubi... ibit. Haec... sci, quo... lim signi... etropolis, in Praef... aut certe... Colonia... liquando... vent, ab... miam de... nn. 346... habito... quod... & tan... us. Cer... cendam... res tri... fendit, e... fuisse... m, sed... am re... Distinctio... stastica... de qui... grippi... ate in... atque... syno... vorem... Atha... nolicis... homi... rianos... i sub... struc... e po... tant,

probat, assumptis; Filius Dei filium David. Dices ergo mihi; Duos filios prædicas? Non dico duos filios David. Numquid Deum Verbum filium David asserui? Sed nec duos filios Dei secundum substantiam dico. Numquid enim duos filios assero de Dei substantia genitos ante sæcula? Dico autem Dei Verbum habitasse in eo, qui ex David semine comprobatur.

EJUSDEM EX EODEM LIBRO.

In v. Synodo.
collat. 1.
Apud Leon.
lib. 3. contra
Eutychem.

Siquis velit abusive Filium Dei Deum Verbum filium David nominare, propter Dei Verbi templum, quod ex David est, nominet; & illum, qui est ex semine David, Filium Dei gratia, non natura appellet, naturales Patres non ignorans, neque ordinem subvertens, neque eum, qui incorporalis est, etiam corpus dicens, & ante sæcula ex Deo & ex David, & passum & impassibile. Corpus non est incorporale: quod est deorsum, non est desursum: quod est ante sæcula, non est ex semine David: quod passum est, non est impassibile; nec enim ista ad eundem intellectum obvertuntur: quæ sunt corporis, non sunt Dei Verbi, & quæ sunt Dei Verbi, propria non habet corpus. Naturas confiteamur, & dispensationes non abnegemus.

EJUSDEM EX EODEM LIBRO.

GRATIA Filius, qui ex Maria est homo: natura autem, Deus Verbum: quod autem secundum gratiam, non natura; & quod secundum naturam, non gratia: non duo filii. Sufficiat corpori, quod ex nobis est, secundum gratiam filiationem, gloria, & immortalitas, quia templum Dei Verbi factum est. Non supra naturam elevetur, & Deus Verbum pro debita a nobis gratiarum actione non injuriatur. Et quæ est injuria? Componere eum cum corpore, & putare indigere corpori ad perfectam filiationem. Nec ipse Deus Verbum vult, se David filium esse, sed dominum; corpus autem hoc vocari David filium, non solum non invidit, sed & propter hoc adfuit. Et convenit eos, qui bene aspiciunt, quandoquidem naturales Patres quarimus, neque Deum Verbum David vel Abraham filium nominare, sed factorem: neque corpus ante sæcula ex Patre, sed semen Abraham & David ex Maria natum. Et quando erit questio de nativitatibus secundum naturam, ne Maria filius Deus Verbum existimetur: mortalis enim mortalem generat, secundum naturam & corpus, similem sibi.

Duas nativitates Deus Verbum non sustinuit, unam quidem ante sæcula, alteram autem in posterioribus temporibus: sed ex Patre quidem natura genitus est; templum vero, quod ex Maria natum est, ex ipso vtero sibi fabricavit.

Et paulo post: Cum vero de salutari dispensatione ratio moveretur, Deus vocatur homo, non quod hoc factus est, sed quod hoc assumpsit; & homo Deus, non tanquam incircumscripibilis factus, nec ubique existens: corpus enim erat & post resurrectionem palpabile, & tale receptum est in caelum, & sic venit, sicut receptum est.

EJUSDEM EX EODEM LIBRO.

Sed si caro erat, inquit Apollinaris, crucifixæ, quomodo sol radios avertit, & tenebræ occupaverunt terram omnem, & terræ motus erant, & petræ dirumpebantur, & mortui surrexerunt? Quid igitur dicunt, & de tenebris in Ægypto factis in temporibus Moysis, non per tres horas, sed per tres dies? Quid autem, propter alia per Moysen facta miracula, & quæ per Jesum Nave, qui solem stare fecit? Quid de sole, qui in temporibus Ezechiae regis, etiam contra naturam, retroversus est? Et de Elizei reliquiis, quæ mortuum suscitaverunt? Si enim Verbum Deum passum demonstrant, quæ in cruce facta sunt, & propter hominem non concedunt hæc facta esse; nonne quæ in temporibus Moysi, propter genus Abraham erant, & quæ in temporibus Jesu Nave, & quæ in Ezechiae regis? Quod si illa propter Judæorum populum mirabiliter facta sunt, quomodo non magis, quæ in cruce facta sunt, propter Dei Verbi templum?

EJUSDEM EX EODEM LIBRO.

Filius Dei propter nullum; caro filius propter filium, & quid dico, propter filium? Propter nos caro, & ne existimetis blasphemum esse Verbum, petite demonstrationes. Si homines non peccassent, non opus fuisset lege; *instita enim non est posita lex.* Si non auxissent peccatum, qui erant in lege, non opus fuisset gratia. An quia non poterat lex peccatum occidere, non propter nos carnem assumpsit, ut morti & sententiæ mortis remedium afferret crucifixus, & mortuus, ac suscitatus? Si non fecisset progressum fallacia & sententiæ mortis contra nos, quid opus erat ista servatoris œconomia? Quid opus erat induere corpus? nonne propter nos carnem accepit?

Anima ver-
fiones in e-
jusmodi ex-
cerpta.
In *Ev. t. 10.*

OBSERVA. lector. i. Cyrillum adversus eju-
smodi excerpta scripsisse tres libros, vt refert Li-
beratus, & in primo confutasse, quæ Diodo-
rum; in secundo & tertio, quæ Theodorum
spectarent, tacito tamen, vel vtriusque, vel
Diodori nomine, quod satis intelligere licet ex
epistola ad Proclum.

ii. Totius operis Cyrilliani nihil restare præ-
ter fragmenta, quæ in .v. synodo collatione
sexta leguntur, quod quo fato contigerit, valde
obscurum est, cum quartus liber, qui de Incarn-
tatione a Liberato dicitur, integer supersit hoc
titulo, *Dialogus, quod vnus sit Christus per oppo-
sitionem.* Eo porro nihil exactius elucubratiuf-
que ad historiam dogmatis Cyrillus scripsit, vt
videatur opus artificis, præcedentibus labori-
bus absolute eruditi, & vltimus super ea re
viri omnium doctissimi conatus: scripsit enim
Cyrillus tribus ante annis, quam abiret ad su-
peros.

Lib. 3. 4. & 8.

Loco mox cit.

iii. Facundum Herimianensem revocasse in
dubium, saltem in speciem, an opus istud a
Cyrillo conscriptum esset, aut ab alio sub ipsius
nomine. Facundo consentit Liberatus his ver-
bis: *Cyrillus quatuor libros scripsit, tres adversus
Diodorum & Theodorum, quasi Nestoriani dog-
matis auctores, & alium de Incarnatione librum.*
In quibus continentur antiquorum Patrum incor-
rupta testimonia, id est, Felicis pape Romani,
Dionysii Acepogita Corinthiorum episcopi, &
Gregorii mirabilis, *hæreticorum cognominati.* Et
licet in eis libro Theodori dicta laudentur contra
Arianos edita, ipsum tamen magistrum Nestorii
fuisse contendunt. Contra quos catholici veritatis
defensores sic Acepogitis responderunt, illos libros
non esse Cyrilli, quoniam testimonis, quæ contra
mortuos posuisset in eis dicitur, contra viventem
Nestorium non est usus, neque in synodo, neque in
aliquibus epistolis. Vnde dicunt, illos nec didicisse
Cyrillum, nec edidisse libros.

iv. In .v. synodo nullam esse factam Dio-
dori mentionem, licet nominatim appelletur
Theodorus, & Diodori, quamvis sine
nomine, referantur, quod silentium argumen-
tatur facundus, & inde sanctæ synodo calum-
niam struit. Verum non videtur satis exponere,
quid causetur, an tacitum Diodori nomen, ex-
pressum Theodori: Id factum iusta de causa, cum
illi reverentia foret adhibenda, isti inurenda
macula. An ita paritum præ reverentia Dio-
doro, vt non damnaretur? Atqui secundus &
tertius anathematismus respiciunt excerpta ex
libris Diodori, & iis constant verbis, quæ Dio-
dorus ipse adhibuit. Sic enim se habent. *11. Si-
quis non confiteatur Dei Verbi duas esse nativita-
tes, vnâ quidem ante secula ex Patre sine tem-
pore incorporaliter, alteram vero in vltimis die-
bus ejusdem ipsius, qui de calis descendit, & in-
carnatum de sancta gloriosa Dei genitrice & sem-
per virgine Maria, natus est ex ipsa, talis ana-
thema sit.* *111. Siquis dicit, alium Christum,
qui passus est, vel Deum Verbum cum Christo esse
nascentem de muliere, vel in ipso esse vt alterum
in altero, & non vnum eundemque Dominum
nostrum IESUM CHRISTUM, Dei Verbum in-
carnatum & hominem factum, & ejusdem ipsius
miracula, & passionem, quas volutarie carne sus-
tinuit, talis anathema sit.*

v. Paritum memoria tanti viri, propter in-
credibile opinionem de ipso conceptam, &
sanctorum præconiis mirum in modum auctam.

vi. Theodoretum perpetuum Diodori lau-
datorem, aut ipsius doctrinæ pertinaciter ad-
hæsisse, donec ejuravit Nestorium, aut mente
cæcæ incredibiliter fuisse, qui postquam ap-
probasset Cyrilli fidem, velut ab omni hæretica
pravitate liberam, atque Ecclesiæ congruentem,
Diodori contraria docentis, & de præ-
dicet.

vii. Diodorum, cum de matre Christi lo-
quitur, eam semper Mariam dicere, nunquam
Virginem, quod suspicionem Judaicæ opinio-
nis movere potest, nec immerito, cum Diodo-
rus Photino adhæserit, Marcelloque Galatæ,
gentilibus suis Judaico super ea re veneno
infectis.

viii. Cyrillum in epistola prima ad Succes-
sum ea de Diodoro scripsisse, quæ consonent
excerptis, vt ex ipsis accepta videantur, quare
vtiliter possunt hic adungi: *Diodorus quædam,
sancti Spiritus olim impugnator, vt aiunt, cum
orthodoxorum Ecclesiâ communicavit. Hic de-
positus, vt putavit, Macedoniane hæresi labe,
in alterius morbi vim decidit. Sensit enim ac
scripsit, alterum seorsim esse Filium eum, qui ex
semine David ex sancta Virgine. Deique matre
natus est, alterum rursus privatum Filium illud
ex Deo Patre Verbum. Qui sub ovina pelle quo-
dammodo lupum contegens, vnâ se Christum
dicere simulat, sed eum referat quidem hoc nomen
ad solum illud ex Deo Patre genitum Verbum Fi-
lium vnigenitum, ipsum quoque ex semine David
filium appellat: sed tanquam gratia loco nomen
hoc ei tribuit, vixote qui illi secundum verita-
tem Filio sit vnitus. Vnitus autem, non vt nos
asserimus, sed secundum solam dignitatem, &
secundum auctoritatem, & secundum honoris æ-
qualitatem. Hujus discipulus exiit Nestorius:
itaque ex illius libris obiencbratus, simulat qui-
dem se Christum vnum, & Filium, & Dominum
confiteri: sed dividit etiam ipse vnum in duos,
ac seorsim ponit, cum hominem conjunctum esse
Deo Verbo dicat, communionem nominis, honoris
æqualitate, dignitate.*

§. IX. De Theodoro Mopsuestia episcopo,
Nestorii magistro.

DISSERTATIONE prima in priorem par-
tem dictum a nobis est, quæ fuerit indo-
les Theodori, qui mores, atque animus homi-
nis bellum gerentis cum Christo. Nihil eo fuit
commutabilis in quamcumque formam, pro
tempore & loco; nihil ad pietatis speciem in-
ducendam accommodatus; nihil ad fascinandos
animos artificiosius, subspiciendamque gloriam
callidius; nihil audacius ad errores spargendos,
pervertendamque scripturam sacram, & fidem
populis perscribendam: nihil denique suis in
discipulis infeliciter felicius, cum antequam in-
tereret, plurimos viderit Ecclesiis Orientis præ-
esse, duos maximarum urbium antistites, Ne-
storium Constantinopolis, Joannem Antiochiæ,
duos fama doctrinæ celeberrimos, Andream Sa-
mosatenum, & Theodoretum Cyrensem, &c.

Verum quid ego laboriosius verfer in eju-
smodi hominis elogio, cum Leonius schola-
sticus hoc munere vaniter defunctus sit, & eo
quidem credibilis, quod vir eruditissimus de
re sibi imprimis perspecta agit? Nam cum ado-
lescens a sectariis Theodori suas in partes ab-
ductus esset, diuque ab ipsis steteret, tandem
assurgente divino lumine detexit fraudes im-

De Theodoro
dictum ali-
quid in priore
parte.

Nihil melius,
quam quod a
Leonio, de i-
pso asserti po-
test.
Lib. 1. advers.
Euthym. &
Nestor.

probae factionis, easque aliquando, ne pege-
rent imprudentibus nocere, perfecit omnibus
libro, quem inscripsit de Nestorianorum impi-
tate secreta tradita principio, & de eius paren-
tibus triumphus.

Quatuor fecit illius partes, quarum in pri-
ma Theodori sectariorum nefandas artes; in
secunda Theodori mores & libros; in tertia
Nestorii cum Theodoro consensionem; in po-
strema, fragmenta librorum Theodori, quibus
approbentur dicta, exposuit.

Post Deum igitur invocatum in veritatis te-
stem, causaque scribendi redditas, de sectariis
Theodori ita narrat.

Primum artificium simulationis dignum mali-
tia eorum est, quod cum sanctos Ecclesie d. d. d. d.
& a Deo datos non recipiant, simulant verbo se-
netate Theodorum, neque Diodorum, primos im-
pietatis sue fontes, recipere.

Deinde apud eos, quibus laqueos tendunt,
magna synodum, quam animo, siqui alii, resi-
ciunt, verbo predicant, & recipere suadent.

Recepta synodo interrogant, quorum quis-
que Patrum solitus sit tractare libros, & qui-
bus maxime sit additus: si alii, prater suos,
quamvis praestantes, laudati sunt, non repugnant
illi quidem primo congressu, etsi ne nominari
quidem alios patiuntur; sed ne quem illaqueare
volunt, deterritus vultu, boni, inquam, sunt
isti Patres, non tamen meliores quam nosmetipsos.

Si vero simplex ille roget nomina, lege prius,
inquam, & tunc cognosces, quales & quanti sint,
quorum miser ne nomina quidem didicisti.

Tum libris addunt alia munera, pollicentur
auxilia, opemque aule, si egeat, atque etiam
gradum in magistratibus, & eruditorum, quos
habent, convictum: Nec prius desistunt, quam
succumbant sive inicitia, sive indigentia, sive as-
sentationi, sive aliis, quaecumque illaqueare solent
eos, qui non omni custodia cor suum custodiunt.

Jam vero postquam captum tenent, & suis
obsequiis obnoxium, si monachus sit, incipiunt
professionis fastidium, si promittunt se in or-
dinem clericorum cooptaturos, aut alio modo au-
xiliauros, si lux doctrine fiat particeps. At si
secularis fuerit, accommodata pollicentur: di-
latis tamen donis inhiare cogunt, ut spe fallaci
devinctum in suis partibus interitum detineant.

Cum viderent, quotidie apud fideles iustum
odium in impia dogmata, auctoremque do-
gmatis augeri, ne invidia praesidis premeren-
tur, dixerunt in actu suo personali: Valeat Nes-
torius; eorumdem dogmatum securi patrem,
vnde ipse hausit. Namque ut Manichaei in cle-
tos & indifferentes, sic isti in Nestorii cultores
& damnatores dividuntur.

Communione Ecclesie simulant, vtuntur
Ecclesiam & Ecclesia tanquam pretorio; clero, velut exer-
citu, ubi omnia dolo sunt. Cumque aliquando
quidam abductus in partes quereretur, non
posse cum ipsis communionem sacerorum myste-
riorum, & cum Ecclesia simul haberi: Non
oportet, inquam, te molesti ferre hanc acon-
omiam; panis enim in typum corporis Christi pro-
positus non plus benedictionis participavit, quam
panis, qui in foro venditur, & quam panes, quas
Philomarianae offerunt in nomine Alariae.

Quod si laborent in defendendo principe
dogmatis, laudatum aiant a vicis illustribus,
eademque cum ipso sensisse Basilium magnum,
duosque Gregorios, & Patres alios, etiam Cy-
rillum, quorum voculas vnguibus corradunt,

cas tamen, quibus summa rei continetur, vt
Dei, & crucem & passionem, & sanguinem
secundum Verbi generationem, atque trinitatem
a Patribus audire nolunt; non quod
de vocibus cum ipsis, quod mentiri solent, con-
troverfia sit, sed de rebus ipsis dogmatibusque,
qua in commune omnes divini Ecclesie magistri
concordi sententia rejecerunt, ac maxime postre-
ma omnium Synodus Chalcedonensi, omnium in-
staura synodorum antegressarum; sigillam, & ob-
signatio, qua impietatis propugnaculum funditus
evellit, illustribus preconiis summum pontificem
Leonem celebravit, qui aditiam impietatem dis-
spavit ac extinxit.

Ubi pressius vrgentur, negant a magna sy-
nodo damnatum, quem sequuntur, decessum
a viro erudito cautantur: verum in anabemate
infelicissimi Nestorii ipse simul effectus est, & de-
sensio copiosius argumentum accusationis attulit.

Hactenus de sectariis Leontius; nunc de
Theodoro Episcopo sectae duce. Illum ipsum esse
aiunt, quem de monasterio profugum magnus
Joannes ex intemperantiae profundo extraxit;
qui vixdam pueritia egressus sacras literas tra-
ctare ausus est: quem cum sedem Taricensem
affectaret, repulit Theophilus, coegitque conti-
nere sese medioeris oppidi Ecclesia: qui pro-
conione in Ecclesia Antiochena non dubitavit
palam improbatione totam multitudi-
nem commovere: qui denique in omni prava
interpretatione Scripturarum labores sanctorum
doctorum, qui in eis laborarunt, nunquam irri-
dere & illudere desist.

Rejecit ille factorum librorum ex canone
Jobam, velut ethnicam fabulam; libros Paral-
ipomenon & Esdras, tanquam inanes rapidias;
canticum Salomonis, uti carmen amatorum;
epistolas canonicas, velut suppositas Apostolis
despexit; psalms Judaice ad Zorobabilem &
Ezechiam retulit, tribus tantum ad Dominum
rejectis.

Atque haec contra Scripturas a Spiritu sancto
inspiratas; adversus traditiones, alterum Spiritu-
tus sancti assilatum, debacchatus est non minus
impie; & ne in singulis aggrediendis desistat,
contra primum religionis christiane informa-
tionem stat, & desicium symbolum eorum, qui
regenerantur, tollit: fidem, inquam, synodi Ni-
caene, non solum inutilans ipsum, sed omnem pe-
nitius fidem destruens, & aliam prater illam tra-
dens.

Audet & aliud malum non secundum ad sup-
riora, aliam enim missam effutivie, prater illam,
que a Patribus tradita est Ecclesie; neque reve-
ritus illam Apostolorum, nec illam magni Basilii
in eodem spiritu conscriptam, in qua missa, bla-
sshemus, non precationibus, sed tantum, id est,
mysterium Eucharistiae opterit.

Quin & metum iudicii inferorumque sustulit;
vnde exat descens Leontius: Propter hac te dili-
gunt, miser, qui sunt tua secta. Hoc tu illis phar-
macum ad excimendum timorem Dei consecisti vere
amarum, & ingendam pharmacum. Haec in tuis
libris posita sunt, quos tuae factionis homines
in sermonem Chaldaicum & Armenicum vertierunt,
vt quisque venenum quasi vernaculum facilius
chiberet.

Post multa vero de gratia & libero arbitrio,
peccatique origine & angelorum conditione
objecta, de Christo Leontius conversa oratione
ad Theodorum: Tu singis creatum esse ad ipsa
Trinitate

Quatuor pat-
res libri de
Theodoro
scripta Leon-
tio.

r. De sectario-
rum Theodo-
ri artibus.

Simulant se
non recipere
Theodorum.

Laudant ma-
gnifice poste-
riam syno-
dum acon-
omiam.

Ad suos au-
ctores, spretis
aliis, legen-
dos hortan-
tur.

Tacito pri-
mum nomine.

Libris addunt
munera &
promissa.

Studiosi vitæ
monasticæ
clericatum
deprædicant.

Laicis auxi-
lium factionis
pollicentur.

Nolunt appel-
lari nomine
sui praesulis.

Ecclesiam &
Ecclesia
contemnunt.

Ipsamque Eu-
charistiam.

Principem
dogmatis il-
lustrium vito-
rum suorum
defenden-
t.

Mentionatur
Leontius de vo-
cabulis disce-
ptationibus
contra po-
stremam syno-
dum maximam
Constantinensem.

A qua negant
simul docem
damnatum esse
sub alterius
nomine.

De Theodo-
doro sectae
duce.

E monasterio
profugus a
Chrysostomo
revocatur.

Vixdam ad-
fectans Scri-
pturas tra-
ctat.

Repulso Tar-
icensi Episcopo
Mopis-
tiam occupa-
vit.

Antiochie
mysterium
Eucharistiae
opterit.

Imo & novam
missam
noram instituit.

Et contra
mysterium
Eucharistiae
opterit.

Metum infer-
orum tollit.

Eucharistiae
mysterium
opterit.

Et maxime de Trinitate alterum animatum idolum Christo.

Quem paulo excellentiorem prophetiam facit.

Et ignorantem.

Nec immunitatem peccatorum cogitationis.

Et invitum in crucem.

Libros hæresibus plenius scribit.

11. Theodorici & Nestorii collatio.

Uterque in minus dicitur.

In ep. ad Nest.

14. Excerpta ex libris Theodorici.

tra Maguscos, id est, Perfarum magos, quo portenta deliriis arguantur.

In excerptis porro colliguntur ea, quibus Theodorus in quinque propositionibus blasphemix convincatur.

Convicto suis verbis Theodoro, assert quæ Diodori Paulique consonant.

Antequam dicendi de Nestorio magistro fidem facio, committere non possum.

Cogitandus ergo primum homo, qui a Deo in salvatorem totius hominum generis electus.

Cogitandus iterum hic homo tanta gratia donatus, assistente divina aliqua persona.

Dux ille vite, si quis ejusmodi esset, merito Filius Dei dici posset.

Diceretur quoque jure Christus per excellentiam.

Nec minori jure vocaretur omnium vere dominus.

Jam vero Leontius excerpta de libris Theodorici, contra incarnationem.

Probat, de aliis operibus præfatur, atque ab eo perverte plures in sacram.

Basilio contra Eunomium editam, sed quæ Basilii accusatio videri possit.

continetur, v & sanguinem quod plus est, itque non quod si non quod si solent, con- gmatibusque, usque magistri Cal- taxime postre, omnium in- ellum, & ob- ulum fundam- im pontificum pietatis dis- a magna se- t, delentia n anachorati- us est, & de- vni autit, s; non de r- in ipsum esse, um magnu- lo extraxit, literas tra- Tarlensem re- que conti- : qui pro- dubitavit, multitudine- mani præca- sanctorum quam irri- ex canone- os Parali- apodias; ratorium; Apostolia- ubelem & Dominum tu sancto Et, im Spiri- in minus- fa; g ar- informa- va, qui- odi Ni- nem pe- lam tra- id supe- illam, milit- te reve- Basilii- a, bla- id est, Euphanis- inspiciam- istulit; Meum vlt- e dilt- tocan talit- phar- si vere- n cibus Libris in- mines necesse- erant, quam velt- cilium- trio, Male ferre- tione gasta & lio- tione ro adu- ipfa & uitate

Scriptis & de incarnatione, Theodorus in quinque propositionibus blasphemix convincatur.

Et quæ Sa- molteni Dio- dori que, con- sonantiam, quæque Pa- trum pugnam.

Idolum a Theodoro, ut pro Christo suppositum.

Et quæ Sa- molteni Dio- dori que, con- sonantiam, quæque Pa- trum pugnam.

Idolum a Theodoro, ut pro Christo suppositum.

Verè quoque posset præ cæteris sanctis nomi-
nari Emmanuel, ut in quo scilicet Deus, & ope-
raretur, velut in peculiari, & habitaret,
tanquam in templo singulariter sancto:
Nuncupari etiam Deus posset, tum quia co-
dem honore coleretur, quo Deus propter
& alios; tum quia Dei vicibus fungeretur, &
quidem præstabilis Mose, cum totius generis
iudicium ductumque recepturus esset.

Hæc species Christi a Nestorio atque Theo-
doro adumbrati hoc idolum, quod Patres non
armis tantum Scriptura sumptis, sed his etiam a-
ratione acceptis deiecerunt. Nemo, inquit Pro-
clus, saluare potest homines, nisi Deus; hic
autem merus esset homo. Nemo, ait Cyrillus, sal-
uare potest hominum genus a peccatis, nisi qui
natura impeccabilis, hic autem peccabilis, quia
creatura. Ille potuit redimere, clamat Augusti-
nus, qui se non potuit vendere; potest autem
quælibet creatura. Eusebius, qui dicitur Emis-
senus: Interuenire non potest pro seruis, astrictis
legibus seruiunt. Vigilus Aler: Præ contraria in
vnum revocarentur, & supra & ima restitueren-
tar, non aliter fieri potuit, nisi talis mediator
existeret, qui de caelestibus veniens conuictur ter-
renis, Fulgentius: Quomodo beneficentia largior
vniuersalis existeret, quem aliena opis indigam
natura monstraret? Basilus: Solus homo Deus po-

test dare propitiationem Deo pro peccatis. Quid
adeo magnum in hoc saeculo possideat quisquam,
ut idoncum habere possit animæ præsum.
Nestoriano figmento nescio quid simile in-
ducere videti possunt, qui hominem aliquem
tantæ gratiæ ornari potuisse a Deo, aut
quantam capere valeret, aut quantam Deus
vniquam omnibus simul hominibus largiri sta-
tuisset; potuisse quoque hominem tam munifi-
ce donatum constitui caput totius sui generis,
mandatumque accipere, de singulis operibus
bonis ad membra referendis, atque ita ipsis
promereri, etiam condigne, ut loquuntur,
gratiam, qua sanctificarentur solverenturque a
peccatis, etiam ab illo grandi, quo totam in se
Adamus vitiauit naturam. Huic homini, per
excellentiâ Filio Dei ex adoptione, accom-
modari possant omnia, quæ suam Nestoriani
in Christum congerunt, ornamenta; omniaque
officia præscribi, quibus reparationis humanæ
opus impleteret.
Verumtamen doctores isti mirum quantum a
Nestorianis distant, quantum nempe potentia
ab acti; ut in Scholis aiunt, id est, quantum
differt id quod mente sola informat, ab eo
quod re ipsa factum asseritur. Non ita distant
Sociniani, sed plane conveniunt cum Nestorio,
cujus hæresim ab inferis revocant.

Homilis in
Virginem
deiparam.
Lib. de resur-
sione cap. 2.
In Psalm. 129.
Hom. 6.
Lib. 5. contra
Euryth.
Lib. 2. ad Tra-
sianum cap. 2.
In Psalm. 42.

CAPUT V.

De operibus Nestorii.

Præter Mer-
catorem e ve-
teribus quin-
que memne-
runt operum
Nestor i.

UA opera Nestorii Mercator
exhibeat, totum istud volumen
loquitur: quæ quinti sæculi
scriptores quatuor, & vnus sexti,
Cassianus, Cyrillus, Arnobius
Junior, Gennadius & Evagrius,

nunc exponendum. Plurimum verba, etsi ex oc-
casione aliquando, veluti in præfatione ad
excerpta, aliisque passim locis adducta sint, hæc
tamen, opinor, non importune referentur, ut
tanto facilius intelligantur, quæ observari de-
bent, quanto fuerint manifestius oculis subje-
cta ea, de quibus observationes fiunt.

Non omnes porro, quos laudavi, omnia
Nestorii opera recensent, sed nonnulli plura,
quidam pauciora. Cassianus tria commemorat,
epistolam scilicet primam ad Celestinum pon-
tificem, & sermones duos, primum ac secun-
dum. Videbis notas ad singula hæc tria: exposui-
mus enim eo loci, quid ex quo opere Cassianus
retulerit, quibusve in libris relata refellerit,
nec dictis addendum aliquid superest.

Cyillus in vno plura memorat, sic enim in
præfatione libri primi contradictionum. In li-
brum quemdam a quodam cum osium incidi, in
quo multi erant congesti sermones, per elementa, &
velut ordine dispositi, nullaque ratio ei deerat, quo-
minus retineri posset, si a scriptore ejusmodi aliquid
dictum esset, quod oblivioni traditum evanesceret.
Forfan utique statuissem, & in hi silentium esse, &
cæteris consulendum, ut idem facerent, ne multis
aliis posterisque nostris, nota essent tam absurde
tamque imprudenter dicta. Sed quia blasphemiam
vniuersa in eo libro congesta est, & multum ad-
versus dogmata veritatis declamatum, & obla-

tratum, quomodo non necessarium fuit præpara-
dum, ut accingerentur. & pro salute lektorum
certatim? ne illam ex care damnium perirentur,
ac discerent potius, fallaciam ex perperam dictis
provenientem strenue repellere.

Ad hoc testimonium, observa primum, li-
bram cuius meminit Cyrillus, hunc ipsum esse, Observationi
qui dicitur a Mercatore in excerptis Cyrillia-
nis, codex confectus ex multis quaternionibus: de eju-
modi codice
eadem enim & ex libro, & ex codice excerpta
sunt. Hunc ipsum pariter esse, quem memorat
Petrus notariorum primicerius, cum ait: Habe-
mus etiam præ manibus reverendissimi Nestorii Epi. ad. 1.
blasphemiarum libros, e quorum vno capita sele-
gimus, quæ si sanctæ huic synodo placeat, præle-
gemus. Nam omnia fere, quæ in synodo præ-
lecta sunt, reperiuntur apud Cyrillum in libris
quinque contradictionum, quibus refelluntur
excerpta ex libro, quo de agitur. Neque vero
cuiquam consonantia hæc videri debet mira,
cum tria quæ dixi, libri nempe contradictio-
num, excerpta seu dehortationes, & capita in
synodo Ephesina prælecta, eju-
dem sint aucto-
ris, Cyrilli scilicet, cuius presbyter fuit Petrus
primicerius notariorum.

Obserua deinde, hunc eundem librum indi-
catum fuisse a Gennadio, cum de Nestorio scri-
beret: Postquam eloquentia ejus & abilitate
commendante, Constantinopolitane Ecclesiæ pon-
tificatu donatus est, apertum se hostem Ecclesiæ,
quem deus celaret, ostendens, scripsit librum quasi
de incarnatione Domini sexaginta & duobus di-
vine scripturæ testimoniis, pravo sensu suo, con-
structum, in quo quidquid asseveraverit, in ca-
talogo hæreticorum demonstrat. Liber enim, de

Non omnes
tamen omnia.
Cassianus
trium.

Cyillus plu-
rium in vno
codice con-
tinetur.

Observatio
Lib. de scrip-
tis.

quo loquitur Cyrillus, procul dubio instruitur. Quod porro dicitur a Gennadio de scripturæ divinæ testimoniis sexaginta duobus, vel, ut emendavimus, quinquaginta duobus, aut ad summum septem, exponitur in dissertatione de libris Cyrilli.

Observatio 17.

Observa tertio, hunc in librum solos sermones compactos esse, non item epistolas, sive quæ ad Celestinum papam, sive quæ ad Cyrillum scriptæ sunt. Nihil enim ex epistolis decerpit Cyrillus, studiosus aliquum deflorator, cum tamen in ipsis plurima, neque meliora sermonibus, neque minus recta fidei pugnancia reperiantur. Non omnes porro sermones, quos habemus, comprehensos fuisse libro, inde constat, quod ex duodecimo & consequente, nihil legitur in excerptis illis, estis ambo fuerint veneno Nestoriano infecti, imo longe præcedentibus pejores, ut habetur in relatione Episcoporum, qui Alexandria ad Nestorium cum literis apostolicis atque synodicis missi sunt. Sic enim Theopemptus Cabaforum episcopus: *Acceptis literis non satisfecit, sed publice prononcione eadem quæ ante, & his quoque de vetera dogmata proposuit. Neque vero solum ante redditas literas hæc docebat, sed multo pejora, postquam accepit, docuit; & usque hodie docere non desinit.*

Conc. Ephes. part. 2. aff. 1.

Observatio 18.

Observa quarto, dubium esse, an primus sermo, qui omnium pessimus, hujuscemodi libro contentus fuerit: neque enim quidquam inde excerptum habetur, nisi forte quod num. 9. legitur. Observatum est in notis, quod ipsa per se videbatur mihi in verba declarare, fragmenta ista ex sermone septimo deprompta esse, ex quo plurima alia decerpit Cyrillus; eumque in sermonem inducta. Sed observationem jam tum typis excusam emendare cogit locus Arnobii postmodum lectus, ut mox referetur.

Esti vero mirum videri potest, primum sermonem, reliquorum caput & causam, in codice, quo de agimus, non fuisse comprehensum: id tamen forte factum est, quod liber editus sit ad minuendam invidiam, quam primus sermo conspiceret, atque ita carere debuerit mali, quod mitigabatur, incentivo & fomite. Hæc eadem causa efficit, opinor, ut quartus quoque abesse, quo nullus fuit invidiosior, propter reprehensam Procli homiliam, immensis laudibus concelebratam: abfuisse vero inde conjicitur, quod nec inde quidquam sit in excerptis, licet capitalia quædam ad rem, quæ agebatur, ab excerptoribus sumi possent.

Arnobius primus sermo meminit.

Arnobius junior, præter primum sermonem, duos alios memorat, quos cum tertio confundimus. Inde tamen multa refert, quæ vel in editis desiderantur, vel lumen addere possunt nostris ad editos notis. Quare totus hic Arnobii locus vitus est exhibendus, prout a Fevardentio publicatus est, notatis tamen ad marginem mendis, quæ viri docti diligentiam fugerunt.

Nestorius quæ afferit, præ manibus habeo: si jubent iudices, recitabo. Iudices dixerunt: Legatur, quoad ab Arnobio offertur, ut possit Serapionis, si vera est, objectis demonstrari. Cumque accepta esset homilia, ad locum lecta est ita: Non peperit sanctissima Maria deitatem; nam quod natum est de carne, caro est. Non peperit creatura creatorem; sed peperit hominem deitatis ministrum. Non edificavit Deum Verbum Spiritus sanctus, quod enim ex ipsa natum est, ait, de Spiritu sancto est. Deo itaque Verbo tem-

Math. 1. v. 20.

plum ex Virgine edificavit. Et paulo post: Non per se & secundum se Deus est, quod in vtero formatum est. Et paulo post: Quis poterit liberari? Sape mecum fluctus vitæ versans, & terrestrium rerum multiplicem, morabitatem, sparsaque per vitam insidias cogitans, hæstans exclamavi: Quis poterit liberari? Et post paululum: Spiritum divina separat natura, qui humanitatem ejus creavit; quidquid ex Maria natum est, de Spiritu sancto est; qui & secundum justitiam replevit quod creatum est; hoc quod manifestum est in carne, justificatum est in spiritu; qui fecit eum metuendum demonibus; de quo dicit ipse Dominus: Ego in spiritu Dei eicio demonia. Ipse carnem ejus fecit templum, vnde dixit Baptista: Vidi Spiritum sanctum descendentem de celo, & manentem in eo. Item paulo post: Qui dedit ei elevationem in celo, ait, dedit mandata Apostolis, quos elegit per Spiritum sanctum, & postea elevatus est in celum. Hunc itaque, qui Christo tantam donavit dispensationem, qui natum putant carneum, separant a divina natura.

Item in alia predicatione, cuius initium hoc est: Nulla deterior ægritudo humanis animis, quam ignorantia. Et paulo post: Isti autem faciunt Deum secundum beatam Mariam, cum matrem temporalem creatricem temporum deitatem assignant; imo nec matrem Christi eam esse permittunt, quæ & hæretica est: nam, sicut illi aiunt, non humana natura, sed Deus Verbum ab illa natus est, & ea quæ peperit, non est mater nati. Quomodo enim mater esse potest alieni a sua natura? Si autem mater est, ut ab ipsis vocatur, humanitas est quod natum est, & non deitas. Proprium est enim parere matri essentia suæ similem; aut enim non erit mater, si essentia suæ similem non peperit, aut si mater est, essentia suæ similem peperit. Item post alia: Deus enim mensum & creator est, & non mensum partus est; fabricator sanctæ Mariæ, non postea ex Spiritu in ipsa fabricatus. Sed sine mea doctrina audi angelum ad ipsum Joseph dicentem: Accipe puerum & matrem ejus. Igitur pueri dixit, non deitatis. Item post hæc: Vis tibi addi secundum testimonium? Completi sunt itaque dies ut pareret, & peperit Filium suum primogenitum. Ecce habes, cujus mater fuit Nestorius, id est, pueri mater, quem peperit Maria; non deitatis, quæ omnia circumstringit. Audi & aliud testimonium: Videntes autem magi stellam, gausti sunt gaudio magno valde, & intrantes domum, invenerunt puerum cum Maria matre ejus. Ubique pueri mater, non deitatis, Virgo prædicatur. Quid igitur ordinas carnem matrem deitatis? Et paulo post: Virgini hæretica contigit parere humanitatem, Dei Verbo, deitatis ministerium. Et cum legeret hæc, iudices dixerunt: Hæc Nestorius dicta sufficiant.

Gennadius, ante verba mox adducta, scripserat: Nestorius hæresiarcho, cum in Antiochena Ecclesia presbyter in docendo, insignis ex tempore declamator haberetur, composuit infinitos tractatus diversarum hypotyposon, in quibus etiam sum subtili nequitia insudit postea predicate impietatis venena, quæ moralis interdum occultabat suadela.

Infiniti tractatus, quos memorat, vel invideo nomine fato, vel flammis Imperatorum

Item in alia predicatione, cuius initium hoc est: Nulla deterior ægritudo humanis animis, quam ignorantia. Et paulo post: Isti autem faciunt Deum secundum beatam Mariam, cum matrem temporalem creatricem temporum deitatem assignant; imo nec matrem Christi eam esse permittunt, quæ & hæretica est: nam, sicut illi aiunt, non humana natura, sed Deus Verbum ab illa natus est, & ea quæ peperit, non est mater nati. Quomodo enim mater esse potest alieni a sua natura? Si autem mater est, ut ab ipsis vocatur, humanitas est quod natum est, & non deitas. Proprium est enim parere matri essentia suæ similem; aut enim non erit mater, si essentia suæ similem non peperit, aut si mater est, essentia suæ similem peperit. Item post alia: Deus enim mensum & creator est, & non mensum partus est; fabricator sanctæ Mariæ, non postea ex Spiritu in ipsa fabricatus. Sed sine mea doctrina audi angelum ad ipsum Joseph dicentem: Accipe puerum & matrem ejus. Igitur pueri dixit, non deitatis. Item post hæc: Vis tibi addi secundum testimonium? Completi sunt itaque dies ut pareret, & peperit Filium suum primogenitum. Ecce habes, cujus mater fuit Nestorius, id est, pueri mater, quem peperit Maria; non deitatis, quæ omnia circumstringit. Audi & aliud testimonium: Videntes autem magi stellam, gausti sunt gaudio magno valde, & intrantes domum, invenerunt puerum cum Maria matre ejus. Ubique pueri mater, non deitatis, Virgo prædicatur. Quid igitur ordinas carnem matrem deitatis? Et paulo post: Virgini hæretica contigit parere humanitatem, Dei Verbo, deitatis ministerium. Et cum legeret hæc, iudices dixerunt: Hæc Nestorius dicta sufficiant.

Gennadius, ante verba mox adducta, scripserat: Nestorius hæresiarcho, cum in Antiochena Ecclesia presbyter in docendo, insignis ex tempore declamator haberetur, composuit infinitos tractatus diversarum hypotyposon, in quibus etiam sum subtili nequitia insudit postea predicate impietatis venena, quæ moralis interdum occultabat suadela.

Infiniti tractatus, quos memorat, vel invideo nomine fato, vel flammis Imperatorum

* Orosius

* Spiritum a divina separant natura * quod enim, inquit, I. Tim. 3. v. 16.

* Luc. 11. v. 20.

* in celum enim. Ad. 1. v. 2.

* donavit gloriam, esse ab his affectur Christus servus

* matris parente

* Matth. 2. v. 3.

* Luc. 2. v. 6.

* Matth. 2. v. 11.

* conjunctum

* Gennadius infirmos tractatus in memorat. Lib. de script. eccl. 51.

Observatio ad verba Gennadii. Sf. ij

DE
quid simile in
omnem aliquem
uisse a Deo, quod
e quantum
mibus largi
nem tam manifestis
otius sui generis
singulis operibus
atque ita ipsi
vt loquuntur,
solventur
quo totam in se
ic homini, per
pione, acco-
um Nestoriani
nta; & omniaque
ationis humana
rum quantum
tempo potentia
d est quantum
ormatur, ab eo
Non ita distat
cum Nestorio,
unt.
fuit propri-
lute lectorem
m patremur,
rperam dicit
primus, li-
est ipsum esse,
tis Cyrilli
termonibus:
lice excerpta
memorat
nate: Hæc
mi Nestorii
capita sele-
lacet, pre-
ynodo præ-
am in libro
refellunt
Neque vero
bet mira,
ntadictio-
e capita in
sine auto-
fuit Petrus
rum indi-
storio scri-
abstinentia
Ecclesia
rum quas
hobit di-
suo, con-
e, in ca-
enim, de

vindicibus absumpti sunt; si tamen omnes absumpti sunt, nec aliqui, quod non incredibile est, genus suum ementiti, melioribus parentibus se supposuerunt: duo certe sermones, quos Combiſius Athanaſio adjudicat, de reſurrectione

Tom. 1. anti. Bibiob. P. P. G. L.

produnt, florido nempe, ac interdum pene poetico, metaphoriſ effeſcente ſeſo, & apoſtrophis quaſi animato, Scripturae teſtimoniis, iſſque literali ſenſu acceptis, niſi quando ad hæreſim detorqueantur, ſubinde diſtincto. Habent hunc ipſum charactereſ ſermones alii, opinione forſan plures; ſive qui Aſterio, Amphilochio, Baſilioque Seleucia tribuuntur; ſive qui reſecti inter ſparia Chryſoſtomi, nullum præferunt parentis nomen; ſive tandem, qui genuinos inter Chryſoſtomi tractatus, fraude facta ipſis quoque doctis operum Chryſoſtomi cenſoribus, latent. Neque vero id mirum, cum Neſtorius Chryſoſtomi ſtylum imitari ſummo ſtudio conatus ſit, eaque ſe imitatione commendabiliorem populo fecerit. Verum hæc in parte diutius immorari, nec locus permittit, nec argumenti ampliatio. Forſan aliquando id opere præſtabimus.

Evagrius tres primus epistolae commemorat.

Evagrius ſcholasticus lib. 1. hiſt. ecclieſ. cap. 7. mentionem facit epistolarum trium, aliis antea incognitarum. Haſ librorum nomine appellat, traditque a Neſtorio in Oaſi exulante conſcriptas eſſe.

Argumentum & fragmentum primæ.

Primæ meminit in hæc verba: In librum quendam ab ipſo Neſtorio editum, in quo rerum ipſius continetur narratio. ſorie fortuna inciſi. Itaque blaſphemiam patens Neſtorius, a ſe, qui illi crimini dederant, tum quod inconsiderate res vocas voluit eſſe, tum quod imprudenter po-

ſecerat concilium Ephieſi cogi, præter alia nonnulla, quibus ſuam blaſphemiam tueri ac defendere volebat. Iſta præterea ſcribit: Ad id ſuſcipiendum neceſſitate compulſus ſum. Quippe cum Eccleſia diſtraheretur, & pars Mariam aſſerens, pars deſertorum nominandam aſſererent: ipſe equidem, quo in neutram partem peccarem, vel Chriſtum morti minime obnoxium eſſe aſſerendo; vel in æteram partem inclinando, cum immortalitate privarem, hanc vocem Neſtorius, qua Maria appellaretur, excogitavi.

Pergit Evagrius, ex eodem libro narrare, que multam lucem hiſtorie aſſerant. Porro autem in eodem libro aſſerit, Theodoſium primo propter amorem, quo eum complectebatur, eſſe abdicacionem minime ratam ſeciſſe. Deinde cum quidam Episcopos ex vtraque ſeſione ab urbe Ephieſo ad Theodoſium miſſi eſſent, poſteaſtem ſibi datam ad ſuum monaſterium reverendi; quod ante portam Antiochia ſuum eſt.

Narrat item ipſe Neſtorius, ſe in eo loco quadrienniſ ſpatio commoratum eſſe, variis aſſectuum honoribus, variisque premiis donatum: poſtea autem relegatum ad Oaſim editio Theodoſii. Verum quod capite omnium erat, penitus occultavit. Neque certe in eo loco vitam degens a ſua deſtitit blaſphemiam, adeo ut Joannes Antiochia preſul iſtam in aperum proferret ſententiam, Neſtorium ſcilicet perpetuo exilio multandum eſſe.

Secunde & tertie meminit hiſ verbis: Scribit præterea Neſtorius aliam libellum acute & ſubtiliter, ad quendam videlicet Aegyptium, de ſua in Oaſim relegacione; in quo de ſis rebus diſputat uberius, &c.

Argumentum duarum poſteriorum.

Fragmentum ſecunde.

Ex epistola a Neſtorio de hiſ, que jam dudum Ephieſi, de ſanctiſſima religione agitantur, conſcripta, & ad præfectum Thebaidis miſſa.

EX Imperatoris editio, Oaſim, alio nomine Ibin appellatam, demigrare coacti ſumus. Ac quibuſdam deinceps interpoſitis, adjungit iſta: Poſtquam Oaſis, quam ſupra dixi, a barbaris capta erat, ignique & cædibus funditus vaſtata, nos ab eiſdem barbaris, qui nos, qua cauſa adducti neſcio, ſunt de repente commiſerati, dimiſſi ſumus: minacibus quibuſdam conteſtacionibus ad nos perterrefaciendos adjectis, ut quamprimum e regione illa egredere-mur; nam Mazici, iniquiunt, nobis abeuntibus ſunt extemplo eam occupaturi. Venimus igitur in Thebaidem, cum captivis quibuſdam, quos barbari ob miſericordiam, (quid autem voluerint, equidem non habeo dicere) nobis adduxerunt. Poſtremo iſti ad cara ſua quiſque domicilia dimiſſi ſunt, nos autem ad Panopolim nos ipſos propere recepimus. Verebamur namque, nequis, quoniam captivi

eram, anſam inde ad negotium nobis facieſſendum arripens, vel fugitivorum crimen contra nos conſingeret, vel alio quodam accuſacionis genere (varia calumnia hominibus malicioſis ſolent abunde ſuppeterere) nos per fraudem implicare moliretur. Quapropter veſtram celſitudinem obſecramus, ut noſtra captivitatē, ſicut leges poſtulant, curam habeatis, & ne patiamini quemquam hominem caprivum veteratoribus ad perniciem dedi: ne omniſ poſteritas velut tragice hoc decantet, fatius eſſe a barbaris duci captivum, quam auxilii cauſa ad imperium Romanum confugere. Atque jurejurando adjecto, ſic præterea ab illo poſtularis: Nobis per vos, quaſo, liceat in hoc commorari domicilio, ad quod ab Oaſi, cum eſſemus a barbaris dimiſſi, acceſſimus; ut quidquid a Deo de nobis decretum ſit, id jam nobis obveniat.

Ex altera Nestorii epistola scripta ad eundem.

Fragmentum
textus.

Has literas ad tuam amplitudinem nobis perscriptas, sive ut argumentum amoris erga te meci, sive ut admonitionem a patre ad filium missam ducis, animum, quaeso, attende rebus in illis explicatis: quæ sane permultæ sunt, eaque paucissimis verbis, quantum fieri poterat, a nobis comprehense. Oas quæ Ibis quoque dicitur, Nomadum multitudine in eam irruptionem faciente jampridem penitus vastata est. *Et paulo post:* Quæ res cum ita accidissent, tua amplitudo, nescio qua causa impulsâ, aut qua arrepta occasione, iussit ut ad regionem quamdam, Elephantinam nomine, sitam ad extremam oram provincie Thebaidis, per milites barbaros ex Panopoli abduceremur: quo quidem manu militum, quos dixi, misere raptati sumus. Ac cum itineris longitudine essemus fracti contritique, mandatum minime scriptum illud quidem rursus a tua magnanimitate accepimus, uti Panopolim reverteremur. Itaque molestiis, quæ in tanto & tam prolixo itinere nobis obtigerunt, debilitari, corpore morbo vexato, & præ senectute languido, manibus etiam & lateribus confractis, venimus denuo Panopolim, ibique adversis casibus, & acerbo dolorum morsu concisi, fere animam egimus. Rursus aliud mandatum scriptum a tua celsitudine ad nos allatum nos a Panopoli ad quoddam illius confinium traduxit. Ac cum nos jam finem mandatis contra nos editis statutum

fore putarem, expectaremque Imperatorum illustrissimorum de nobis voluntatem, de improvise aliud crudele sane dabatur mandatum, ut jam quarto mulctaremur exilio. *Ac paulo infra:* Sis, quaeso, his rebus gestis contentus; satis sit tot exilia contra unum corpus decrevisse; acquiescas, amabo te, incommodis, quæ jam abs tua amplitudine accepimus. Quæstionem, quæ est exercenda de nobis, (per quos oportuerat causam declaratam fuisse) quaeso, Imperatoribus nostris invictissimis, ut æquitas postulat, permittas. Ista consilia a nobis ad te, tanquam a patre ad filium scripta sunt. Quod si eadem jam, sicut antea, graviter & iniquo animo feras, fac quod voluntas jubet, si modo vincere ratio non possit voluntatem.

PRÆTER istas epistolas, duæ aliz reperiuntur in actis Ephesinæ & quintæ synodi: prior est relatio Nestorii ad Imperatorem de gestis in synodo, quæ die depositus est, nihilque habet singulare, propter quod huc referti debeat, cum sit obvia vnicuique conciliorum codicem tractanti; posterioris, quæ ad Alexandrum Hierapolitanum, breve est istud fragmentum.

OPORTET manere naturas in suis proprietatibus, & sic per mirabilem, & omnem rationem excedentem rationem, vnam intelligi gloriam, & unum confiteri Filium. *Et iterum:* Non duas personas vnam personam facimus, sed vna appellatione Christi duas naturas significamus.

CAPUT VI.

De fide Nestorii, quoad alia quinque dogmata.

Quorum errorum, pietatis, nomine suspectus Nestorius.



PRÆTER impietatem illam notissimam, cujus Ephesi Nestorius, suo ipsiusmet testimonio, convictus est, atque totius Ecclesie sententia damnatus, aliorum errorum nomine fuit olim suspectus, & pergit etiamnum esse quibusdam, illisque nec paucis, nec indoctis. Sunt illi errores saltem quinque. Primus ad processionem Spiritus sancti pertinet; alter ad mercenariam, ut ita loquar, divinitatem Christi; tertius ad peccatum originis; quartus ad gratiam, quæ bene vivitur; postremus ad corpus Christi in Eucharistia. Visus enim est asseruisse, Spiritum sanctum a solo Patre procedere, hominem suis operibus unionem cum Verbo meruisse, solam in Adami posteros transire pœnam mortis, gratiam in sola lege doctrinaque & exemplo Christi esse positam, denique Christi corpus esse quidem reipsa præfens in Eucharistiam, non listi tamen, per admirabilem illam conversionem,

quæ ab Ecclesia transubstantiatio vocatur, sed per solam tantum *transmutacionem*, seu *conversionem*, quæ impanatio frequentius dicitur.

§. I. Quid Nestorius senserit de processione Spiritus sancti.

NEGATA processionis Spiritus sancti a Filio reus olim visus est Nestorius, nostraque etiam ætate creditur a viris magni nominis, & doctrina præstantibus. Causa cur ita visus sit, credaturque fuit, primo quod Theodorum magistrum audierit. Deinde, quod Theodoretum, & condiscipulum & amicum conjunctissimum habuerit. Tertio, quod Pelagianis communionem doctrinae fœderatus sit, ut Pelagianorum confessiones probant. Quarto, quod Theodori symbolum tradiderit populis, quasi certam fidei regulam, ipsumque adeo fecerit suum, cum suæ communionis tesseram esse voluit. Quinto, quod reprehensionem anathematissimorum Cy-

Rationes cur Nestorius videatur reus negatæ processionis sancti Spiritus a Verbo.

Quartum. Denique sermones quatuor adversus Pelagianos, quorum in primo naturæ fetus dicitur, cunctur maledicti & condemnati; dicitur partium difficultas, quæ naturalis olim erat, in corporibus male dicta propter peccatum: quin ipsa terre velut iniquitas, sudoribus coarctantium non respondentis, peccato Adæ tribuitur; imo & catechumenus ad suscipiendam baptismi gratiam ea de causa incenditur. Negligentibus malis obligatus Adam est; ipsi & tantis etiam ipse mergatur, & auferat secum pœnales sententias, adversus naturam prolatas.

In secundo habentur ista: Ille (diabolus) peccatum ex Adam tanquam chirographum proferebat; ex diverso Christus, ex carne sine peccato, debiti huius evanatione nitetur: ille condemnatio, quæ per Evam adversus totam naturam processerat, relegat; Christus vero mortificationem, quæ per beatam Mariam generi obveniat, referebat. Et postea: Manet autem debitor catechumenus, tanquam ejus, qui evanavit chirographum, alienus: cuius cum anima de carne migraverit, angelis per dæmonibus animarum se immiscens diabolus, hanc, inquit, meam exitantem cur eripitis animam? Meum jus, meam invaditis possessionem, meos invaditis debitores. Quod sciam id videtur, quod fit apud homines, melior hæc de catechumenis oratio obtinebit, ad dente diabolo: Illi eis in terris Ecclesiarum januas claudunt; vos autem ad eorum susceptionem de celis occurritis. Furi meo, o angeli, vim inferre conamini. Quid enim vobis cum catechumenis videtur esse commune? Non sunt venati ex aqua & spiritu, ut perducantur a vobis ad regna calorum: hereditati, quæ obnoxia mihi est, non renuntiant.

In tertio. Duplex in nos mortalitas grassabatur, una quidem accidens mortali ex peccato facta nature: altera quæ scientiæ abiectione contingit. Ignorare enim Deum, insensibilitatis, quæ ex morte evenit, similitudinem gerit. Virique ergo mortis opifex diabolus factus est: quem Christus elidens ex utraque vitam nostram mortificatione levavit.

In quarto denique. Sicut in Adam hominum natura accipiens fundamentum, ejusdem fundamenti ruina collapsa est, & facta est sub manum & potestatem diaboli, qui deiecit Adam: sic Dominum Christum Ecclesia fides habens fundamentum, manet ejusdem fundamenti virtus immobilis, & secunda, atque inconcussa, sui capitis firmitate, quæ diselli non potest. Et sub finem: Natura lapsa refractorem diligamus, amplectamur eum, qui communis inimici vires ac nervos incidit, &c.

Firmissima videntur in speciem hæc argumenta, sed suam ipsamet infirmitatem produnt, si modo quæ proferuntur, paulo diligentius perspiciantur.

Nam ut a verbis Celestini ducam initium, quantumvis illa Nestorii fidem extollere videantur, ostendunt tamen, non omnem omnino suspensionem ex animo Pontificis sublatam fuisse. At enim: Quid tecum faciunt, qui sunt hæc negando damnati? Nunquam sine suspitione ea, quæ sibi sunt adversa, conveniunt. Episcerentur denique, si sibi quoque displicerent.

Deinde, Pontificis suspensionem Nestorius ipse argere potest: nam debitum mortis, quo naturam totam obligatam dicit, corporis esse, non animi, aperte significat. Unde, Interpellat, inquit, a Christo iudicia nostra, libera prorsus ab omni peccato, & ortum injusta defensio contra penam nostram, quam ex initio ille, qui

prior figuratus est, suo generis intulit: Hæc suscepti hominis occasio, ut homo per carnem dissolveret, quam per carnem meritis est corruptionem.

Quidquid sermonibus quatuor contra Pelagianos nihil aliud efficit, quam quod mors corporis, parturientium ægritudines, & agricolarum sudores, ortum induerint a primi hominis peccato; id vero nusquam tradit propagari ad posteros. Adde quod, ubi mentionem facit chirographi adversus homines a diabolo prolatis, solius mortis meminit. Diabolus autem proferebat, quod est adversus naturam, illud chirographum, quod scriptum est: Terra es, & in terram ibis. Et in-

Imo pelagianizant non obsecro de baptismo propter regnum calorum suscipiendo. Hoc beneficium omnibus confert lavacri salutis necessarium sacramentum: qui enim ablutus est baptismo, fit illius domesticus, & concorporatus, & familiaris, qui illud chirographum solvit, & cum ipso calorum efficitur incola. Ubi enim ego, inquit, illic & minister meus est. Et postea: Non sunt venati (catechumeni) ex aqua & spiritu, ut perducantur a vobis ad regna calorum.

Denique in tertio & quarto sermone meminit quidem gemine mortis, corporis & animi, cujus utriusque auctor sit diabolus: tradit quoque naturam, Adam sic tanquam fundamenti ruina, collapsam; quæ videntur facere plurimum ad astruendam peccati originalis fidem. Verum inde nihil amplius remissa efficitur, quam quod primus homo peccaverit, mortisque peccati pœna ad posteros, cum peccandi exemplo transierit: quod diaboli, qui princeps mortis, tyrannidi genus humanum obnoxium extitit, ex eaque tyrannide nos Christus ereptos, immortalitatis & regni calorum participes effecit: quæ omnia Pelagianos plures, post Honorii functionem & tractatum Zosimi, falsos esse, testis est Augustinus.

Hæc & alia cum afferant ancipitem, mutua collisione, conjecturam, certam, mea sententia, opinionem facit, apertamque Nestorii convictionem, synodus de qua diximus in notis ad secundam Nestorii epistolam. In hac enim, præsidente Nestorio, defensoribus peccati originalis anathema dictum est, catholicumque dogma ioret Manichei Marcionisque impietates rejectum. Et vero quid poterat aliud vel a Theodori discipulo, vel a Cælestianorum patrono expectari?

Cur ergo, dicit aliquis, contra homines, quibuscum sentiret, in Ecclesia palam, ipsis etiam audientibus, non semel, nec per transfennam, sed ter quaterve, oratione prolata dixit? Id fecisse vesperillum hominem puto pluribus de causis: primo, ne occidentales Ecclesiarum, unde ejecti erant Pelagiani, cuiusque gratiam captabat, iram in pertinaces hereticos conceptam in se converteret. Deinde, ne contra Honorii imperatoris functionem, adversus ejusmodi homines scriptam, & in Oriente etiam publicatam, peccare videretur. Tertio, ne Theodori Antiocheni episcopi, a quo ordinatus fuerat, sententiam in Pelagium latam improbare crederetur. Quarto, ne quid committeret in memoriam, sive Attici præcessoris sui, qui eorumdem Episcoporum legatos confutaverat, & Celestium ex urbe regia expulerat; sive Sisinii, qui iudicium Attici secutus erat. Quinto, ut ne Præsulum

Serm. 1. adv. Pelag.

Serm. 1. adv. Pelag. nu. 7.

Ibid. num. 10.

Serm. 3. num. 4.

Serm. 4. num. 4.

Argumentorum hujusmodi infirmitas ostenditur.

Primi.

Secundi & tertii.

Serm. 7. num. 10.

Quarti.

Serm. 1. adv. Pelag. nu. 5.

Gen. 3. v. 19.

Ibid. num. 9.

Parti affirmativa aere demonstratur.

Objeccio.

de retributa...
Nestorio, O...
de peccato...
re iudicium...
io testimo...
tencia, in Sec...
Hunc de...
xit, qui nobis.

Cilicia secunde, qui coacta synodo in Juliano sententiam dixerant, animos, quos sibi conciliari non parum intererat, abalienaret. Sexto, ut, quod ionuit Mercator, Mopluffeni malam fidem amularetur, qui quos diligebat impense, quibusque, libris etiam editis, consentiebat, in praefata sua provinciae synodo, invidia declinandae causa, verbo tenus damnaret. Septimo, ut Celestini orum ope tanto postea securius vteretur, quanto minus in speciem eis favore videretur. Denique, ne duorum simul errorum invidiam sustineret, quorum unus suspicione pene obrutus jacebat.

In praefata
adferuntur
Nestorii.

§. IV. *Quae fuerit opinio Nestorii de auxiliis gratiae divinae per Christum.*

De quarto errore circa auxilia gratiae dictum jam alias.

Serm. 3. ad- versus Pelagianos.

Observatio ad verba Nestorii purum Pelagianismum continentia.

1. Cor. 15. v. 12.

DE quarto errore, qui ad gratiae divinae auxilia pertinet, diximus in notis ad tertium sermonem adversus Pelagianos: ubi observavimus, meminisse Nestorium geminae mortis per peccatum contractae, & a Christo destructae: alteramque definitivam solutionem animi a corpore, alteram, ejusdem separationem a Deo. Duplex, inquit, in nos mortalitas grassabatur, una quidem accidens mortali ex peccato facta natura: altera, qua scientia abiectione contingit: vniisque opifex diabolus factus est, quem Christus elidens, ex utraque vitam nostram mortificatione levavit, animam videlicet praeceptis vivificantibus erigens, resurrectione vero, id quod mortale est, recreans atque restituens.

Ad quae verba notandum est, Nestorium, cum mortem animi abiectione scientiae definit, vitam animi, non in caritate constituit, sed in scientia; atque ita Christi gratiam, praeceptis vivificantibus, non dissolutione caritatis, hoc est, lege & illuminatione mentis, non gratia & inspiratione voluntatis, circumscribere: quae omnia pura pura sunt Pelagianorum dogmata.

Hanc ob rem aiebat, incarnatum fuisse Verbum, & habitasse in homine, quem assumpsit, ut hominem, id est, divinae naturae imaginem dejectam in corruptionem, restitueret. Sed quam corruptionem intelligeret, mox declarat, adducto Apostoli testimonio: *Quoniam per hominem mors, & per hominem resurrectio mortuorum.* Inde etiam factum est, ut cum ostenderet maledictiones, quas Deus in hominum genus coniecerat, a Christo solutas fuisse, maledictionis plurimae ad corpus, nullius ad animam pertinentis meminisset.

Hae tandem causa fuit, cur in nulla parte operum mentionem gratiae interioris fecerit: Neque vero facere potuit; quisquis enim Christum opinatus fuerit, solum esse hominem, hunc oportet, quod saepe repetit Cyrillus, negare humani generis veram illam redemptionem, qua liberamur a peccato, totumque incarnationis fructum in exemplo Christi ponere, quod Pelagianae pestis nocentissimum venenum est.

§. V. *An erraverit Nestorius, circa modum, quo Christi corpus Eucharistiae symbolis praesens sistitur.*

Difficultas quaestioni & simul necessitas.

UT inquisitio quinti erroris de Eucharistia admirabilior futura est, propter novitatem; ita & operosior videtur, propter praedictam quorundam sententiam: necessaria tamen est cum Nestorii ipsius causa, tum aliorum; & Nesto-

rii quidem, quoniam, ut ait Cyrillus, Nestorius & ei in animo quodammodo invidiosus quibus in unum esse dicitur. Aliorum vero, quia inter controversiarum tractatores scholasticosque theologos reperitur, qui dicent, Nestorianos de Eucharistia recte sensisse, quamvis de conjunctione carnis cum Verbo errarent. Quis porro sit sensus verborum vel Cyrilli, vel doctorum, quos dixi, non est difficile intelligere: planus certe mox fiet, postquam cetera, quae reconditoris sunt doctrinae, explicata fuerint.

Ut autem explicentur, observandum est, primo, Cyrillum & apud se sensisse, & Patribus Ephesinis persuasisse, tres in Eucharistiae participatione cogitari debere uniones: unam carnis Christi cum Verbo, eamque immediatam & physicam; alteram carnis nostrae cum carne Christi, & eam quoque immediatam & physicam; postremam mediatam corporis nostri cum Verbo, ex quo, sic tanquam ex fonte omnis vitae, non tantum in animam spiritalis vita, sed in corpus quoque immortalitas efflueret.

Quapropter in eo Cyrillus vim Eucharistiae efficientiamque collocabat, quod vere a nobis manducetur caro facta (carnis), propter unionem cum Verbo sed non carnis (carnis) ipsius: atque idcirco Nestorium merito arguebat, quod vim Eucharistiae (carnis) infringeret, sublata carnis cum Verbo (carnis) unionem. Si enim nulla est carnis cum Verbo vitae fonte unio vera, nulla quoque est Verbi cum carne nostra vera unio, atque ita in corpus nostrum e Verbo per communionem immortalitas non profluit. Non tamen sine causa theologi, quos laudavi, Nestorianos dixerunt, de Eucharistia recte sensisse, nec a Cyrilli sententia recessisse: Cyrillus enim de vi efficitrice Eucharistiae, quam infringi a Nestorio querebatur; isti de reali praesentia carnis Christi cum symbolis loquebantur, quam praesentiam Nestorius, cum tota sui temporis praesentia Ecclesia, fatebatur.

Hanc vero Nestorii fidem, cum alia multa demonstrant, tum ea maxime, quae sermone 11. v. 11. & 19. continentur, in quibus ait, carnem Christi a nobis manducari, nec tamen eodem modo, quo cibus invisibilis mentium, divinitas. Interrogabat enim, cum dictum illud Christi exponeret: *Qui manducat me, & ipse vivit;* quem manducemus: divinitatem, an carnem; ve ostenderet naturas per incarnationem non esse confusas aut convertas, quandoquidem una manducatur, nempe caro, altera non manducatur, nimirum divinitas. Sumit ergo quae sermone confessam & non dubiam, carnem Christi a nobis manducari ad sacram mensam: alioquin ex eo, quod divinitas non manducetur, caro manducetur, stulte omnino concludisset, naturas in Christo per incarnationem, neque confusas fuisse, neque invicem commutatas. Responsum enim continuo fuisset, utramque ore solo mentis manducari, neutram ore carnis.

Huc facit quod habetur sermone 11. ubi idem argumentum tractat Nestorius, aitque: *Nec Dei Verbi mortem nos annuntiamus, cum Domini corpore & sanguine pascimur; Dei enim natura sacrificium suscipit, non ipsa sacrificii immolatur.* Concludit enim eo loci naturarum distinctio & distinctio, ex eo quod non immoletur divinitas, sed caro in sacrificio, quod tunc peragitur, cum corpore & sanguine Domini pascimur: qui enim fieret, ut unum immolaretur, alterum non item, si vel ambo

Tres uniones in Eucharistiae participatione.

In quibus vim Eucharistiae ponebat Cyrillus.

Nestorius agnovit realem corporis Christi praesentiam in Eucharistia.

in

loquendi formulis errorem suum exponunt.

Hisdem principis vrantur.

Hæc certe sunt & illis & istis communia principia. I. Nullam agnoscere, sive naturarum in Christo, sive partium in Eucharistia, vnitio- nem, præter moralem, quæ in his dicatur & pura, ne major aliqua scilicet vnitio- rum induceret. II. Duas admittere in suo singulos composito hypostasies, ne quæ vniuntur, vel imperfecta evadant, vel suæ essentia detrimentum capiant. III. Negare, quod possit quidquam aliena subsistentia nisi, ne vel huma- nitas substantialiter a Verbo assumi, vel acci- dentia sine subjecto existere credantur. IV. Re- jicere vnitioem omnem majorem, ne caro Christi, vel coextendatur Verbo, vel sit im- mensa.

Hisdem argu- mentis vran- tur.

Premuntur pluribus quidem vtrique argu- mentis, sed vno maxime, quod ex his Evan- gelicæ, & Christianicæ verbis sumitur: VERBUM CARO FACTUM EST; &: HOC EST COR- PUS MEUM; si modo, ut par est, & proprie, & juxta traditionem Patrum, & secundum com- mune fidelium sententiam, & congruenter aliis Scripturæ locis, in quibus eadem res agit- ur, intelligantur.

Eadem se- ctantur effu- gia.

Eadem sectantur effugia: nam primo vtrique ob- jectum sibi Scripturæ locum figuratum esse, opiniosissime defendunt; & quod mirabile est, eandem vtrique figuram causantur. Deinde, vtrique Patrum auctoritatem, sin minus aperte contemnunt, certe elevant. Denique sola judice Scriptura vtrique litem dirimi volunt. Sed locos inde proferant eadem, quod stupendum est, & frande corruptos, & violentia detortos, quod sigillatim ostendere nec difficile est, nec neces- sarium, cum vnicuique vtrorumque libros le- genti testimonia occurrant, non multitudine magis quam evidentia, fidem dictis nostris fa- ctura.

Eodem modo loquuntur.

Eodem, & illi de Christo, & isti de Eucha- ristia, modo loquuntur. Nestoriani olim neg- abant, ostenso Christo, dici posse proprie: Hic est Deus; sed Dei dumtaxat simulacrum, & aliud aliquid ejusmodi. Demonstrata Eucha- ristia, sacramentarii vetant, nequis audeat as- serere, hoc esse proprie corpus Christi, sed cor- poris signum, figuram, antitypum, &c. Chri- stum fatebantur Nestoriani posse vocari Deum, sed sacramentarii pariter Eucha- ristiam vocari quidem corpus Christi, sed quædam, &c.

Cor Nestorius a fide Ecclesiæ recesserit, aut recessisse vi- deatur de Eucha- ristia.

Observandum denique, Nestorium, cum duas in Christo naturas integras, inconfusas, & impermixtas agnosceret, quod catholicum fuit; sola tamen eas conjunxisse, & non confusas, quod alienum a fide. Constitit ergo medius, inter vnitioem hypostaticæ & con- fusionis auctores; ideoque cavet diligenter, ut, ne verbo quidem, vel his, vel illis accedere videretur. Quare cum probe intelligeret, nihil esse cognatius, nihilque similis, quam Chri- stum & Eucharistiam, de vtroque pariter sibi, & sentiendum putavit, & loquendum; ne siquid incautius de altero mysterio dixisset, id suæ de alte- ro sententiæ noceret. Aut fuit igitur recipia sacra- mentarius, cujusmodi nunc Lutherani, aut cer-

te videri potest gravissima suspitione laborare. Atque ita Cyrillus non sine causa scripsit, Nestorium alioque eadem cum ipso sentientes, neque nisi in personæ dubium, quippe quæ, non tantum in reali corporis præsentia posita sit, sed etiam in ipsius cum symbolis vnitioem pene substantiali, & hypostatica suppari, quæ sine transsubstantiatione contingere non potest.

Hanc suspitionem mirum in modum augent quatuor. Primum, quod legitur apud Leontium de Theodori Mopsuesteni sectariis, (fuit, quod sæpe dictum est, Theodorus Nestori & Theo- doreti communis magister) qui non nemini moleste ferenti modum quem servarent, cau- santique fieri non posse, ut simul & cum ipsis communio haberetur & cum Ecclesia: quippe cum aliter Ecclesia, aliter illi sacra mysteria tractarent. Non oportet; inquietant, te moleste ferre hæc aconomiam: panis enim in typum corporis Christi propositus, non plus benedictionis participavit, quam panis, qui in foro venditur, & quam panis, quos Philoma- rianite offerunt in nomine Mariæ. Vides, quo- modo Nestoriani tandem illi ad sacramentarios, quales sunt Calvinistæ, paulatim defecerint: pronus enim est ab vno errore ad alios lapsus.

Quatuor ar- gumentis au- getur suspi- cio. Lib. 1. contra Nestorian. & Eustochian. num. 5.

De Philomar. agit Eustoch. lib. 78. num. 25.

Locus Leontii emendatus.

Hunc locum librorum incuria corruptum restitimus, addita particula negativa, quam sententia de pane in typum proposito, ac tor- tis mulierum Mariæ sacrificantium, & scopus loquentium, aperte exigebat.

Secundum, quod Theodoretus, Nestorio in- primis addictus, & tunc cum Eranistem scribe- ret, cum ipso pariter in Christi mysterio aber- rans, visus est magni nominis, magnæque do- ctrinæ viris, Cusano & Alano cardinalibus, Gregorio de Valentia, & Gamachæo theologis, ipsique dialogorum Eranistæ Græcorum primis editoribus Romanis, de vnitioem corporis Christi cum symbolis non aperte satis, pro catholica veritate transsubstantiationis, sentire; imo in oppositam partem, cognati erroris impulsu ab- reptus, inclinare.

Tertium, quod sacramentarii Calvinistæ, sui quoque erroris pondere, in Nestorium vicissim, sin minus omnes, saltem plerique propendunt. Id vero cum fama didicissem, atque etiam re- latione viri non dignitate magis quam erudi- tione præstantis, a ministro Calviniano scriptis editis non obscure præditum legi: nam & ex- pressis verbis negat, nec sine pluribus argumen- tis, Virginem posse dici proprie Deiparam; & affirmat suos hædie a Deipara appellatione absti- nere.

Quartum, quod tradit Hilarius libro 8. de Trinitate, ubi cum dixisset, carnem & sangui- nem accepta atque hausta id efficere, ut & nos in Christo, & Christus in nobis sit, subjungit: Anne hoc veritas non est? Contingat plane his verum non esse, qui CHRISTUM JESUM ve- rum esse Deum negant. &c. quasi diceret: Ne- gare nemo potest, quin vere caro & vere san- guis Christi, id est, hominis-Dei accipiat, at- que hauriatur, nisi qui CHRISTUM JESUM verum esse Deum patitur negaverit.